

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sinem MAKUL

GÖNÜLLÜ SADELİK: KENTTEN KÖYE GÖÇ EDEN BİREYLERDE YENİ BİR
TÜKETİM DENEYİMİ

Pazarlama Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sinem MAKUL

GÖNÜLLÜ SADELİK: KENTTEN KÖYE GÖÇ EDEN BİREYLERDE YENİ BİR
TÜKETİM DENEYİMİ

Danışman

Dr. Ayşen COŞKUN ÇELEN

Pazarlama Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Sinem MAKUL'ün bu çalışması, jürimiz tarafından Pazarlama Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Prof. Dr. Olgun KİTAPCI	(İmza)
Üye (Danışmanı)	: Dr. Öğr. Üyesi Ayşen COŞKUN ÇELEN	(İmza)
Üye	: Doç. Dr. İbrahim Taylan DÖRTYOL	(İmza)
Üye	: Doç. Dr. Tuğba KILIÇER	(İmza)
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Dicle YURDAKUL	(İmza)

Tez Başlığı: Gönüllük Sadelik: Kentten Köye Göç Eden Bireylerde Yeni Bir Tüketim Deneyimi

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 17/07/2020

Mezuniyet Tarihi : 20/08/2020

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Gönüllü Sadelik: Kentten Köye Göç Eden Bireylerde Yeni Bir Tüketim Deneyimi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Sinem MAKUL

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Sinem MAKUL
Öğrenci Numarası	20175269002
Enstitü Ana Bilim Dalı	Pazarlama
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Ayşen COŞKUN ÇELEN
Tez Başlığı	Gönüllü Sadelik: Kentten Köye Göç Eden Bireylerde Yeni Bir Tüketim Deneyimi
Turnitin Ödev Numarası	1370538398

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 96 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 17/08/2020 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç %3

alıntılar dahil %8'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımcı yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

...../...../.....

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
TEŞEKKÜR.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖNÜLLÜ SADELİK KAVRAMI VE TÜKETİM İLE İLİŞKİSİ

1.1. Gönüllü Sadelik Tanımı ve Tarihsel Gelişimi	5
1.2.1. Gönüllü Sadelikte Temel Değerler	9
1.2.1.1. Materyal Basitlik	9
1.2.1.2. Kendine Yeterlilik (Otonomi)	10
1.2.1.3. Ekolojik Farkındalık	11
1.2.1.4. İnsani Ölçek	11
1.2.1.5. Kişisel Gelişim	11
1.3. Gönüllü Sadeleri Ölçme ve Sınıflandırma Girişimleri	12
1.3.1. Ölçek Geliştirme	12
1.3.2. Sınıflandırmalar Üzerine	13
1.4. Gönüllü Sadeliğin Tüketim Kararları İle İlişkisi	14
1.4.1. Gönüllü Sadelik ve Sürdürülebilir Tüketim	16
1.4.2. Türkiye’de Gönüllü Sadelik ve Tüketim	17
1.5. Gönüllü Sadelerde Kentten Köye Göç	19

İKİNCİ BÖLÜM

GÖNÜLLÜ SADELİKTE TERSİNE GÖÇ OLGUSU VE TÜKETİM DENEYİMİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

2.1. Araştırma Tasarımı ve Yöntem	22
2.2. Fenomenolojik Yaklaşım.....	22
2.3. Örneklem Seçimi ve Çalışma Grubu	23
2.4. Veri Toplama Süreci.....	26
2.4.1. Görüşme Soru Formu Yaklaşımı	27
2.4.2. Pilot Görüşme	29

2.5. Veri Analizi	29
2.6. Geçerlik ve Güvenilirlik	30
2.7. Bulgular	31
2.7.1. Gönüllü Sadeliğin Göç Motivasyonu ile İlişkisi	31
2.7.1.1. İnsani Ölçek ile İlişkili Faktörler: Haysiyetli Bir Yaşam Arayışı	32
2.7.1.2. Kendine Yeterlilik (Otonomi) ile İlişkili Faktörler	35
2.7.1.3. Materyal Basitlik ile ilişkili Faktörler	37
2.7.1.4. Ekolojik Farkındalık ile ilişkili Faktörler	40
2.7.1.5. Kişisel Gelişim ile İlişkili Faktörler	42
2.7.1.6. İz Bırakma ile İlişkili Faktörler	43
2.7.1.7. İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	44
2.7.2. Gönüllü Sadelik Yaşam Tarzınının Anlamı: Bu Bir Din Olmamalı	46
2.7.2.1. İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	50
2.7.3. Gönüllü Sadelik Tüketim İlişkisinin Kurulması.....	51
2.7.3.1. Yoğun İlgilenimli Tüketim.....	52
2.7.3.2. Düşük İlgilenimli Tüketim	56
2.7.3.3. Rutin Tüketim.....	59
2.7.3.4. Dürtüsel Tüketim.....	62
2.7.3.5. Gösterişçi Tüketim	63
2.7.3.6. İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	65
SONUÇ	68
KAYNAKÇA.....	74
EK 1- GÖRÜŞMECİ FORMU	80
EK 2- AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU	81
EK 3- ETİK KURUL ONAY FORMU	84
ÖZGEÇMİŞ	85

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Endüstriyel Dünya Görüşü ile Gönüllü Sadelik Yaşam Tarzı Arasındaki Zıtlıklar ..	6
Tablo 2.1 Demografik Özellikler	25
Tablo 2.2 Değişime Uğrayan Meslekler	26
Tablo 2.3 Gönüllü Sadeliğin Göç ile İlişkisi	31
Tablo 2.4 İnsani Ölçek ile İlişkili Bulgular	32
Tablo 2.5 Kendine Yeterlilik (Otonomi) ile İlişkili Bulgular	35
Tablo 2.6 Materyal Basitlik ile İlişkili Bulgular	38
Tablo 2.7 Ekolojik Farkındalık ile İlişkili Bulgular	40
Tablo 2.8 Kişisel Gelişim ile İlişkili Bulgular	42
Tablo 2.9 İz Bırakma ile İlişkili Bulgular	43
Tablo 2.10 Ekolojik Farkındalık ile İlişkili Bulgular	46
Tablo 2.11 Karşıt Kültür ile İlişkili Bulgular	47
Tablo 2.12 Çevre ile Etkileşim ve Karşıtlıkların Yeni Bir Kültüre Dönüşmesi	48
Tablo 2.13 Yoğun İlgilenimli Tüketim	52
Tablo 2.14 Kişisel Gelişim ile İlişkili Bulgular	52
Tablo 2.15 Materyal Basitlik ile İlişkili Bulgular	53
Tablo 2.16 Ekolojik Farkındalık ile İlişkili Bulgular	55
Tablo 2.17 Düşük İlgilenimli Tüketim	56
Tablo 2.18 Ekolojik Farkındalık ile İlişkili Bulgular	56
Tablo 2.19 Materyal Basitlik ile İlişkili Bulgular	58
Tablo 2.20 İnsani Ölçek ile İlişkili Bulgular	59
Tablo 2.21 Gıda Güvenliğinde Kaygı ile İlişkili Bulgular	61
Tablo 2.22 Gösterişçi Tüketimlere İlişkin Bulgular	64

ÖZET

Günümüzde tüketim alışkanlıklarının yarattığı çevresel ve psikolojik bozulmaların insanları yeni yaşam felsefelerini keşfetmeye ittiği düşünülmektedir. Bunlardan birisi olarak kabul edilen gönüllü sadelik hareketi; yüksek tüketimli yaşam tarzlarına direnen ve çeşitli şekillerde daha düşük bir tüketim ama daha yüksek yaşam kalitesi alternatifleri arayışında olan insanlardan oluşan, farklı bir sosyal hareket yelpazesi içinde yer alabilir. Ayrıca gönüllü sadelik hareketini benimsemiş bireylerin yaşam alanlarını kentten köye olacak şekilde değiştirdikleri de görülmektedir. Dolayısıyla çalışmanın amacı kentten köye göç eden insanların gönüllü sadelik bağlamında yaşam tarzlarının anlamı ve en temelde tüketim alışkanlıklarının keşfedilmesi olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın keşfedici kurgusu gereği nitel bir araştırma tasarlanmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme tekniği ile elde edilerek toplamda 10 kişi ile görüşülmüştür. Yorumsamacı bir yaklaşıma müsaade eden fenomenolojik felsefe, bulguların analizinde kullanılmıştır.

Sonuç olarak gönüllü sadelik öncülleri; insani ölçek, kendine yeterlilik, kişisel gelişim, ekolojik farkındalık, maddi basitlik ve gönüllü basitliğin öncüllerinden bağımsız olarak; gıda güvenliği kaygısı, insanların köye göç etmesinde etkili faktörler olarak bulunmuştur. Katılımcıların göç ile beraber yeni ekolojik kimlikler ürettiği anlaşılmıştır. Söz konusu kimliklerin gıda üreticisi olma konusunda ve gösterişçi tüketimlerde yönlendirici olduğu anlaşılmıştır. Göçe sebep olan öncüllerin; rutin tüketim, gösterişçi tüketim, yoğun ve düşük ilgilenimli tüketim kararlarında da etkili rol oynadığı anlaşılmıştır. Katılımcılardan bazılarının üretilmiş ekolojik kimliklerden kaynaklanan dürtüsel satın alımlara yöneldikleri gözlemlenmiştir.

Gönüllü sadelik anlayışına uyan yerelden tüketim, organik ve doğal mesajlar içeren ürünlerin tüketimi, katılımcıların bazılarında açığa çıkmamıştır. Söz konusu duruma gıda sağlığına duyulan kaygıların neden olduğu anlaşılmıştır. Yine indirim ve satış promosyon mesajları gibi pazarlama uyarılarının, bu kişilerde otonomi (kendine yeterlilik) öncülünü sarsan bir yapı oluşturulduğu anlaşılmıştır.

Bulguların çevre dostu ürün üreten firmalara, kentten köye göçe ilişkin gelecek çalışmalara ve gönüllü sadelik literatürüne önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gönüllü sadelik, kentten köye göç, tüketim, sürdürülebilirlik.

SUMMARY

VOLUNTARY SIMPLICITY: A NEW CONSUMPTION EXPERIENCE AT PEOPLE MIGRATING FROM CITY TO RURAL

Nowadays consumption habits are considered to cause environmental and psychological deterioration which creates the necessity to discover new philosophies. Voluntary simplicity movement is regarded as one of these philosophies that includes a diverse range of social movements, consisting of people who resist high-consumption lifestyles and seek alternatives to lower consumption but higher quality of life in various ways. Moreover individuals who have adopted voluntary simplicity has changed their living spaces by moving from urban to rural. The aim of this study is to explore the consumption habits of people, who has migrated from urban to rural, in the context of voluntary simplicity. The main contribution of this study would be adding new knowledge regarding this sample, which has not been discovered enough in terms of their consumption style and migration motivations.

The study shelters qualitative methods due to the exploratory nature of the research. A semi-structured interview technique has been utilized to obtain the data, and ten people were interviewed in total. Phenomenological philosophy, which allows an interpretive approach, was adopted in the analysis of the findings.

As a result, antecedents of voluntary simplicity; human scale, self-sufficiency, personal development, ecological awareness, material simplicity, and regardless of the premises of voluntary simplicity; food safety anxiety has been found to be effective factors in people's migrating to the village. Additionally, it is understood that the participants produced new ecological identities with migration. These identities also are guiding in terms of being a food producer and in conspicuous consumption. In addition, the premises that cause migration; It has been understood that it plays an effective role in routine consumption, conspicuous consumption, intense interest and low interest consumption decisions. It was observed that some of the participants turned towards impulsive purchases resulting from ecological identities produced.

The consumption of products containing locally produced, organic, and natural messages, which comply with the understanding of volunteer simplicity, was not revealed in our participants. It was understood that the concerns about food health were caused by this situation. It has also been understood that marketing stimuli such as discount and sales

promotion messages have been created in these individuals that shake the premise of autonomy (self-sufficiency).

It is thought that these findings will make an essential contribution to companies that produce environmentally friendly products, future studies on urban migration and volunteer simplicity literature.

Keywords: Voluntary simplicity, urban to rural migration, consumption, sustainability.

TEŞEKKÜR

Bilgi birikimime, bu yolda edindiğim bilimsel etik ve ahlaki değerlere katkı sağlayan, çok değerli örneklerim: Danışmanım Dr. Ayşen Coşkun-Çelen'e, bölüm başkanım Prof. Dr. Olgun Kitapçı'ya ve Doç. Dr. Taylan Dörtüol'a teşekkür ederim.

Pilot görüşmelerimi değerlendirerek objektif bir şekilde daha iyi bir araştırma çıkarabilmeme katkı sağlayan değerli hocam Dr. Nuray Akar'a eleştiri ve katkılarından dolayı teşekkür ederim. Tezimin şekil şartları konusunda sabırla yardımını esirgemeyen değerli arkadaşım Ar. Gör. Artuğ Eren Coşkun'a teşekkür ederim.

Maddi manevi desteklerini üzerimde hep hissettiğim çok değerli; anneciğim Cevher Kayhan'a sevgili kardeşim Ömer Makul'e ve bu süreçte tek neşe kaynağım, canım kedim Hanife'me çok teşekkür ederim.

Son olarak; farklı bir yaşamın mümkün olduğunu gösteren tüm katılımcılarıma: Dünyayı güzelleştirdiğiniz ve çalışmama katıldığınız için ne kadar teşekkür etsem az!

GİRİŞ

Dünya üzerindeki sınırlı kaynakların verimsiz kullanımı ve tüketim anlayışının değişen yapısı, tüm canlıları etkileyen çevre krizini ve aynı zamanda psikolojik birçok problemi beraberinde getirmektedir. Literatüre göre bireyler tüketim aracılığıyla yarattıkları ideal benliklere ulaşmak, statü ve kimlik sahibi olmak, benlik çatışmalarını gidermek veya bu çatışmalardan kaçınmak adına tüketime yönelmektedir (Arnould ve Thompson, 2005: 871; Reed vd., 2012: 317; Dubois vd., 2012: 1058). Ancak bu yönelim; sosyal dışlanma, zeki hissetmeme, otonomi eksikliği gibi problemleri ortadan kaldırmamakta, tüketimin çoğu zaman bir yanılsama olduğunu göstermektedir (Mandel vd., 2017: 5-9). Bu yanılsamaların yarattığı söz konusu dünya anlayışı terminolojide karşımıza “tüketim toplumu” olarak çıkmaktadır. Baudrillard (2018: 47)’a göre bu dünya tüketmek için yok etmektedir. Tüketim toplumu dinamiklerinin çevre yönünden tehlikeli bir boyuta ulaşması ise kaçınılmazdır. Bununla birlikte gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, çevrenin dostça korunması kriteri ile zengin ihtiyaçlardan gönüllü olarak vazgeçen bireylerin varlığı dikkat çekmektedir. Niteliksel bir bakış açısıyla daha iyi bir yaşam için, tüketimin araç olmadığına inanan gönüllü sade bireylerin, yeni bir toplum anlayışı için yol gösterdiği düşünülmektedir (Nila-Stratone, 2014: 1877). Böylece her yönüyle hayatı basit, sade fakat anlamlı yaşamak çabasıyla ortaya çıkmış olan gönüllü sadelik akımı, tüketim alışkanlıklarına yön vermesiyle de önem kazanmaktadır (bk. Shama ve Wisenblit, 1984; Shama, 1985; Iwata, 1999; Huneke, 2005; Özgül, 2011; Pravet ve Holmlund, 2017; Bozdogan, 2018).

Literatürde ilk defa Gregg (1936: 2) tarafından ele alınan gönüllü sadelik “içtenlik ve dürüstlikle hayattan ne istediğini bilmek, dışsal kargaşadan ve yaşamın asıl amacına hizmet etmeyen mülklerden kaçınmak” olarak tanımlanmaktadır. Hem içsel hem de dışsal olarak sadeleşmek anlamını taşıyan bu görüş, hayatı daha anlamlı yaşamak adına bireyleri, enerji ve arzularını kısmî olarak kısıtlamaya yönlendirmektedir. Bu kısıtlamanın derecesinin, yapısının ve tarzının her bireyde gönüllü bir karara bağlı olması gerekliliğinin altını çizen Leonard-Barton (1981: 245) gönüllü sadelik tanımını “bireyin günlük aktivitelerindeki kontrolünü arttırırken tüketim ve bağımlılığını en aza indirmek adına girdiği çaba” olarak yeniden ele almaktadır. Tüketim ve dışa bağımlılığı azaltma çabası, ekonomik koşullardan ve yoksulluktan bağımsız, özellikle lüks bir hayata erişimi olan bireyler tarafından gerçekleştirilmektedir. Aksi takdirde bu yaşam tarzının gönüllü sadelik çerçevesi altında değerlendirilemeyeceği ifade edilmektedir. Kavramsal anlamda içeriğinde materyal basitlik, otonomi, ekolojik farkındalık,

insani ölçü ve kişisel gelişim olmak üzere beş boyutu olan gönüllü sadelik (Elgin ve Mitchell, 1977a: 4) sık sık tüketim karşıtı bir hareket olarak algılanmış olsa da yapılan güncel çalışmalar bu bireylerin tüketici pazarından tamamen çıkmadıklarını göstermektedir (bkz. Cherrier, 2009; Özgül, 2011; Pravet ve Holmlund, 2017; Peyer vd., 2017; Bozdoğan, 2018; Kurtulus vd., 2019). İçeriğinde var olan boyutların uygulanma oranları ve gönüllü sadeliği benimseme motivasyonları bireyden bireye farklılık göstermektedir. Bu durum tüketim davranışlarında da değişiklik yaratmaktadır. Örneğin; kişisel ve ruhani gelişim amacı ile basit bir yaşam seçen bireyler ikinci el veya tasarım ürünlere yönelirken, ekolojik farkındalığı yüksek gönüllü sade bireylerin ambalajlı ürünlere karşı olduğu görülmektedir. Bu bireylerde ise organik gıda tüketimi ön plana çıkmaktadır (Craig-Lees ve Hill, 2002: 207).

Literatürde gönüllü sade bireylere karşı var olan ilgi oldukça yüksek olmasına karşın ülkemizde sade bireylerin tüketim alışkanlıkları hakkında çok az şey bilinmektedir. Doğrudan tüketim alışkanlıkları üzerine yapılan bir çalışmada ise bireylerin tüketim alışkanlıklarını etkileyen, marka, moda gibi değişkenlerin, gönüllü sadelerde geçerli olmadığı ifade edilmektedir. Bu bireylerin tüketimde daha bilinçli kararlar aldıkları, sürdürülebilir tüketim eğiliminde oldukları iddia edilmektedir (Özgül, 2011: 33). Erdoğan ve Karapınar (2015: 16) ise gönüllü sadelerin çevre dostu üreticilere daha çok değer verdiklerini ifade etmektedir. Söz konusu çalışmalar gönüllü sadelik bilgi birikimine katkıda bulunsalar da nicel araştırmaların kısıtlarından etkilendiği ifade edilebilir. Bir başka ifadeyle, gönüllü sadelik hareketi tercih eden bireylerin motivasyonlarının, bu hareketin gündelik hayatlarına yansımalarının ve tüketim alışkanlıklarının değişiminin derinlemesine anlaşılması mümkün olamamıştır.

Kavram ile ilgili dikkat çeken bir diğer fenomen, gönüllü sade hayata tam adapte olmuş veya adaptasyon için çaba harcayan bireylerin Avustralya (Craig-Lees ve Hill, 2002: 188), Amerika, Britanya, Kanada (Ambrose, 2010: 36) gibi ülkelerde yaşam alanlarını köye göç ederek değiştirmesidir. Bunun yanı sıra komün hayatı yaşayan bireylerin karakteristiklerinin gönüllü sadelik ile örtüştüğü ifade edilmektedir (Mardache, 2018: 76). Köye göç eden gönüllü sadeler Başcı (2019: 8-10) tarafından etnografik bir yöntem ile araştırılmış, katılımcıların aktif internet kullanıcı olduğu anlaşılmıştır. Aynı zamanda şehir yaşamı konforu sağlayacak düzeyde tüketimler yaptıkları ifade edilmiştir. Sosyal medya üzerinde de “Yaşa Bu Hayatı¹” “Yeni Bir Hayata Merhaba²” gibi kanallarının varlığı “Köye yerleşip çok uyu arsa aldım ev ve havuz yaptım³” gibi video başlıkları, milyonlara ulaşan izlenme sayısına ve binlerce takipçiye

¹ https://www.youtube.com/results?search_query=yaşa+bu+hayatı (erişim tarihi: 08.09.2019).

² https://www.youtube.com/results?search_query=ahmet+çakır (erişim tarihi: 13.05.2019).

³ https://www.youtube.com/watch?v=o_gsB3NGF9w (erişim tarihi: 15.05.2020).

ulaşmıştır. Video içeriklerinde söylemlerin, gelen yorumların, gönüllü sadelik anlayışı ile benzerliği ise dikkat çekmiştir. Sosyal medya hesapları ile köye göç eden bireylerde bir artış gözlemlense de konu henüz yeterince araştırılmamıştır.

Söz konusu çalışmalar göç eden gönüllü sadelerde yaşam deneyiminin kavramsal ilişkisini ve tüketim alışkanlıklarını tam anlamıyla ortaya koyamamıştır. Bu nedenle araştırmanın amacı kentten köye göç eden insanların gönüllü sadelik bağlamında tüketim alışkanlıklarının keşfedilmesi olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda çalışma örneklem kriterine uyan katılımcılar üzerinden yaşam tarzlarının ve en temelde tüketim deneyimlerinin derinlemesine anlaşılmasını amaçlamıştır. Araştırma soruları ise şu şekilde belirlenmiştir:

- (1) Kentten köye göç kararı, gönüllü sadelik yaşam tarzı ile nasıl ilişkilidir?
- (2) Kentten köye göç eden gönüllü sadeler yaşam tarzlarını nasıl tanımlamaktadır?
- (3) Bu yaşam tarzı günlük yaşamda tüketim deneyimlerini nasıl etkilemektedir?

Bu bağlamda araştırmanın birinci bölümünde gönüllü sadelik felsefesinin anlaşılması, tüketim davranışlarına etkisi ve gönüllü sadelerde tersine göç olgusu üzerine aydınlatıcı bir kavramsal çerçeve sunulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın keşfedici kurgusu araştırmacıyı nitel yöntemler kullanmaya yönlendirmiştir. Dolayısıyla 5'i kadın 6'sı erkek olmak üzere, şehir hayatından köylere göç etmiş, toplam 11 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların gönüllü sadelik ile ilişkilerinin varlığını ortaya koymak amacı ile filtre soru sorulmuştur. Neticede 10 katılımcının çalışmaya dahil edilmesine karar verilmiştir. Araştırma sürecinin, tüm dünyayı etkisi altına alan KOVID-19 pandemi sürecine denk gelmesi sebebi ile yüzyüze görüşmeler çevrimiçi gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında kayıt altına alınan ses dosyaları Microsoft Word dosyalarına aktarılmış veri toplama süreci ile eş zamanlı olarak veri analizi de başlatılmıştır. Sürekli bir okumanın sağlanması, açığa çıkan kodların ve temaların üzerinde ayrıntılı çalışma imkânı sunmuştur. Veri analizi için MAXQDA 2020 programından yararlanılmıştır.

Söz konusu örneklemin yarattıkları dünyayı nasıl algıladıkları, gönüllü sadelikte göç deneyimine ne anlam yükledikleri, bu deneyimin tüketim alışkanlıklarına nasıl yansıdığı anlaşılacak istenmiştir. Bu nedenle nitel araştırma yöntemlerinden; yorumsamacı bir yaklaşım sunan, “deneyim, anlam ve anlamlandırma”yı odak noktası olarak gören, fenomenolojik felsefe izlenmiştir (Merriam, 2018: 19). Olgu bilim olarak da adlandırılan bu felsefe en basit anlamıyla “Deneyimimizi, olduğu haliyle doğrudan betimleme girişimidir” (Ponty, 2016: 9). Araştırma analizinde fenomenolojik indirgemeler; görüşmeden elde edilen verilerden kategoriler, bu

kategorilerden de temalar oluşturma, var olan ortaklıkları ve karşıtlıkları betimleme ve doğrudan aktarma anlamında karşılık bulmaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2008:74).

Araştırmanın sorununa ilişkin ağıa çıkan tüm temalar ikinci bölümde yer alan bulgular kısmında ayrı başlıklar altında incelenmiş ve betimlenmiştir. Sırası ile bulgular; göç ve gönüllü sadelik, göç ve yaşam tarzı, gönüllü sadelik ve tüketim (yoğun, düşük ilgilenimli, rutin, dürtüsel, gösterişçi gibi) kategoriler şeklinde ayrılarak paylaşılmıştır. Gönüllü sadelik öncüllerinden materyal basitlik, insani ölçek, kendine yeterlilik, kişisel gelişim ve ekolojik farkındalık analizde karşılık bulan temalar olarak kullanılmıştır. Yeni temaların ağıa çıkmasına müsaade edilen bu çalışmada gönüllü sadeliğe ait daha önce ortaya çıkmamış anlamlara ulaşmak mümkün olmuştur.

Sonuç kısmında ise her bulgu altında yapılan değerlendirmelerin genel literatür ile karşılaştırılması yapılmıştır. Benzerlik ve farklılıkların ortaya koyulduğu bu kısım, çalışmanın kısıtlılıkları ve gelecek çalışmalar için barındırdığı soru işaretlerini de kapsamaktadır. Çalışma sonuçlarının fayda sağlayacağı düşünölen paydaşlara ise önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖNÜLLÜ SADELİK KAVRAMI VE TÜKETİM İLE İLİŞKİSİ

1.1. Gönüllü Sadelik Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Manevi yönlerini geliştirmek adına bilinçli bir şekilde materyalist tüketimden ve dünya karmaşasından uzaklaşan insanların; yaşamın amacına hizmet etmeyen mülklerden uzak durmayı seçtikleri ve arzularını, hayatın diğer yönlerinde bolluğu sağlamak adına kısıtladıkları görülmektedir. Gönüllü sadelik olarak kavramsallaştırılan söz konusu felsefe ilk defa Richard Gregg (1936: 2) tarafından: “Hem içsel hem de dışsal durumu içeren, içtenlik ve dürüstlikle hayattan ne istediğini bilme ve aynı zamanda yaşamın temel amacı ile ilgisi olmayan mülklerden, dışsal kargaşadan kaçınma” şeklinde tanımlanmaktadır.

Literatüre 1936 yılında yansımaya rağmen kavramın yaşamsal deneyimde çok daha derin köklere sahip olduğu görülmektedir. Musa, Lao Tzu, Buda, İsa ve Muhammed gibi büyük dinlerin kurucuları; Aziz Francis, John Woolman, Hindu Rishileri, Müslüman Sufileri, İbrani Peygamberleri gibi birçok düşünürün sade yaşamın savunucusu olduğu görülmektedir. Lenin, Gandi gibi büyük ve modern liderler; birçok sanatçı ve bilim insanı tarafından da sade yaşam felsefesinin uygulandığı ve yayma çabasına girildiği ifade edilmektedir (Gregg, 1936: 1; Elgin, 1981: 46).

Varoluşçu felsefe içerisinde de sade yaşam anlatıları kendini göstermektedir. Örneğin insan varlığının doğadan ayrılmazlığını savunan Henry David Thoreau (2015: 347) insanın hayatını basitleştirdiği sürece, evrenin daha az karmaşık görüneceğini, yalnızlık ve fakirlik gibi kavramların değişerek insanın görünmez sınırlılıklarından arınacağını ifade etmektedir. Kavramın gelişiminde önemli bir rol üstlenen Elgin (1981: 52-53) de 1800’lü yıllarda ortaya çıkan, aşkınsal felsefenin gönüllü sadelik kökenleri için önemli olduğunu altını çizmektedir. İnsanın kendisini keşfetmesi ile başlayan aşkınsal yolculuk, bireyin benliği ve etrafını saran doğa ile bir sentez oluşturmaktadır. Söz konusu sentez ilahi olana ulaşmakta bir araç olarak görülmektedir ve bu da basit bir yaşamla mümkündür. Dolayısıyla gönüllü sadelik yeni bir sosyal keşif değildir.

Kökenlerindeki derinliğe ve savunucularının varlığına rağmen, gönüllü sadeliğin II. Dünya Savaşı’nın ortaya çıkışı ve ardından gelen tüketim patlaması ile hızlıca unutulduğu ifade edilmektedir (Shama ve Wisenblit, 1984: 231). Kavramın tekrar değer kazanmasının en büyük

unsurlardan biri Roma Kulübü'nün⁴ Amerika'da günlük rutini de etkileyen, büyüyen dünyanın limitleri ve enerji kıtlığı üzerine yaptığı değerlendirmesidir (Leonard-Barton, 1981: 243). Raporda yeni ve sürdürülebilir bir insan topluluğu yaratımı için gereken tüm bilgi birikimine ve teknolojiye sahip olunduğunun altı çizilmekte, bu konuda hızlı adımlar atılmazsa insanlığı büyük bir çöküşün beklediği ifade edilmektedir (Meadows vd., 1972: 9). Aynı zamanda Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen Uluslararası Çevre Konferansı (1972: 3-6)'nda çevreye duyarlı bir aksiyon planı üzerinde durulmuş ve bireysel önlemlerin altı çizilmiştir. Nitekim 70'li yıllardan beri tüketicilerin çevre sorunları üzerine bir endişesi olduğu söylenebilir. Bu tutum satın alım davranışlarını da aynı yönde etkilemektedir (Chapman, 1971; Schultz ve Oskamp, 1996: 380; Vermeir ve Verbeke, 2006: 184; Kumar, 2016: 148).

Böylelikle her yönüyle hayatı basit, sade fakat anlamlı yaşamak çabasıyla ortaya çıkmış olan gönüllü sadelik akımı, bireylerin bireysel tüketim alışkanlıklarına yön verme çabasıyla yeniden önem kazanmıştır (bk. Shama ve Wisenblit, 1984; Shama, 1985; Iwata, 1999; Huneke, 2005; Özgül, 2011; Pravet ve Holmlund, 2017; Bozdoğan, 2018). Kavramın takipçileri tanımın da bu yönde gelişmesine katkı sağlamıştır. Örneğin Leonard Barton (1981: 244) gönüllü sadeliği "Bireyin günlük aktiviteleri üzerindeki doğrudan kontrolünü en üst düzeye çıkarmak, tüketim ve bağımlılığını en aza indirmek için bir yaşam tarzını seçme derecesi" olarak tanımlamıştır. Tamamen bilinçli ve istemli kararlarla hareket eden bu bireyler artık tüketim kalıplarını değiştiren, basitleştiren ve kontrol etmeye karar veren büyüyen bir tüketici kitlesi halini almıştır (Elgin ve Mitchell, 1977a; Shama, 1985b; Etzioni, 1998; Huneke, 2005; Peyer vd., 2017).

1.2. Kimler Gönüllü Sadedir?

İçinde bulunduğumuz endüstriyel çağın yarattığı talep artışı; tüketim kalıplarında, tüketim oranlarında, çalışma ve yaşama çevresinde, politik tutum ve süreçlerde, uluslararası etik ve ilişkilerde, kitle iletişim araçlarının kullanımında ve daha birçok alanda büyük değişimlere sebep olmaktadır. Gönüllü sade yaşam tarzını seçen bireyler ise endüstriyel çağın yarattığı bu değişime direnmektedir. Bu direnişin bireylerin günlük hayatlarına, karar ve seçimlerine nasıl yansıdığını anlamak için Elgin (1981: 38-39) ekolojik çağ görüşü ile endüstriyel dünya görüşü farkını ortaya koymuştur:

Tablo 1.1 Endüstriyel Dünya Görüşü ile Gönüllü Sadelik Yaşam Tarzı Arasındaki Zıtlıklar

Endüstriyel Çağ Görüşü	Ekolojik Çağ Görüşü
Hayatın asıl amacı maddi ilerlemedir.	Hayatın asıl amacı hem maddi hem de manevi olarak, bir harmoni ve denge içinde ilerlemedir.

⁴ Roma Kulübü: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü ve Birleşmiş Milletlerde çalışan bilim insanları ve akademisyenler tarafından kurulmuş örgüt.

Gösterişçi tüketimin vurgu noktası ol; “iyi yaşam” düşüncesinin hayat zevkine erişebilecek yeterlilikte paraya sahip olmaya dayandığı ve hayatın rahatsız edici yönlerinden kaçınılmasına bağlı olduğunun altını daha çok çiz.	Tutumluluk ve iletişimin vurgu noktası ol. Sadece ihtiyacın olduğu zaman tüket. Tatmin edici bir hayat diğer insanlarla iş birliğinden doğar.
Kimlik; maddi mülk ve toplumsal statü olarak tanımlanır. Bu da ya çok durgun ya da yavaş değişen bir kavram olarak görülür.	Kimlik; yaşam süreci ile gözler önüne serilir. Kimlik akıcı bir şekilde deneyimlenir, her dakika yeniden doğmaktır.
Birey kavramı kişinin fiziki durumu ile tanımlanır ve eninde sonunda ayrı ve yalnızdır.	Birey kavramı hem eşsiz ve tek hem de daha geniş bir evrenin parçası olarak tanımlanır. Ne olduğumuz fiziki varlığımız ile sınırlı olamaz.
Evren maddesel ve cansız olarak görülür. Bizim yaşamamız için hazırlanmış bu cansız evren kendi sonumuz ile biter.	Evren yaşayan muazzam bir organizmadır. Ona karşı uygun olan, aşırı ince, hürmetli tüm yaşamın bütünlüğünü koruyacak şekilde hareket etmektir.
Daha çok kendine hizmet eden davranışlar sergile. Kendine alabileceğin kadar fazlasını alırken karşı tarafa gerektiğinden fazlasını verme.	Daha çok yaşama hizmet eden davranışlar sergile. Yaşamını sürdürebilmen için gerekenler dışında kalan ne çok şey varsa ver ve senin için gerekenden fazlasını isteme.
Kıyasıya rekabet hakimdir. Diğerlerine karşı rekabetçi ol. Öldürücü darbe için çabala.	Rekabetten korkma anlayışı hakimdir. Diğerleri ile iş birliği yap, yaşam kazanmaya çalış.
Küresel ilişkilerde cankurtaran sandalı anlayışı kadar dar etik vardır.	Küresel ilişkilerde uzay gemisi kadar geniş etik kuralları vardır
Bütünün refah yaşam düzeyi serbest piyasanın ve/veya federal bürokrasinin işidir.	Her bireyin toplumsal refah düzeyine karşı sorumluluğu vardır ve doğrudan toplumun refahı için katılımcı roledir.
Uzman ve bilirkişiye karşı büyük bir bağımlılık söz konusudur.	Daha çok kendine inançlı olmak ve kendini idare edebilecek seviyeye gelmek üzerinde eğilim göstermek söz konusudur.
Daha çok özerklik ve hareketlilik söz konusudur.	Daha çok bağlantılı ve ortak/ müşterek tasarruf söz konusudur.

Kaynak: (Elgin, 1981: 38-39).

Tablo 1.1'e bakıldığında ekolojik çağ görüşü içinde varoluştaki amaç; maddi kazanımlardan ziyade hem maddi hem manevi bir harmoni ile ilerlemedir. Buna göre gönüllü sade birey kimliğini sahip olduğu mülkle, gösterişçi tüketimle ifadeden kaçınmaktadır. Bireyi fiziki varlığının dışında evrenin bir parçası olarak görmektedir. Yaşam süreci boyunca yeniden doğan birey; çevre ile olan ilişkisini de kendisinden ayrı tutmamaktadır. Ona göre içinde bulunduğu dünya her anlamda canlıdır ve buna saygı duyarak, koruyarak tüm yaşamı bir bütün olarak algılamak gerekir. İyi bir yaşam sürmenin, insanlarla ilişkiden ve tutumluluktan doğacağını, yaşamını idame ettirmenin dışında kalan maddi fazlalıklardan kurtulmak gerektiğini düşünmektedir. Kendi kendine yeterli (otonom) ve inanan, rekabeti reddeden

gönüllü sade bireyler diğerleri ile iş birliğine önem vermekte, toplumsal refaha karşı sorumluluk bilinci ile hareket etmektedirler.

Gönüllü sadelik yaşam tarzını seçen bireylerin hayatlarının birçok alanında değişim geçirdiği görülmektedir (Shama ve Wisenblit, 1984: 240). Bu seçimin dışı vurumu geçici bir heves veya moda anlayışı gibi yüzeysel yaşam stili değişikliğinden ibaret değildir. Daha derinde; “ekolojik çağın içinde yer alan bir yaşam şekli” değişikliğidir (Elgin, 1981: 37). Yaşam şeklinin derinlemesine yarattığı değişim üzerine düşünüldüğünde, bazı kavramların sadelik anlayışı ile karıştırılması söz konusu olabilir. Örneğin, 1960’larda ortaya çıkan hippie akımı üzerinden benzer tartışmalar yapılmıştır. Hippie akımı, sade yaşama dikkat çekmekte önemli bir rol üstlenmiştir. Fakat sade yaşamın yanı sıra, ırkçılık – savaş karşıtlığı gibi değerler ile motive olmuş veya moda anlayışı ile etkilenmiş her hippie gönüllü sade olamayacağı gibi her gönüllü sade de hippie değildir (Chi, 2008: 31). Bu düşünceden yola çıkarak, bazı çalışmaların aksine (bk. Erdoğan ve Karapınar, 2015: 3; Ambrose, 2010a: 35), hippie akımının tamamen gönüllü sadelik adı altında değerlendirilmesinin yanlış olduğunu söylemekte bir sakınca görülmemektedir. Gönüllü sadeliğin ne olduğu incelenirken dikkat edilmesi gereken, gönüllü sadeliğin ne olmadığına vurgulanmasıdır.

Gönüllü sadelik yoksul bir hayat sürmek anlamına gelmemektedir (Gregg, 1936; Elgin ve Mitchell, 1977a; Leonard-Barton, 1981). Yoksulluk; fakirlik, çaresizlik ve koşullar gereği oluşmuş pasif bir durum tarafından süregelmektedir. Gönüllü sadelik ise; bilinçli, amaçlı ve kişisel gelişimi ön plana koyan bireyler tarafından üstlenilmektedir (Elgin, 1981: 27). Bu hareketin benimsenme derecesi, yapısı ve tarzı her bireyde gönüllü bir karar ile gerçekleşmektedir (Leonard-Barton, 1981: 244). Düşük tüketim ve düşük enerji kullanımlı yaşam tarzını, özellikle lüks olarak değerlendirilen malları karşılayabilecek kapasiteye sahip bireyler tarafından seçildiğini, aksi bir durumda bunun gönüllü sadelik olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmektedir. Bir başka ifade ile materyalist tüketim azaltılırken yoksulluk derecesinde bir yaşam gerekmemektedir (Craig-Lees ve Hill, 2002; Elgin, 1981: 27).

Sade bireylerin çoğunlukla eğitim seviyesi yüksek ve iyi bir gelire dönüştürülebilir yetenekler barındırdıkları ifade edilmektedir. Bazen geliri düşük olsa bile, kısmi zamanlı veya evde çalışma gibi iş sistemlerine yönlendikleri görülmektedir. İş hayatından kazandıkları zamanı sosyal ilişkilerini güçlendirmekte kullanmaları; toplumdan uzak ve içe dönük bireyler olmadıklarını, iletişime oldukça önem verdiklerini göstermektedir (Etzioni, 1998: 199; Craig-Lees ve Hill, 2002: 191; Başçı, 2019: 17).

1.2.1. Gönüllü Sadelikte Temel Değerler

Gönüllülük esası doğrultusunda yapılan tercihler bireye özgü olmasına karşın, temelde var olan ortak bazı değerler söz konusudur. Bunlar sırasıyla materyal basitlik, kendine yeterlilik, ekolojik farkındalık, insani ölçek ve kişisel gelişimdir (Elgin ve Mitchell, 1977a: 3; Shama, 1981a: 124; Leonard- Barton, 1981: 244).

1.2.1.1. Materyal Basitlik

Gönüllü sadelerde materyal basitliği anlayabilmek adına materyalizmin, tüketim kavramı üzerinde oynadığı rol hakkında fikir sahibi olmak gerekmektedir. Çalışmanın giriş bölümünde de ifade edildiği gibi tüketim insanlar için bir sosyal statü, benlik göstergesi ve gösteriş aracı haline gelmiştir. Veblen (2005: 34-36) bu durumu insanların mülkiyet ile olan ilişkisinin değişerek, geçim dışı yeni bir şeref göstergesi haline gelmesi ile ilişkilendirmektedir. Ona göre yeni endüstriyel çağ ile birlikte “çalışkan sınıf” olarak adlandırılan “köleler”, temel ihtiyaçlara ulaşabilir hale gelmiştir. “Aylak sınıfı” olarak adlandırdığı üst sınıfın, sınıfsal ayırımına tabii olan lüks ürünler ise ayrılmıştır. Gösterişçi tüketim olarak adlandırdığı savurgan tüketim artık bu kişilerin kendi aralarında şeref ve rekabet göstergesi haline gelmiştir. Özellikle sanayi devrimi sonrası üst sınıf harcamalara konu olan gösterişçi tüketimin, orta sınıf aileler ya da daha düşük gelirli aileler tarafından da bir benlik ifadesi haline gelmesi, günümüzde hala bu konuda tartışmalara sebep olmaktadır (Memushi, 2013: 251).

Gösterişçi tüketim aynı zamanda insanlar için birçok kavramın içinin boşalmasına yol açmıştır. En basit anlatımı ile Twitchell, (1999: 20) yoldan geçen bireylere demokrasinin ne olduğu üzerine soru yönelttiğinizde size; “istediğin her şeyi alabilme hakkı” veya özgürlük kavramının; “istediğin zaman, istediğin yerde istediğin şeyi alabilmek” olduğu üzerine cevaplar vereceğini iletmektedir. Baudrillard (2018: 51-55) ise mutluluğun tüketimler yolu ile elde edilebilir bir duygu olma ideolojisine bürünmesinin, yeni sınıfsal ayrımlara yol açtığını ifade etmiştir. Öyle ki artık bedava olan hava, su, doğa gibi kaynaklar bile sınıfsal ayrıma ait lüks metalar haline gelmiştir (Baudrillard, 2018: 62-63). İyi bir yaşam sürmek, başarılı olmak gibi kavramlar da artık materyal zenginlik ile ilişkilendirilmektedir (O’Cass ve McEwen, 2004: 27).

Basit bir yaşam anlayışının temel değerlerinden biri olan materyal basitlik ise, bireyin sahiplikleri üzerinden bu duruma zıt sayılabilecek bir sorgulamaya gitmesi ile başlamaktadır: “Sahip olduğum veya aldığım şeyler yaratıcı yönüme hizmet mi ediyor yoksa pasiflik ve bağımlılık mı yaratıyor? Buna gerçekten ihtiyacım var mı? Tüketimim, dünyayı ve diğer insanları nasıl etkiliyor? Gelirim ve giderim arasında var olan dengeyi dikkate alıyorum?” (Elgin ve Mitchell, 1977a: 3). Temelde bu sorgulamalar sadeleşmek adına, kuruma olan

bağılılığın azaltılması, kendine yeterli bir yaşam sürmek ve çevreye karşı daha bilinçli olmak amacı taşımaktadır (Leonard-Barton, 1981: 244). Dolayısıyla iyi bir yaşam sürmek kavramı gönüllü sadeler için sahip olunan varlıkların miktarı ile bir tutulamamaktadır. Refah seviyesi, mutluluk ve başarı sahip olunan mülklerle ölçülememektedir.

Materyalizm ve gönüllü sadelik arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma, gönüllü sadelerin materyalist tüketimden uzak durmasına karşın materyalistlerin de gönüllü sadeliği; refah, mutluluk gibi kişisel çıkarlar, çevre üzerindeki olumsuz etkiyi azaltma isteği gibi sebeplerden dolayı tercih edebildiklerini göstermektedir. Aynı zamanda bu bireylerin de tüketim karşıtı tutumlar geliştirmekten kaçınmadığı gözlemlenmiştir (Kuanr vd., 2020: 13). Dolayısıyla materyal basitlik kavramı, hem tüketimin çevreye etkisi üzerine hem de iyi bir yaşam düşüncesinin anlamı üzerine sorgulamalara ilişkin bir boyut olduğu söylenebilir.

1.2.1.2. Kendine Yeterlilik (Otonomi)

Otonomi, gönüllü sadelik bağlamında kendi hayatı ve kaderi üzerinde tam kontrol sağlamak ve başkalarına olan bağımlılığını en aza indirmek anlamına gelmektedir. Burada sözü edilen bağımlılık kamusal alan veya özel sektör fark etmeksizin büyük ve karmaşık bir kurum yapısının bağımlısı olmamak isteği üzerine inşa edilmiştir (Elgin ve Mitchell, 1977a: 5). Söz konusu bu istek insanların; kendi enerji sistemlerini üretmek (Craig-Lees ve Hill, 2002: 205), alışverişlerde kredi kartı kullanmamak ve bir bankaya borçlanmamak (Iwata, 1997: 385), gıdayı satın almaktan ziyade üretmek (Rich vd., 2019: 12) gibi davranışlar sergilemesini sağlamaktadır. Iwata (1997) ile benzer bir şekilde kredi kartı kullanımı, borçlanma oranları oldukça düşük olan gönüllü sadelerin hesap gelir gider dengelerinin de oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda tutumlular ve cimrilere göre daha mutlu oldukları sonucuna varılmıştır (Nepomucano ve Laroche, 2014: 658-660).

Elgin ve Mitchell (1977a: 5)'e göre çalışma hayatı için de önemli bir öncül olabileceğine inanılan otonomi; insanların uzmanlaşma fikrinden uzak durmasına, entegrasyon arayışına ve çalışmalarının bütüne katkısı üzerine kurduğu ilişkilerde de sorgulamaya yol açabilmektedir. Nitekim gönüllü sadeler ile ilgili yapılan araştırmalarda iyi ödenekli işler bulsalar dahi kısmi zamanlı çalışmayı daha erken emekli olmayı, tercih eden gönüllü sadelerin varlığına dikkat çekilmektedir (Etzioni, 1998: 624; Kennedy vd., 2013: 765). Fakat çalışma sistemleri üzerindeki bu tercihleri doğrudan tek bir öncül ile ilişkilendirmek doğru değildir. Gönüllü sade bireyler aynı işte çalışmaya sevdiği bir iş olması, iyi kazanıyor olması gibi nedenler ile devam edebilir. Aynı zamanda ailesi ile daha fazla vakit geçirmek, kazan ve harca döngüsünden kurtulmak isteğinden dolayı çalışma hayatını değiştirebilir (Huneke, 2005: 532; Kennedy vd.,

2013: 773). Yine bazı çalışmalar ise anlamlı bir iş yapıyor olmanın gönüllü sadeler için öneminden bahsetmektedir. Kendi yetenek ve kabiliyetlerini, başka canlıların da refahını arttıracak şekilde kullanılmasının birçok gönüllü sade için önemli olduğu ifade edilmektedir (Pierce, 2000: 107; Taljaard ve Sonnenberg, 2019: 91).

1.2.1.3. Ekolojik Farkındalık

İçinde bulunduğu doğanın bir parçası olarak kendisini ona karşı sorumlu hisseden gönüllü sadelerin ekolojik farkındalıkları da bu sorumluluk hissi ile orantılı bir şekilde artmaktadır. Dünya kaynaklarındaki sınırlılığın, çevre popülasyonunda var olan azalmaların farkında olan gönüllü sadeler, dünyanın bütünlüğünün korunması gerektiğine inanmaktadır (Elgin ve Mitchell, 1977a: 6). Bu inanç ise tüketim davranışlarını, çevre ile olan ilişkilerini, toplum ile olan ilişkilerini doğrudan etkilemektedir. Geri dönüşüm yapmak, yardımlaşmak, sivil toplum hareketlerine katılmak da bunlara örnek verilebilir (Stratone, 2014: 1881). Geniş ölçüde bu hayata adapte olmuş insanlarda ise ekolojik farkındalık, iş seçimlerini, yaşam alanı seçimlerini etkilemektedir (Kraisornsuthasinee ve Swierczek, 2018: 11). Dolayısıyla çevreye duyarlılığın sosyal, finansal ve ekolojik olarak sürdürülebilir bir yaşama sahip olma arzusuyla birleşmesi, gönüllü sadeliğin en düşük ekolojik etkiye sahip yaşam tarzlarından biri olmasını sağlamaktadır (Kropfeld vd., 2018: 37).

1.2.1.4. İnsani Ölçek

Çalışma ve yaşam alanlarının aşırı büyük ve karmaşık olmasından uzak durma isteği, hayatın her alanında küçük ölçekli, insana önem veren bir yaşam anlayışı yaratmaktadır. Fiziksel anlamı ile beraber insanca yaşamın simgesi olan insani ölçek; yapaylıktan, karmaşık ilişkilerden ve anlaşmazlıklardan uzak durmak anlayışı ile bütünleşmektedir (Elgin ve Mitchell, 1977a: 5). Cinsiyetsiz ilişkiler kurduğu ifade edilen gönüllü sadelerin, iletişime önem vermesi ile birlikte sessizliğe de saygı duyduğu, hem kendisine hem de başkalarına karşı dürüst bir hayat yaşadığı ifade edilmektedir (Elgin, 1981: 153-154). “Küçük – güzeldir”, “az – çoktur” gibi bir anlayış ile gönüllü sade tüketicilerin artık daha fonksiyonel ürünlere, daha az materyal barındırmaya, büyük mağazalardan ziyade daha küçük merkezlerden alışverişlere yönelmesine de sebep olmaktadır (Shama, 1981a: 125-126).

1.2.1.5. Kişisel Gelişim

Kişisel gelişim gönüllü sadeler için; içsel (manevi) dünyanın keşfi ve bu içselliğin genişletilmesi anlamına gelmektedir (Elgin ve Mitchell, 1977a: 3). Spiritüel kaygılar da bu

başlık altında incelenmektedir (Shama, 1981a: 124; Leonard-Barton, 1981: 244). Elgin ve Mitchell (1977a: 6) materyal basitlik, kendine yeterlilik, ekolojik farkındalık, insani ölçek öncüllerinin kişisel gelişim önündeki engelleri de doğal bir şekilde ortadan kaldırdığını belirtmektedir. Aile ile daha fazla vakit geçirmek, farkındalıklar üzerine bir yaşam, meditasyon yine kişisel gelişim yönünde yerine getirilen bazı eylemlerdir (Alexander ve Ussher, 2012: 76).

Aynı zamanda dini, bir sosyal kabul yönünde kullanmayan ve içsel olarak dini inancını yaşayan insanların, gönüllü sadelik ile doğrudan ilişkilendirildiği ve bu insanların hem toplumsal hem de kişisel gelişime önem verdiği belirtilmektedir (Chowdhury, 2018: 166).

1.3. Gönüllü Sadeleri Ölçme ve Sınıflandırma Girişimleri

Gönüllü sadelerde varlığı kabul edilen öncülleri tamamen birbirinden ayrı tutmak mümkün değildir. Birbirini etkileyen ve iç içe geçen bazı kavramlar üzerine düşünerek, gönüllü sadelerin birbirinden ayrılan yönlerini belirlemek ve sınıflandırabilmek adına da birtakım çalışmalar yapılmıştır.

1.3.1. Ölçek Geliştirme

İlk defa Leonard-Barton (1981: 245-248) tarafından geliştirilen gönüllü sadelik ölçeği ile geri dönüşüm, el işçiliği, ekolojik ulaşım araçları kullanımı, sivil toplum kuruluşlarına üyelik oranları, et tüketimi oranları gibi değerler ölçülmeye çalışılmıştır. Enerji tasarruflu ürün satın alım ve bu ürünlere karşı tutumları test eden bir endeks oluşturulmuştur. Gönüllü sade olma halinin herhangi bir değişkenden bağımsız, satın alım veya satın alma niyeti üzerinde pozitif etki yarattığı sonucuna varılmıştır.

Iwata (1999: 384) ise geliştirdiği 20 ifadeden oluşan ölçek ile gönüllü sadeliğin alışverişte temkinli tutumlara yol açtığını ve satın alım davranışını doğrudan etkilediğini gözlemlemiştir. Kendi kendine yeterlilik isteğinin ise işlenmiş ürün satın alma davranışını ve ürün satın alma sıklığını azaltmaya yönelik bir etki yarattığını belirtmiştir.

Avusturalya'da yapılan bir çalışmada 6 boyutlu bir ölçek geliştirilmiştir. Bunlar sırasıyla tutumluluk, zaman, pragmatizm, kendine yeterlilik, sürdürülebilirlik ve sosyal bağlantıdır. Çalışmanın sonunda zaman kavramının katılımcılar için çok önemli olduğu, kendine yeterlilik boyutunun insanları kendi gıdasını üretmeye yönelttiği, var olan sosyal bağlantının komün yaşam hissi yarattığı ifade edilmiştir (Rich vd., 2019: 6-7).

1.3.2. Sınıflandırmalar Üzerine

Ölçek geliştirme çalışmalarının yanı sıra gönüllü sadeleri motivasyon ve adanmışlık seviyelerine göre sınıflandırma çabasına gidilmiştir. Örneğin Etzioni (1998: 622) ekonomik gelirleri ve çalışma sistemleri üzerinden bu bireyleri 3 bölüme ayırmıştır; vites küçültenler, güçlüler ve bütünselciler. Vites küçültenler olarak ele aldığı gönüllü sadelerin, ekonomik olarak iyi gelirli işlerde çalışan ve maddi olarak güvende olan fakat lüks sayılabilecek ürünlerin tüketimini azaltan bireyler olduğu ifade edilmektedir. Güçlü sadelerin ise oldukça yüksek maaşlı fakat aynı zamanda da stresli işlerini bırakan, daha az gelir seviyesini kabul ederek yaşamaya devam eden bireyler olduğu belirtilmiştir. Bu gruba aynı zamanda erken emekli olmayı seçen gönüllü sadeler de eklenmektedir. En çok adanmışlık düzeyine sahip olduğu iddia edilen bütünsel sadelerin; tüm yaşam kalıplarını gönüllü sadeliğe göre değiştirdikleri vurgulanmaktadır. Aynı zamanda bu kişilerin varlıklı banliyölerden, büyük şehirlerin lüks kesimlerinden, daha kırsal bölgelere, çiftliklere taşındıkları belirtilmektedir. Bütünsel sadelerin diğerlerine oranla gönüllü sadelik felsefesini hayatlarının her anlamında daha tutarlı yaşadıkları ifade edilmektedir (Etzioni, 1998: 623-624).

Kraisornsuthasinee ve Swierczek (2018: 8-11)'e göre gönüllü sadeler yeni başlamış, gelişmekte ve geniş ölçüde adapte olmuş olarak 3 gruba ayrılmaktadır. Yeni başlayanlar olarak adlandırılan kişilerin materyal tüketimi; aileleri, sağlıkları gibi daha çok kendileri ile ilgili konular yüzünden azalttığı belirtilmektedir. Gönüllü sadeliğe adapte olmak konusunda gelişmekte olan bireylerin şehir hayatına sırtını dönen, daha küçük bölgelere yerleşip kendi işlerini yapan ve sadece gerektiği zaman harcama yapan bireyler olduğu ifade edilmektedir. Geniş ölçüde adapte olmuş olarak tanımlanan bireylerin ise tamamen kırsal hayata yerleşmiş, kendi ürünlerini üreten ve anlamlı bir hayatı her şeyden önde tutan insanlar olduğu belirtilmiştir.

Başcı (2019: 7) ise söz konusu bireyleri yaşam alanlarına göre; kırsaldan şehre göçmüş (şehirleşen), şehirli, göçebe, köylü ve şehirden köye göç eden (köylüleşen) gönüllü sadeler olarak beş sınıfa ayırmıştır. Köylüleşen gönüllü sadeler olarak adlandırdığı bireylerin gönüllü sadelik öncüllerinin hepsini barındırdığı ifade edilmektedir. Kendine yetme isteği ve özgürlük arayışı ise bu bireyleri kendi yiyeceklerini üretmeye yöneltmektedir.

Gönüllü sadeliğe ilişkin bahsedilen ölçeklerin ve sınıflandırmaların; kullanıldığı toplumsal yapıdan, kültürden, oldukça etkilenebileceği düşünülmektedir (Rich vd., 2019: 15). Dolayısıyla genellemeler yapmanın çok da doğru olmayacağı ifade edilebilir. Örneğin özellikle vites küçülten gönüllü sadelere odaklanan bir başka çalışma; Etzioni'nin aksine, aile ile daha fazla zaman geçirmek veya stresten uzaklaşmak adına, bireylerin daha düşük geliri kabul edip

iyi ödenekli işlerini bırakabildikleri ifade etmektedir (Kennedy vd., 2013: 773). Dolayısıyla gönüllülük kriteri; karar ve uygulama alanlarını, oranlarını, tamamen bireysel çabaya bağlı olarak değiştirmektedir. Bu sebeple yapılan çalışmalarda gönüllü sadeleri keskin ve genel geçer bir ayırım ile sınıflandırmak tam olarak mümkün olmamıştır.

1.4. Gönüllü Sadeliğin Tüketim Kararları İle İlişkisi

Günümüzde gönüllü sadeliğin ekonomik ve psikolojik değerlere yön veren (Shama ve Wisenblit, 1984: 240) alışverişte temkinli tutumlara yol açan, aktif satın alım davranışlarına da doğrudan etki eden bir yapısı olduğu bilinmektedir (Iwata, 1999: 384). Bu nedenle gönüllü sadeliğin tüketim kararlarına doğrudan etkileri üzerine bir inceleme sunulmaktadır.

Gönüllü sadelerdeki tüketim davranışlarının tamamen azaltıcı, kısıtlayıcı olduğu hatta çoğu zaman tüketim karşıtı hareketlerden biri olarak yazında yer edindiği gözlemlenmektedir. Fakat güncel çalışmalara göre kavram yoksulluk ile karıştırılmaması gerektiği gibi doğrudan tüketim karşıtlığı olarak da algılanmamalıdır. Sanılanın aksine gönüllü sadelerin tüketici pazarından tamamen çıkmadıkları ve çevre dostu ürün üreten firmalara karşı da hedef bir tüketici kitlesi oluşturduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra çevre bilinci yüksek olsa dahi tamamen sürdürülebilirlik çatısı altında da değerlendirilemediği ifade edilmektedir (Walter ve Sandlin, 2013: 39; Karapınar ve Erdoğan, 2015: 18; Peyer vd., 2016: 42).

Örneğin, aileler üzerinde yapılan bir çalışmaya göre gönüllü sadeliğin sosyal ve kültürel pratiklerinin uygulandığı, fakat sınıf statüsü koruma isteği ile tüketim kalıplarında değişikliklerin çok da radikal olmadığı ifade edilmektedir. Bu durum orta gelirli aile sınıf statüsüne özgü, tüketimci ideoloji ve sosyal kabüle ilişkin baskının varlığıyla açıklanmıştır. Yine çocuklarına karşı hissettikleri iyi yaşam arzularının gönüllü sadelik ile çelişki yaratması ile ilişkilendirilmiştir (Walther ve Sandlin, 2013: 43).

Erdoğan ve Karapınar (2015: 16-17)'da ise gönüllü sadelerde çevreye karşı farkındalığın yüksek olmasına rağmen geri dönüşüm ve atık üretmeme gibi hassasiyetlerin çok nadir olduğu belirtilmektedir. Bu konuda farkındalık inşa edilmesi gerekliliğinin altı çizilmiştir. Manevi dünyanın gelişimi önemsense dahi materyal anlamda zengin bir yaşam hayalinin söz konusu olduğu anlaşılmıştır.

Pravet ve Holmlund (2017: 94)'a göre bireylerin, ambalajlara karşı olumsuz bir tutum sergiledikleri, ambalajlardan kurtulmakta sıkıntı yaşadıkları ifade edilmektedir. Çoğu katılımcı bu paketleri gereksiz bulmaktadır. Bu hayatı bireysel olarak, kendilerine ve rahat yaşamlarına bir meydan okuma aracı olarak gören katılımcılarda ise çevre yanlısı davranış sergilemekte zorlanma ve bu konuda da suçluluk hissetme gibi durumların görüldüğü ifade edilmektedir.

Bu karmaşık yapıyı anlamak için gönüllü sadeliğin doğasına geri dönmek gerekmektedir. Gönüllü sadelik her ne kadar öncüller barındırsa da (materyal basitlik, otonomi, ekolojik farkındalık, insani ölçü ve kişisel gelişim) doğrudan ölçülebilir bir durumdan ziyade sosyal bir olgudur. Topluma, kültüre ve zamana göre yeniden anlam kazanmaktadır (Elgin ve Mitchell, 1977a: 2). Hakkında daha fazla düşünce ve yorum yapmaya neden olan bu durum dolayısıyla bu alanda daha fazla araştırma gerekliliğini doğurmaktadır. Bu anlayış ile tüketim ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilirken çalışmanın keşfedici kurgusu da oluşturulmaktadır.

Alan yazındaki ortak ifadeler gönüllü sadelik hareketini benimseyen bireylerin yoksulluktan uzak, lüks sayılabilecek ürünleri satın alabilecek yeterlilikte bireyler olduğu aksi takdirde bu durumun gönüllü sadelik olarak değerlendirilemeyeceğini ifade etmektedir (Gregg, 1936; Elgin ve Mitchell, 1977a; Barton, 1981). Bir önceki bölümde incelenen sınıflandırmalara göre ise gönüllü sadeliği seçen bireylerin bu hayata adapte olma dereceleri, yoğunlukları ve yaşam alanlarındaki farklılıklar tüketim davranışlarına yansımaktadır (bk. Etzioni, 1998: 622-624; Başcı, 2019: 7; Kraisornsuthasinee ve Swierczek, 2017: 8-11). Dolayısıyla bu kişilere homojen yapıda bir grup gibi yaklaşmak doğru değildir.

Örneğin; kişisel ve ruhani gelişim amacı ile basit bir yaşam seçen bireyler ikinci el veya tasarım ürünlere yönelirken, ekolojik farkındalığı yüksek gönüllü sade bireylerin ambalajlı ürünlere karşı olduğu görülmektedir. Bu bireylerde organik gıda tüketimi ön plana çıkmaktadır. Bunun yanı sıra tüketim karşıtlığı ile ilgili hiçbir ifadenin ortaya çıkmadığı, sorulduğunda ise satın almama günlerinden haberdar olan çok az gönüllü sadeye rastlandığı ifade edilmektedir (Craig-Lees ve Hill, 2002: 207).

Gazete, televizyon, dergi gibi pazarlama uyaranlarına özellikle sınırlılık getiren bazı gönüllü sadelerin bu bağlamda tüketim karşıtı bir tutum sergilediği gözlemlense de yaşamlarına hizmet edebilen ürünler için çevrim içi kanallara başvurdukları ifade edilmektedir (Huneke, 2005: 546). Başka bir çalışmada ise ekolojik farkındalık; gıda dolaşım süresinin kısaltılması konusunda hassasiyet yaratmaktadır. Aynı zamanda yerel ekonomiyi destekleme isteği ve toplumla olan bağlılık da yerel üreticiden tüketim yapılmasına yol açmaktadır (Rich vd., 2019: 12).

Stephen (2002: 162), otantik ve özgün bir benlik ihtiyacının tüm katılımcılar tarafından bahsedildiğini ve bunun da materyal tüketim ile karşılanamayacağı düşüncesinin hâkim olduğunu vurgulamaktadır. Cherrier (2009: 187-188) ise tüketim yolu ile benlik sunumunun gönüllü sadelerde söz konusu olmadığını, hazır ve yaratılmış yaşam tarzı ürünlerinden uzak duran bireylerin, yaratıcı tüketimlere yöneldiklerini belirtmektedir. Böylelikle bu yeni tüketim;

gelişen yeni benliklerin bir sunumu, ifadesi haline gelmektedir. Sebze yetiştirmek, kendi evini, eşyasını yapmak bu duruma örnek gösterilmektedir.

Gönüllü sadeliğin tüketim kararlarındaki etkisinin; kültürel, sosyal, psikolojik, çevre duyarlılığı, farkındalıklar ve benimsenme yoğunluğu gibi bağlamlara göre değiştiği anlaşılmaktadır. Bu durum kavramın tamamen tek bir çatı altında değerlendirilemeyeceğinin bir başka göstergesi olarak düşünülebilir. Bu bağlamda sıklıkla karşılaştığımız, sürdürülebilirlik çatısı altındaki incelemelerdir. Aradaki bağın daha iyi anlaşılması için gönüllü sadeliğin sürdürülebilir tüketim ile ilişkisi, ilerleyen bölümde ayrıca irdelenmektedir.

1.4.1. Gönüllü Sadelik ve Sürdürülebilir Tüketim

Gönüllü sadeliğin temelleri çok daha derin olmasına rağmen, sürdürülebilirlik kavramının, kurumları, devlet otoritelerini daha makro düzeyde kapsayan bir anlayış olduğu görülmektedir. İlk defa Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu tarafından yayınlanan; “Ortak Geleceğimiz” diğer ismi ile; Brundtland Raporu (Cassen, 1987) sürdürülebilirlik kavramını; “Bugünün gereksinim ve beklentilerini, gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini ve beklentilerini karşılama olanaklarını tehlikeye atmaksızın karşılamak” olarak tanımlamaktadır.

Sürdürülebilir tüketim ise teorik olarak üç ana başlık altında incelenmektedir. Bunlar sırasıyla; sorumlu tüketim, tüketim karşıtlığı ve bilinçli tüketimdir. Sorumlu tüketim; kaynakların tüm dünya insanlarını gözetecek şekilde akılcı ve verimli kullanımını ifade etmektedir (Fisk, 1973: 24). İdeolojik olarak bir görüşe saygısızlık yapıldığı düşünülen markaları, ürünleri almaktan ve tüketmekten kaçınmak ise tüketim karşıtlığı kapsamında incelenmektedir. Son olarak bilinçli tüketim; bireyin bencillikten uzak, insan var oluşuna, çevreye ve topluma değer verecek şekilde kaynakların kullanımını ifade etmektedir (Lim, 2017: 78).

Sürdürülebilir tüketimin bireysel ifadelerinden tüketim karşıtlığı da kendi içinde üç farklı sınıflandırmaya sahiptir. Bunlardan ilki; üretim süreçlerinin etik değerlere uymadığı durumlarda, sembolik veya fonksiyonel anlamda tüketimine karşı olunan marka veya ürünleri red etmektir. Bir diğeri; tüketiminden tamamen vazgeçilemese de çevreye olan etkiyi azaltmak için bazı ürünlerin, hizmetlerin kullanımını azaltmak anlamını taşıyan kısıtlamadır. Elektrik, su tüketimi bu anlamda örnek gösterilebilir. Son sınıf ise gönüllü sadelikte de sıklıkla gözlemlendiği ifade edilen; yeniden üretimdir. Kullanılan ürünlerin, elden çıkartılması, geri dönüştürülmesi gibi süreçleri zorsa, bu ürünlerin yeniden kullanıma uygun hale getirilmesi, ileri dönüşümü bu anlamda örnek verilebilir (Lee vd., 2011: 1681). Bu yönü ile gönüllü sadeliğin

de politik ve ideolojik bir tüketim şekli olduğu iddia edilmektedir (Sandıkcı ve Ekici, 2009: 208-209).

Yine de tüketim karşıtlığı kavramının bireylerde motivasyonel ve karakteristik özelliklere göre çeşitlendiği gözlemlenmektedir. Bu kavram, spesifik olarak bazı durumlara, markalara, ürünlere, daha dışa dönük bir ifade ile karşıtlık, aktivistlik olarak ele alınmaktadır. Daha genel bir yapıda, kolektif bir bilinç ile koruma içgüdüsünün açığa çıktığı kişiler ütopyacı olarak değerlendirilmektedir. Tamamen bireysel bir motivasyon ile dışa dönük bir karşıtlık ifadesi ise dönüşümcüler olarak tanımlanmaktadır (Kozinets vd., 2010: 228). Gönüllü sadelik bu açıdan değerlendirildiğinde bir markaya, ürüne veya bir duruma tamamen karşıt olmak adına seçilen bir yaşam tarzı değildir. Bu durumdan çok daha derin, varoluşsal bir ifadedir. Böylelikle konumsal bir tüketim karşıtlığı ifadesinin aksine bir proje kimliği haline dönüşmesi, gönüllü sadeleri, toplum içinde yeniden konumlandırmaktadır (Cherrier, 2009: 189).

Çevreci tüketim karşıtlığının, aktivist bir tavır ile şirket sistemlerinde değişiklik yaratması, bireylerin basitleştirilmiş yaşamdan sağladığından daha fazla mutluluk yarattığı ifade edilmektedir (García-de-Frutos vd., 2018: 429). Fakat çalışmanın objektifi mutluluk gibi soyut kavramlar üzerinden gönüllü sadeliği anlamaya çalışmaktan ziyade tüketim ile günlük yaşam ifadelerine odaklanmaktadır.

Kavramsal çerçevede gözlemlendiği kadarı ile gönüllü sadeliğin temel öncülleri ve yaşam felsefesi, sürdürülebilir bir dünya anlayışı ile örtüşmektedir. Fakat bu görüşü tamamen bir karşıtlık düzeyinde ele almak yanıltıcı olabilmektedir. Yapılan çalışmalar sadeliğin boyutlarının ve tüketime yansımalarının birçok insan ve toplum için anlamının farklı olduğuna yöneliktir.

1.4.2. Türkiye’de Gönüllü Sadelik ve Tüketim

Ülkemizde genel kabul gören İslami inancın gönüllü sadelik ile olan organik bağı (bk. Gregg, 1936: 1; Chowdhury, 2018: 152) ve gönüllü sadelik motivasyonlarının, kültüre, topluma ve bireye göre değiştiğine yönelik ifadeler dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de yapılan araştırmalar ayrı bir başlık altında incelenmektedir. Yine de ülkemizde orta sınıf tüketimci ideoloji; zengin bir yaşam istiyor olmak, refah anlayışının gelişme ve büyüme anlamı taşıyor oluşu tam olarak bir sadeleşmenin olmadığı yönünde düşündürmektedir (Erdoğan ve Karapınar, 2015: 16-17). Nitekim benzer bir sonuç elde eden Özgül (2011: 33-37), sosyo demografik özelliklerin hedonik tüketim ve gönüllü sadelik ilişkisi üzerine etkisini incelemektedir. Sonuç olarak iyi eğitilmiş, gelir durumu yüksek tüketicilerin gönüllü sadeliği daha az benimsediği ifade edilmektedir. Kendine yeterlilik öncülünün hiçbir katılımcıda etki

yaratmaması dikkat çekmektedir. Aynı zamanda tüketicilerin sade ve fonksiyonel ürünlere yöneldiğinde moda ve marka uyaranlarından etkilenmedikleri, indirim ve fiyata duyarlı kişiler oldukları belirtilmektedir.

Erdoğan ve Karapınar, (2015: 16-17) Türkiye’de güçlü bir gönüllü sadelik grubu olmadığını iddia etmektedir. Araştırmada katılımcılar tüketimci, temkinli ve başlangıç seviyesinde gönüllü sadeler olarak üç gruba ayrılmaktadır. Gruplar arasında farklılık olsa da çevre dostu ve sosyal sorumluluk bilinci olan üreticilere değer veren bir yapı gözlemlenmektedir. Uzun ömürlü, dayanıklı ve kaliteli olması bir üründe aranan özellikler olarak sıralanmaktadır. Başlangıç seviyesinde gönüllü sadelerde ise çevre bilinci olmasına rağmen geri dönüşüm konusunda davranış sergileyen çok az katılımcının varlığı dikkat çekmektedir. Spiritüel kaygıları olan bu grubun aynı zamanda zengin bir yaşam istiyor oluşu, materyalizm konusunda tam olarak bir sadeleşmenin olmadığı yönünde düşündürmektedir.

Sakin şehirler üzerine yapılan araştırmalardan biri olan Özgen (2012: 144)’de ise Seferihisar’da yaşayan, gönüllü sadelik hayat tarzını benimsemiş katılımcıların varlığına dikkat çekilmektedir. Doğa ile bağlarının güçlü olduğu ifade edilen bireylerin çoğu yerel pazarlardan tüketim yapmaktadır. İş tercihlerinin ve tüketim davranışlarının gönüllü sadeliğin insani ölçüt ve materyal basitlik öncülleri ile şekillendiği gözlemlenmektedir. Sakin şehirde yaşamının hem doğaya olan saygıyı arttıran hem de tüketimlerinin kısılmasına yol açan bir durum olduğu belirtilmektedir.

Çoğunluğu kadın ve ortalama yaşları 22 olan katılımcılar ile yapılan bir çalışmada; çevreci tüketim ile gönüllü sadelik arasında doğrudan ilişki kurulmaktadır. Aynı zamanda çevre dostu ürün satın alımının, duygusal olarak fayda sağladığı, bu ürünlerin kaliteli bulunduğu ifade edilmektedir (Aydın ve Kazancoglu, 2017: 44).

Sürdürülebilirliğin günlük yaşam ve tüketim davranışlarında oldukça etkili olduğu ifade edilen başka bir çalışmada; alışverişte bez çanta kullanımı, elektrik-su tüketiminde tasarruf, geri dönüşüm, organik gıda tüketimi, ileri dönüşüm ve evde temizlik malzemesi yapımı gibi bulgular gözlemlenmektedir. Bu katılımcıların motivasyonlarının ise spiritüel olduğu, iklim değişikliği üzerine hazırlanan görsel materyallerden etkilendikleri ifade edilmektedir (Bozdoğan, 2018: 162). Hayattan zevk alma üzerine oldukça önemli bir ilişki gözlemlenen bir çalışmada ise kendine yeterliliğin; bireylere tüketimlerini planlı yapması yönünde motivasyon sağladığı ve onları yine materyal tüketimden kaçınmaya ittiği belirtilmektedir (Bayat ve Sezer, 2018: 85).

İstanbul’da gönüllü sadelik ve organik ürün tüketimi yapan insanlar arasındaki bağın incelendiği bir çalışma da ise; toplumsal organik tüketim yapan insanların gönüllü sadeliği

benimsemeye ve sürdürmeye daha yatkın olduğu ifade edilmektedir. Bu bireylerin gönüllü sadelik yaşam sürdürme eğilimlerinin topluma, dünyaya ve çevreye olan duyarlılıktan kaynaklandığı belirtilmektedir (Kurtulus vd., 2019: 130).

Gönüllü sadelik ile tüketici hakları üzerinde anlamlı bir ilişki bulunamayan bir çalışma ise dikkat çekmektedir. Çevreci, yeşil tüketicilerin gönüllü sadelerden daha bilinçli olduğu belirtilmektedir (Pir, 2019: 1568). Söz konusu bu durum organik ve yeşil tüketici kavramının gönüllü sadeler ile bağı kurulurken kullanılan gönüllü sadelik ölçekleri hakkında soru işareti ortaya çıkarmaktadır.

Sürdürülebilir bir tüketim ekosistemi içinde oldukları ifade edilen gönüllü sadelerin daha tutumlu, kanaatkar ve hali hazırda kullandığı ürüne ve markaya daha bağlı oldukları düşünülmektedir (Uygun vd., 2019: 217). Fakat söz konusu bu ilişki başka bir çalışmada açığa çıkmamış, çevre duyarlılıkları doğrultusunda marka odaklı satın alım davranışı sergilemedikleri ifade edilmiştir. Yine de bu bireylerin satış promosyonlarına karşı tepkisiz kaldığı belirtilmiştir (Diler, 2019:102).

Kırsalda yaşayan gönüllü sadeler üzerine yapılmış bir araştırmada ise tüketim karşıtı olmakla birlikte, bu kişilerin yoğun internet kullanıcısı olduğu ve şehir konforu sağlayabilecek düzeyde beyaz eşya kullandıklarını belirtmiştir. Söz konusu çalışma yine önemli bir noktanın altını çizmektedir. Gönüllü sade olma yoğunlukları, bireysel kararlar, statü, kültür gibi birçok bağlamda değişen tüketim ilişkisi, aynı zamanda yaşam alanı tercihleri ile de şekillenebilmektedir (Başcı, 2019: 15-16). Söz konusu yaşam alanı tercihi ve gönüllü sadelik arasındaki ilişki ise ilerleyen bölümde irdelenmektedir.

1.5. Gönüllü Sadelerde Kentten Köye Göç

Elgin (1981), gönüllü sadelik yaşam tarzının felsefi anlamını açıklarken bu yaşam tarzının beraberinde doğaya hürmeti getirdiğini fakat bunun “kırsala dönüş” hareketi olmadığını belirtmektedir. Ayrıca bu göçün modern gerçeklikte yeri olmadığını düşünmektedir. İnsanlık tarihinin ilk çevrecilerinden sayılan ve gönüllü sadelik akımının da ilham kaynaklarından biri olan Thoreau’nun Walden Gölü kıyısına inşa ettiği köy hayatını “romantikleştirilmiş” olmakla eleştirmektedir (Elgin, 1981: 30). Oysa ki Thoreau’nun romantiklikten uzak bir dille kaleme aldığı “Doğal Yaşam ve Başkaldırı” eserinde yaşadığı yeri ve yaşama nedenini “İnsan, vazgeçebileceği şeylerin sayısı oranında zengindir” ifadeleri ile aktarmaktadır (Thoreau, 2015: 96). Thoreau, dünyanın hayatı basitleştirerek daha az karmaşık hale geldiğini belirterek göç olgusunun sadeleşme ihtiyacı ile olan bağlantısını da böylece ortaya koymaktadır (2015: 347).

Son yıllarda yapılan bazı çalışmalar ise gönüllü sadelerde tersine göç hareketinin varlığına ve artışına dikkat çekmektedir. İnsanların metropol yaşamın getirdiği stresten, kurumsallığın ve kopuk aile ilişkilerinden uzaklaşmak isteminin kentten köye göç etmekte rolü olduğu anlaşılmıştır. Bunun da yeni bir trende dönüşebileceğine dikkat çekilmiştir (Fuguitt ve Beale, 1996: 170). Nitekim Avusturalya’da başarılı, orta yaşta bireylerin, artan bir oranda köylere, küçük ve kırsal alanlara göç ettiği gözlenmektedir (Craig-Lees ve Hill, 2002: 188). Bu kişilerde var olan bir topluluğa ait olma isteğinin de yine küçük müstakil evlere taşınma oranını arttırdığı ifade edilmektedir (Huneke, 2005: 532).

Tayland’da yapılan bir araştırma ise; gönüllü sadeliğe adapte olmuş bireylerde, bu yaşam tarzı doğrultusunda gelişmekte olan bireylerde ve geniş ölçüde adapte olmuş bireylerde kırsal yaşamın varlığına dikkat çekilmektedir (Kraisornsuthasinee ve Swierczek, 2018: 8-10). Amerika, Britanya ve Kanada’da da metropol hayattan uzaklaşan, köy hayatına geçen birçok gönüllü sadenin varlığı söz konusudur (Ambrose, 2010: 36). Mardache (2018: 76) ise komün hayatı yaşayan bireylerin karakteristik özelliklerinin gönüllü sadelik anlayışı ile birebir örtüştüğünü ifade etmektedir.

Türkiye’de ise Bozdoğan, (2018: 150) yoğunluklu olarak İstanbul ve Ankara’da yaşayan katılımcılar ile yaptığı görüşmelerde; şehirde sürdürülebilir bir yaşamın zor olduğunu ifade eden gönüllü sadelerin köye yerleşmek konusunda motivasyona sahip olduğuna dikkat çekmektedir. Yakın bir tarihte ise Başcı (2019: 7), gönüllü sadeleri yaşam alanına göre sınıflandırmıştır: Kırsaldan şehre göçmüş, şehirli, köylü, göçebe ve şehirden kırsala göçmüş gönüllü sadeler. Katılımcıları tamamen tüketim karşıtı bir perspektifle ele alarak kolektif ve kişisel üretim yapmalarını da bu alanda incelemiştir. Çocukluklarında deneyimledikleri doğaya geri dönme arzusunun ve özgürlük arayışının göçe neden olduğu vurgulanmıştır (Başcı, 2019: 16). Fakat gönüllü sadeliği, tamamen tüketim karşıtı olmak kriterine tabi tutması aynı zamanda etnografik çalışmaların kısıtlılıklarından dolayı örneklemin, tüketim alışkanlıkları hakkında eksik bilgi sağlandığı düşünülmektedir. Yine yaşam alanlarındaki değişimin, gönüllü sadelik ile ilişkisinin öncül mü? Yoksa artçıl mı? Olduğu anlaşılamamıştır. Kentten köye göç etmiş gönüllü sadelerin var olan yaşam tarzını daha yoğun bir biçimde yaşadıklarına yönelik ipuçlarına rastlanmıştır. Fakat bu bireylerde hangi tüketim ürünlerinde? Hangi davranışlar? Sergilendiği detaylıca anlaşılamamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

GÖNÜLLÜ SADELİKTE TERSİNE GÖÇ OLGUSU VE TÜKETİM DENEYİMİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

2.1. Araştırma Tasarımı ve Yöntem

Araştırma konusu sosyal bir yaşam deneyimi olan gönüllü sadelik olgusunu içermektedir. Dünya üzerinde yapılan araştırmalar gönüllü sadeleri sınıflandırmaya, benzer ve farklı yönlerini ortaya koymaya çalışmışsa da sosyal olgularda evrensellikten söz edilememektedir. Çünkü hiçbir sosyal olgu durağan değildir. Zamana, topluma bağlı olarak sürekli bir değişim ve gelişim halindedir. Nitel araştırma tasarımları ise bu hareket halindeki süreci ve olguyu, ilgili bireylerin bakış açıları ile anlık olarak görebilmemizi sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 40). Tüm bunlar araştırma tasarımında nitel yöntemlere yönelmeyi kaçınılmaz hale getirmiştir.

Bu çalışmada söz konusu örneklemin yarattıkları dünyayı nasıl algıladıkları, gönüllü sadelikte göç deneyimine ne anlam yükledikleri, bu deneyimin tüketim alışkanlıklarına nasıl yansıdığı anlaşılmak istenmektedir. Bu nedenle nitel araştırma yöntemlerinden yorumsamacı bir yaklaşım sunan, “deneyim, anlam ve anlamlandırma”yı odak noktası olarak gören, fenomenolojik felsefe izlenmektedir (Merriam, 2018: 19). Olgubilim olarak da adlandırılan bu felsefe en basit anlamıyla: “Deneyimimizi, olduğu haliyle doğrudan betimleme girişimidir” (Ponty, 2016: 9).

Daha spesifik bir şekilde; gönüllü sade bir yaşam sürerken kentten köye göç kararı almış ve bunu gerçekleştirmiş bir grubun kendi perspektiflerinden yaşam tarzlarını ve en temelde tüketim deneyimlerini derinlemesine anlamak amaçlanmıştır. Araştırma şu sorulara odaklanmaktadır:

- (1) Kentten köye göç kararı, gönüllü sadelik yaşam tarzı ile nasıl ilişkilidir?
- (2) Kentten köye göç eden gönüllü sadeler yaşam tarzlarını nasıl tanımlamaktadır?
- (3) Bu yaşam tarzı günlük yaşamda tüketim deneyimlerini nasıl etkilemektedir?

2.2. Fenomenolojik Yaklaşım

Bilimsel bilginin ortaya çıkmasında izlenen birçok yöntem gibi fenomenolojik yaklaşım da gerçek bilginin peşine düşmektedir. Bireye ve yaşam deneyimine odaklanması ile araştırma problemimizle örtüşen bu yaklaşımı özünde diğer yöntemlerden farklı kılan ise; bilgiyi ararken var olan bilimsel bilgiyi, nedenselliği, en önce yok saymasından gelmektedir. Bu yok sayma;

araştırmacının konu hakkındaki ön yargılarını bir kenara bırakması anlamını taşımaktadır (Merriam, 2018: 25). Bunun ne demek olduğu ve nasıl yapılacağına ilişkin soruları cevaplamak için yaklaşıma daha yakından bakılmıştır.

Fenomenolojik felsefenin ortaya çıkmasında öncelikli rol üstlenen Husserl (2015: 65), bilimsel bilgiye ulaşma yolunda varoluşçu bir anlayış ile bilgi kavramının yapısının; kişinin “ben kavramının değişen yaşantısı, etkilenim ve eylemlerinin, oluşturduğu nesnel anlam”a ilişkin bir birikim olduğunu varsayar. Ona göre nesneler “Ben”in içinde zamandan bağımsız saf bir bakışla kavranabilen “şeylerdir”. Bu kavrayışta nesnelerdeki bilginin “olgu” ve “öz”üne ancak araştırmacının saf bir bakışa sahip olması (“ön yargısızlık ilkesi”) ve fenomenolojik indirgeme yoluyla ulaşılır.

Fenomenolojik indirgeme; bireyde var olan fenomeni “algıyı benim algım olarak kavrayan” haline yani; söz konusu bireye indirgeyerek, söylemlerindeki esas olguyu ortaya çıkartma sürecidir (Husserl, 2015: 36-37). Araştırmacı ön yargısızlık ilkesi ile hareket ettiği bu süreçte, araştırmaya dair var olan bilgi birikimlerini ve yargılarını bir kenara koyarak gerçekliği, söz konusu bireylerin gözünden yeniden inşa etmektedir.

Sosyal bilimlerde fenomenolojik yaklaşımın gelişimine ve metodolojik olarak kullanıma uygun hale getirilmesine büyük katkı sağlayan bir diğer isim Alfred Schütz’dür. Schütz (2018: 266) gerçek bilginin insanın bilinçlilik düzeyinde inşa edildiğine dikkat çekerken, bu bilginin toplumsal olarak dağılmış olduğunu ifade etmektedir. Ona göre araştırmacının “bir gözlemci olarak bu toplumsal dünya benim için ne ifade ediyor?” sorusunun cevabını alabilmesi için önce “bu toplumsal dünya gözlemlenen aktör için ne ifade ediyor ve içinde bulunduğu bu dünyada yaptığı eylemlerle neyi ifade etmek istiyor?” sorularının cevaplanması gerekmektedir (Schütz, 2018: 302). Söz konusu yaklaşım araştırma sorularının oluşturulmasında da izlenmiş, yarı yapılandırılmış soru formu bu izlemde hazırlanmıştır.

Araştırma tasarımı fenomenolojik indirgemenin; görüşmeden elde edilen verilerden kategoriler, bu kategorilerden de temalar oluşturma, var olan ortaklıkları ve karşıtlıkları betimleme ve doğrudan aktarma anlamında karşılık bulduğu da ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 74). Dolayısıyla söz konusu yaklaşımda veri toplama ile eş zamanlı olarak analiz süreci de başlamaktadır.

2.3. Örneklem Seçimi ve Çalışma Grubu

Bu çalışmanın ana kütlesini Türkiye’de kentten köye göç eden gönüllü sade bireyler oluşturmaktadır. Katılımcılar çoğunluğu İstanbul olmak üzere Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerden Balıkesir, Muğla, Antalya, Çanakkale gibi illerin köylerine göç etmiştir. Bir

katılımcı ise İstanbul'un köylerinden birinde ikamet etmektedir. Gizlilik hassasiyeti gereği köylerin isimleri paylaşılmamıştır.

Bu bireylerin sayısına ve nerede yaşadıklarına dair bir istatistik olmadığı için örnekleme yöntemi olarak tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden, kartopu örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan kartopu yöntemi, araştırma katılım kriteri ile doğrudan ilişkisi olan insanlara ulaşılması ile başlamaktadır. Sürecin katılımcılara; “Konu ile ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemi önerirsiniz?” sorusu ile devam etmesi spesifik bir konuda bilgi edinmek adına büyüyen bir örnekleme ulaşmayı sağlamaktadır (Patton’dan akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008:111). Örneklem sayısının belirlenmesi ise veri doygunluğuna ulaşılma kriteri ile sağlanmıştır.

Fenomenolojik çalışmalarda görüşülen birey veya bireyler ile yoğun bir etkileşime girmek gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 75). Dolayısı ile örneklem birimine ulaşmak ve aynı zamanda uzun süreli etkileşim ve güveni sağlamak için ilk temas, katılımcı adayların sosyal medya hesaplarının takip edilmesi ile başlamıştır. Daha sonra mail yolu ile araştırmacı hem kendini daha iyi tanıtmış hem de çalışmanın ayrıntıları hakkında, yönlendirici olmadan, bilgilendirmiştir. Geri dönüş sağlanan 3 kişi aracılığı ile toplamda 17 katılımcı adaya ulaşılmıştır. Daha spesifik bir şekilde, çalışmaya katılabilme ön şartını sağlamak için adaylara aydınlatılmış onam formunun “g” maddesinde yer alan ifadeye katılım dereceleri üzerine bir soru sorulmuştur (Ek 2):

Yaşamın asıl amacına hizmet etmeyen tüm sahipliklerden, mülklerden uzak dururum. Bununla birlikte var olan enerji ve arzumu, yaşamın diğer yönlerinde bolluğu sağlamak adına, kısmi olarak kısıtlarım. Manevi yönümü geliştirmek benim için maddi olarak gelişmekten çok daha önemlidir...” Bunu söyleyen kişi:

Asla ben değilim Kesinlikle benim

Bu madde Gregg’in 1936 yılında gönüllü sadelikle ilgili yapmış olduğu geniş tanımdan uyarlanarak hazırlanmıştır. Ortalama üzerinde bir katılım işareti yeterli sayılacakken katılımcıların hepsi “Kesinlikle Benim” ifadesine çok yakın işaretlemeler yapmıştır.

Görüşülen bir çiftte aile olma durumunun veri çeşitliliğini etkilediği anlaşılmıştır. Göç kararı ile ilgili cevapların ortaklaşması ve tüketim alışkanlıklarında ortak kaygıların açığa çıkması söz konusu olmuştur. Dolayısıyla araştırmacı veri çeşitliliği yaratabilmek amacı ile evli olan katılımcılarda eleme yoluna gitmiştir. Eleme sağlanırken yine aydınlatılmış onam formunun “g” bölümündeki ifadeye katılım oranının yüksek olmasına dikkat edilmiştir. Dolayısı ile eşlerden sadece biri ile görüşülmüştür.

Görüşme sağlanan bir katılımcının ise; göç sebebinin ve sade yaşamının, verdiği cevaplar doğrultusunda ticari kaygılardan kaynaklandığı ve örnekleme uymadığı farkedilmiştir. Dolayısıyla araştırmacı tarafından çalışmadan çıkarılmıştır. Araştırmacı benzer şekilde veri toplama sürecini olumsuz etkileyen, internet bağlantısı zayıf olan iki katılımcı ile görüşme gerçekleştirememiştir.

Neticede toplam 10 kişi araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların 5'i kadın 5'i erkek, yaş aralığı 32-50, ortalama yaşları ise 38,3 olarak tespit edilmiştir. Medeni durumları ise; %60 bekar, %40 evli olduğu anlaşılmıştır. Eğitim seviyeleri oldukça yüksek olan katılımcılar; ekonomi, halkla ilişkiler ve reklamcılık, iktisat, bilişim teknolojileri, kamu yönetimi ve İngiltere'de bankacılık ve ekonomi üzerine yüksek lisans, istatistik, İngiltere'de ekonometri ve finans üzerine yüksek lisans, halkla ilişkiler, işletme, halıcılık ve destinatörlük mezunlarından oluşmaktadır. Köyde yaşam sürelerinin ortalama 4 yıl ve üzeri oluşu, söz konusu yaşam deneyimini uzun süredir yaşıyor olmaları, yine çalışmanın veri zenginliği için önemli bir özellik olarak açığa çıkmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 2.1'de özetlenmiştir.

Tablo 2.1 Demografik Özellikler

Yaş Aralığı	Kadın (Örneklemin %50'si)	Erkek (Örneklemin %50'si)
30 aralığı	4 (%40)	4 (%40)
40 aralığı		1 (%40)
50 aralığı	1 (%10)	
Medeni Durum		
Bekar	4 (%40)	2 (%20)
Evli	2 (%20)	2 (%20)
Ebeveyn Olma		
Çocuğu yok	3 (%30)	4 (%40)
Okul çağı	2 (%20)	1(%10)
Eğitim Seviyesi		
Önlisans	1 (%10)	
Lisans	3(%70)	4 (%40)
Yüksek Lisans	2 (%20)	
Köyde Yaşam Süresi	4,1 Yıl	4,5 Yıl

Söz konusu araştırmaya katılan bireylerin göçten önceki çok yönlü meslek hayatları ve göçten sonraki çok yönlü meslek hayatları araştırmanın seyri için önemli bir demografik özellik olarak dikkat çekmektedir. Bu sebeple Tablo 2.2'de ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Gelir dağılımı, meslek, statü gibi değişkenlerin göç kararından bağımsız oluşu dikkat çekmiştir.

Bireyler göç ile birlikte başarılı oldukları mesleklerden vazgeçme, yeni meslekler edinme, iklim konusunda farkındalıkları ile yeni mesleklere yönelme gibi birtakım değişimler geçirmiştir.

Tablo 2.2 Değişime Uğrayan Meslekler

Kadın	Kadın	Erkek	Erkek
Göç Öncesi	Göç Sonrası	Göç Öncesi	Göç Sonrası
Halkla İlişkiler Uzmanı	İklim Aktivisti (Dernek)	İşsiz	Arıcılık
Finans Danışmanı, Fotoğrafçı, Yazar ve Safari Rehberi	Gıda üreticisi ve yazar, Sosyal medya influencer	Yazılım Uzmanı, Broker	Gıda Üreticisi, Hayvancılık, Youtuber
Sermaye Üretim Uzmanı, Milli Sporcu, İşletme Sahibi	Perma Kültür Gıda Üreticisi, E ticaret	Reklamcılık ve Medya İletişimi Uzmanı, Elektronik Programlama,	Youtuber, Arıcılık
İşletme Sahibi, Çocuk Kıyafetleri Tasarımcısı,	Organik tarım, E ticaret, Youtuber	Tırmanış Antrenörü, Endüstriyel Dağıcılık	Gıda Üreticisi, E ticaret
Sosyal Medya uzmanı, E ticaret uzmanı	E ticaret, Youtuber, Gıda Üreticisi	Kurumsal Şirket Deneyimi 3 yıl, Fotoğrafçılık, İşletme Sahibi, Müzisyen	Gıda Üreticisi, Youtuber

2.4. Veri Toplama Süreci

Veri; araştırmanın amacı ile doğrudan ilişkili olarak, fenomenolojik araştırılmalarda da sıklıkla kullanılan yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşmeler araştırmanın veri toplama sürecinin, ülkemizi ve dünyayı etkisi altına alan KOVİD-19 pandemi sürecine denk gelmesi sebebi ile Skype programı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Yüz yüze görüşmelerde veriyi desteklemek amacı ile not alınan davranış, yüz ifadesi ve vücut hareketleri gibi sözel olmayan davranışlar, görüşmelerin çevrimiçi yapılması sebebi ile kayıt altına alınmamıştır. Fakat katılımcıların yüksek eğitim seviyesine sahip olmaları, söz konusu göçü ve gönüllü sadelik felsefesini uzun süredir yaşıyor olmaları sözselsel ifadeleri güçlendirmiştir. Aynı zamanda çevrimiçi programların nitel çalışmalarda; fiziki sınırlılıkları ortadan kaldırması, görüşmecilerin kayıt cihazı ve katılımcının fiziki varlığından rahatsızlık duymamaları ve rahat olmaları gibi katkılar sunduğu bilinmektedir (bk. Cater, 2013; Iacono vd., 2016; Seitz, 2016). Nitekim Balıkesir, Muğla, Antalya, Çanakkale, İstanbul gibi farklı bölgelerdeki köylerde yaşayan katılımcılara ulaşması mümkün olmuştur.

Görüşmelere başlamadan önce çalışmanın tüm ayrıntıları, soru formu ile birlikte Akdeniz Üniversitesi Etik Kurulu'na iletilerek kurul onayı alınmıştır (Ek 3). İlk temas sosyal medya ve mail yolu ile kurulduktan sonra katılımcılar için en uygun gün ve saat için randevulaşp bir görüşme takvimi hazırlanmıştır. Dolayısı ile veri toplama süreci pilot

görüşmenin hemen ardından 11.04.2020 ve 07.05.2020 tarih aralığında gerçekleşmiştir. Katılımcılar ile onam formunda (Ek 1) yer alan çalışmaya ilişkin bilgiler, haklar ve gizlilik ile ilgili önemli ayrıntılar bir kez daha yüz yüze görüşülerek hatırlatılmış, hazır olduklarını hissettikleri anda ses kaydı bilgileri dahilinde başlatılmıştır.

Toplam on saat yirmi dakikalık bir ses kaydı, kelimesi kelimesine deşifre edilerek 73 sayfalık ham veri elde edilmiştir. Bu ham veri yedeklenmiş ve koruma altına alınmıştır.

2.4.1. Görüşme Soru Formu Yaklaşımı

Doğru sorular sorabilmek şüphesiz birçok bilimsel çalışmanın anahtar unsurudur. Görüşme formu yaklaşımı; odaklı sorular sormak ve farklı katılımcılardan benzer konularda derinlemesine bilgi almakta fayda sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek; 2008: 122). Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşmecisi soru formu (Ek 1); hali hazırda yanıtlanmış soruları tekrar sormamak, atlanan sorulardan kaçınmak adına kontrol sağlanmış, katılımcı için önemli olan noktalar üzerinde daha fazla konuşmak mümkün olmuştur.

Soru formu hazırlanırken dikkat edilen aşamalardan biri katılımcıların anlayabileceği bir dil oluşturmak olmuştur. Önemli görülen bir diğer aşama ise fenomenolojik felsefenin ön yargısızlık ilkesi ve çalışmanın keşfedici kurgusudur. Bu sebeple teknik terimlerden uzak durulmuş ve açık uçlu sorular sorulmuştur. Araştırmanın ilk sorunu: “Kentten köye göç eden gönüllü sadeler yaşam tarzlarını nasıl tanımlıyor?” şeklindedir. Bu soruya yanıt araken “Bana kendinizden bahsedebilir misiniz?” şeklinde bir ifade kullanılmıştır. Araştırmanın bir diğer sorunu olan “Kentten köye göç kararı, gönüllü sadelik yaşam tarzı ile nasıl ilişkilidir?” cevap arayışı “Bana göç etmeye nasıl karar verdiğinizden bahsedebilir misiniz?” sorusu ile gerçekleştirilmiştir. Ardından “Göç ettikten sonraki günlük rutininizi anlatır mısınız? Böyle bir hayat yaşamının avantajları ve dezavantajları hakkında neler söylemek istersiniz?”, “Hayat tarzınızın genelden/diğerlerinden farklı olduğunu düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız nasıl?” gibi sorular, bahsedilen iki problem hakkında katılımcılardan daha derinlemesine bilgi almayı desteklemek için kurgulanmıştır. Araştırmanın amacı ile ilişkili olarak cevap aranan bir diğer problem gönüllü sade yaşam tarzının günlük yaşamda tüketim deneyimlerini nasıl etkilediğidir. Söz konusu katılımcıların tüketimlerine yönelik sorun geniş bir kapsamda ele alınmıştır. Dolayısıyla sorular oluşturulurken tüketim kararlarına etki eden süreçler üzerinde kullanılan bazı kategorilerden faydalanılmıştır.

Schiffman ve Kanuk (2007: 526-527) tüketici karar verme süreçlerini bu konuda harcanan çabaya göre sınıflandırmaktadır. Bu yaklaşıma göre tüm tüketim karar alım süreçleri aynı derecede bilgi ve ilgi gerektirmemektedir. Bilgi ve ilgi seviyesi ise algılanan risk ile

doğrudan ilişkilidir. Bu yaklaşıma göre eğer birey, ürünü almadan önce çok fazla efor harcıyorsa bu süreç yoğun çaba ile satın alım, nispeten daha az efor harcanıyorsa; sınırlı çaba ile satın alım, sıklıkla tükettiği ve zaten bildiği ürünlere dair bir satın alım gerçekleştiriyorsa; rutin satın alım olarak sınıflandırılmaktadır. Sırası ile yoğun çaba ile satın alınan ürünlere ev, araba, beyaz eşya örnek gösterilebilir. Görece olarak pahalı olan bu ürünlerde yoğun bir araştırma süreci yaşanır. Sınırlı çaba ile satın alıma ise; bozulan, eskiyen eşyalar gibi daha önce kullanılan, bilinen fakat yine de diğer ikamelere de bakılan ürünler örnek verilebilir. Rutin tüketime ise sıklıkla tüketilen ve bilinen, pahada çok değerli olmayan et, süt, ekmek gibi ürünler örnek verilebilir. Böylelikle karar alma süreçlerini problem çözme üzerine kuran tüketicilere bilişsel tüketiciler, daha çok haz verici, hedonik bir yönelim ile anlık kararlar verenler ise duygusal tüketiciler olarak adlandırılmaktadır. Duyguların yönlendirdiği bu tarz ani tüketimler ise dürtüsel tüketim olarak tanımlanmaktadır (Schiffman ve Kanuk, 2007: 530).

Yine kavramsal çerçevede sıklıkla bahsedilen statü, benlik gibi göze çarpan tüketim olarak da adlandırılan gösterişçi tüketim bir başka kategori olarak ele alınmıştır. Ayrıca tüketimin sadece satın alım yolu ile gerçekleşmeyeceği ayrımı da gözetilerek sorular şu şekilde kurgulanmıştır: Bana en son yoğun para, zaman ve çaba harcadığınız satın alım/edinimden bahseder misiniz? Rutin/günlük olarak tükettiğiniz ürünleri nasıl satın alır/edinirsiniz? Bana en son hiç planlamadan/düşünmeden yaptığınız satın alım/edinimden bahseder misiniz? En son eskidiği veya bozulduğu için yaptığınız satın alım/edinimi anlatır mısınız?

Görüşmeler sırasında; pandeminin katılımcıların yaşam standartlarına ve alışkanlıklarına etki edebileceği düşünülerek “Pandemi hayatınızı nasıl etkiledi?” şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir. Fakat katılımcılar tarafından hiçbir etki yaşamadıkları ifade edilmiştir. Yaşadıkları hayatın izole ve sakin olması gerekçe olarak gösterilmiştir. Benzer bir hassasiyetle katılımcının önemli gördüğü, unuttuğu veya eklemek istediği hususları kaçırmamak adına “Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?” şeklinde son bir soru daha yöneltmiştir.

Var olan olgulara ilişkin doğru bilgilerin sağlanması için etkileşimi ve esnekliği sağlamak kaygısı, araştırmacıyı sonda sorular kullanmaya itmiştir. Araştırmanın amacına ve sorununa yönelik katılımcıyı motive etmek adına kullanılan sondalar şu şekildedir:

- Ayrıntıya yönelik: “Ne zaman?”, “Kim?”, “Nasıl?”
- Açıklamaya yönelik: “Buna benzer başka örnekleriniz var mı?”, “Sonra ne oldu?”, “Nasıl hissettirdi?”
- Aydınlatmaya yönelik: “Bu bölümde ne demek istediğinizi açıklayabilir misiniz?” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 74).

Fenomenolojik felsefenin ön yargısızlık ilkesi gereği, araştırmacı; yargı ve varsayımlarını bir kenara bırakmak adına, hazırladığı yarı yapılandırılmış görüşme soru formunda kavramsal çerçevenin etkisini en aza indirmeye çalışmıştır. Kavramsal çerçevede var olan bilgi daha sonra temalar ve kategorilerde kullanılmak adına veri toplama sürecinde rafa kaldırılmıştır (Merriam, 2018: 19). Dolayısıyla; gönüllü sadelik, dürtüsel satın alım, gösterişçi tüketim vb. teorik kelimelerden kaçınılmıştır.

2.4.2. Pilot Görüşme

Görüşmeci soru formunda yer alan soruların, katılımcılar tarafından anlaşılabilirliğinin test edilmesi ve görüşmelerin akıcı hale getirilmesi amacıyla köye göç etme şartı aranmadan, örneklem ölçütüne uygun iki gönüllü sade birey ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Bir kadın, bir erkek katılımcı ile yine çevrimiçi yapılan bu görüşmelerden toplam bir saat otuz iki dakikalık veri elde edilmiştir. Daha sonra araştırmacı kanaatine göre verimli geçen bir görüşme seçilip uzman kişilere dinletilmiştir. Görüşme sırasında yapılan hatalar ve düzeltilmesinde fayda görülen noktalar ile ilgili tavsiye, geri dönüş alınmıştır. Aynı zamanda pilot çalışmada elde edilen verinin deşifresi yapılmış, ayrıntılı okunarak, tema ve anlamlar üzerinde bir değerlendirme ve pratik yapma imkânı sağlanmıştır. Nihai veri toplama süreci pilot görüşmelerden sonra başlatılmıştır.

2.5. Veri Analizi

Araştırmanın problemi ve amacı ile doğrudan ilişkili olarak veri analizinde, fenomenolojik felsefenin, yorumsamacı yapısına da uygun olan; Wolcott'un "betimleme, analiz ve yorumlama" üçlü süreci izlenmiştir. Sırasıyla bu süreçte araştırma problemi ile ilgili katılımcının "ne" söylediğine ilişkin incelenen veri dökümandan doğrudan aktarılmaktadır. Kavramsal çerçeve ile ilişkili olarak katılımcının ifadelerini sınıflama, kodlama gibi yollar ile tema haline getirmek, temalar arasında ilişkileri incelemek süreçleri ise analizi kapsamaktadır. Analizden sonra veriyi anlamlandırma süreci ise yorumlama olarak ifade edilmektedir. Araştırmacı bu bölümde kavramsal çerçeveden yola çıkarak verinin ne anlam ifade ettiğini açıklamaya çalışmaktadır (Wolcott'dan akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008: 222).

Gerçekleştirilen görüşmeler sırasında alınan 10 saat 22 dakikalık ses kaydı araştırmacı tarafından kelimesi kelimesine deşifre edilmiş toplamda 73 sayfalık ham veri elde edilmiştir.

Görüşmelerle birlikte analiz sürecinin de başlaması, oluşturulan ham veride sürekli ve tekrarlı bir okuma sağlamıştır. Microsoft Word dosyaları ile bilgisayar ortamında yazıya dökülen her bir veri, önceden belirlenen temalara ilişkin kodlar ile genel olarak ilişkilendirilmiş,

yeni temaların çıkmasına da müsaade edilmiştir. Veriler üzerinde yapılan bu ilk çalışma, MAXQDA PLUS 2020 programına aktararak derinleştirilmiştir. Cümleler üzerinden yapılan kodlamaların program üzerinden yapılması, verilerin temalarla ilişkilendirme sürecini hızlandırmıştır. Söz konusu temalara ilişkin son yargılara ve ilişkilendirme süreçlerine başlamadan önce ham veriler ve oluşturulan temalar bir uzman görüşü tarafından da incelenmiştir. Uzman görüşü onayı dahilinde oluşan temaların birbiri arasındaki ilişkiler karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Program kullanımı oluşan temalar arasında daha esnek, sistematik ve hızlı olma avantajı sağlamıştır.

Oluşan kategorilere ilişkin yorumlama; araştırmacının kavramsal yargılarından bağımsız, doğrudan betimlemeler ile bireylerin ortak veya karşıt söylemlerine indirgenmiş yorumlamalardır. Dolayısı ile yorumlama süreci doğrudan fenomenolojik indirgemenin kavramsal çerçeve ile betimlenebilir, ifade edilebilir hale dönüştürülmesinden ibarettir. Böylelikle bireylerin göçe nasıl bir anlam yüklediği ve gönüllü sadeliğin bu göçe, tüketime; satın alım ve edinimlerine nasıl yansıdığı betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

2.6. Geçerlik ve Güvenilirlik

Nitel araştırma teknikleri doğası gereği genellenebilir ve kesin bilgiler ortaya koymaz. Fakat araştırmaya konu olan veri kaynağı gönüllü sadelik olgusunu uzun zamandır yaşayan, bunu dışı vurabilen ve yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların kentten köye göçünün üzerinden ise; en az bir yıl, en çok on yıl, ortalama ise 4,5 yıl geçmiştir. Söz konusu bireylerin bu deneyimi uzun süredir yaşıyor olması yapıyı anlamak ve anlamlandırmakta oldukça önemli rol oynamaktadır.

Aynı zamanda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilen veri, doğrudan alıntılar ve betimlemelerle araştırmaya dahil edilmektedir. Böylelikle araştırmanın güvenilirlik ve geçerliliği artırılması sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 75).

Görüşülen ortamın ve koşulun her bir katılımcı için aynı olması adına Skype uygulaması hariç hiçbir uygulama kullanılmamıştır. Görüşmelerin kesintiye uğramaması için büyük bir özen gösterilmiş, bazı görüşmeler gerektiğinde henüz başlamadan daha uygun bir zaman için ertelenmiştir. Ayrıca; katılımcının dışarıdan gelen uyaranlardan etkilenmemesi adına yalnız oldukları bir ortamda görüşmeyi başlatmaları tavsiye edilmiştir. Kendilerini en rahat hissettikleri ortamı seçmeleri, doğru ya da yanlış cevap olmadığı konusunda desteklenmeleri, açık yüreklilikle bilgi akışı sağlamalarına katkıda bulunmuştur. Çoğu zaman sonda sorular kullanmaya bile gerek kalmamıştır.

Dış geçerlilik konusunda genellemeden kaçınarak bireye indirgenen betimlemelerin varlığı, deneyimlerin doğrudan yansıtılması çabası söz konusu olmuştur. Araştırmanın her adımı ayrıntılı bir şekilde tasvir edilirken birçok konuda da uzman görüş desteği alınmıştır. Hem pilot görüşme hem de ham veriler üzerinde uzman görüşe danışılmıştır. Sorulan sorular ve çalışmanın ayrıntıları etik kurul onayından geçmiştir (Ek 3).

2.7. Bulgular

2.7.1. Gönüllü Sadeliğin Göç Motivasyonu ile İlişkisi

Gönüllü sadelikte kentten köye göç olgusu üzerine keşfedici bir anlayış ile yapılan analiz sonucu elde edilen temalar ve alt anlamlar her başlık için ayrıntılı bir şekilde betimlenmektedir (Tablo 2.3).

Tablo 2.3 Gönüllü Sadeliğin Göç ile İlişkisi

Ana Temalar	Alt Anlamlar
İnsani ölçek ile ilişkili faktörler	İnsani İletişim Zorunluluklardan kurulan ilişkilerden kurtulmak Aile ile iletişimin önemi Saygısız ilişkilerden uzaklaşmak Çalışma hayatında insani ölçüt Gıda güvenliğinde kaygı
Kendine yeterlilik (otonomi) ile ilişkili faktörler	Özgürlük İş sistemleri üzerine sorgulama Pazarlama uyarılarına tepki Gıda güvenliğinde kaygı ve üretim
Materyal basitlik ile ilişkili faktörler	Mülkiyet kavramı ve mutluluk üzerine sorgulamalar
Ekolojik farkındalık ile ilişkili faktörler	Varoluşun bütünlüğü Hayvan sevgisi Ekolojik kimlikler
Kişisel gelişim ile ilişkili faktörler	Meditasyon ve sürekli öğrenme arzusu
İz bırakma ile ilişkili faktörler	Toplumsal fayda yaratarak ölümsüz olmak

Gönüllü sadeliğin öncüllerinin (materyal basitlik, insani ölçek, kendine yeterlilik (otonomi), ekolojik farkındalık ve kişisel gelişim) çok aktif bir şekilde ortaya çıkması bu kişilerin sınıfsal olarak Etzioni'nin (1998: 622-624) bütünsel gönüllü sadeleri, Kraisornsthasinee ve Swierczek'in (2018: 8-11) geniş ölçüde adapte olmuş gönüllü sadeleri ile benzerlik göstermektedir. Ayrıştıkları noktalar ise yeni başlayanlar olarak adlandırılan grupta var olan sağlık üzerine kaygının, bu kişilerin üretim yapmasında ve göç etmesinde aktif

rol oynayan bir aktör olmasıdır. Bu faktörün ekolojik farkındalıktan önce insani ölçek teması altında işlenmesinin sebebi; konvansiyonel üretimin bir parçası haline gelmiş temel ihtiyaçların güvensizlik yaratmasındaki etkiden kaynaklanmaktadır. Gönüllü sadelik literatürüne katkı sağlayacak olan bu yeni durum aynı zamanda kendine yeterlilik altında daha önce hiç işlenmemiş bir tepkinin açığa çıkması ile de fark yaratmaktadır. İnsanların şehirdeki pazarlama uyarılarına karşı tepkisi göçte de etkili olan bir başka alt tema olarak açığa çıkmaktadır.

Özellikle sosyal medyayı çok aktif kullanan bazı katılımcılarda açığa çıkan iz bırakma teması ile ölümsüzlük, toplumsal fayda gözetme gibi psikolojik ve sosyolojik faktörlerin göç motivasyonunda rol oynadığı farkedilmektedir. Bulgular kısmında temalara ilişkin veriler ve değerlendirmeler her başlık altında ayrıntılı olarak incelenmektedir. Altı çizilmesi gereken önemli bir ayrıntı; gönüllü sadelik öncülleri, kavramsal çerçevede de ifade edildiği gibi, bazı noktalarda birbirleri ile ortaklaşmasıdır. Keskin ayrımlar gözetememek bazı benzer anlamların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

2.7.1.1. İnsani Ölçek ile İlişkili Faktörler: Haysiyetli Bir Yaşam Arayışı

İnsani ölçeği hatırlamak gerekirse; yapaylıktan, karmaşık ilişkilerden, anlaşmazlıklardan uzak durma isteği ve saygılı, dürüst, sessizliğe de saygı duyan insanca bir yaşamın simgesi olarak özetlenebilir. İnsani ölçek aynı zamanda fiziki çalışma koşullarının da insani şartlar gözetilerek oluşturulmasını içermektedir. Bu durumun kendine yeterlilik için de önemli bir aktör olduğunu hatırlatmakta fayda vardır (Elgin ve Mitchell; 1997a: 5). İnsanların göçe karar vermelerinde de aktif bir rol oynayan insanca yaşama simgesi; aile ile iletişim, zorunluluklardan kurulan ilişkiler, saygısız ilişkiler ve çalışma hayatında insani ölçüt alt anlamları ile ortaya çıkmıştır (Tablo 2.4). Bu sorgulamaların varlığı göçe karar vermekte en etkili olan faktörlerdir. Özellikle iş sistemleri üzerinde yapılan eleştiriler günümüz çalışma koşulları hakkında düşündürmektedir.

Tablo 2.4 İnsani Ölçek ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Zorunluluklardan kurulan ilişkilerden kurtulmak	Şehir hayatında insanlarla ilişkimiz yoktu. Elli dört haneli bir apartmanda oturuyorduk ve kimseyle bırakın görüşmeyi asansöre bindiğimizde günaydın iyi akşamlar bile diyemiyorsunuz çünkü tanımıyoruz...(Yalın: 32, Evli) Sokakta sadece yürüyorken gelip size birinin çarpması ve size böyle bir canavarmış gibi davranması gibi birçok negatif unsurlar var. Enerji vampirleri diyorum ben bunlara bunların bazıları da en tehlikesi; çevremizde arkadaşlarımız arasında oluyor. Bu anlamda müthiş bir değişim yaşadım. Çünkü istemediğim enerjilerden uzağım (Özgür:40, Bekar).

	Burada en belirgin fark istemediğin insanlarla görüşmüyorsun. Sadece istediğin insanlarla istediğin kadar, kendi zamanını yönetiyorsun. Kendi dostluklarını yönetiyorsun her şeyi kendin yönettiğin gibi (Ömer:36, Evli). Şehirdeki hayat hayat değilmiş ki. Biz sadece yaşamaya çalışıyormuşuz dört duvar arasında. Önceden oturduğumuz ev mahalle arasında sıkışık bir evdi. Bütçemize o uyuyordu. Perde açamıyorduk, açınca karşıdaki atletli amcayla oturmak zorunda kalıyorduk. Balkona çıkmaktan rahatsız oluyorduk çok iç içe olduğumuz için (Çiğdem:38, Evli).
Aile ile iletişimin önemi	Eşimle kahvaltımızı yapabiliyoruz. Bu şehirde yapamadığım bir şeydi çok önemli bir detaydı bu benim için; aile olarak kahvaltı edebilmek. Bir patrona bir işe yetişme korkusu olmadan, kahvaltımızı ediyoruz (Ömer:36, Evli). ...mutsuzduk ve bu da ister istemez ilişkimize yansıyor. İkimiz de biraz inatçıyızdır aslında ama tartışmalarımız çok azaldı çünkü yapacak işlerimiz var ve tartışmaya vakit kalmıyor. Kendimizi o kadar kaptırıyoruz ki (Çiğdem:38, Evli).
Saygısız ilişkilerden uzaklaşmak	Bu fikrin altında artık insanların anlayışsız olması birbirimize tahammül edemememiz, metrobüse bile insani şartlarda binemememiz bende derin yaralar oluşturmuyordu ve bunlardan çok etkileniyordum. Daha az insan daha çok doğa olabilir mi ve biz yapabilir miyiz gibi düşüncelerden yaparız neden olmasın fikrine ulaştık zaman içinde (Yonca:35, Bekar). Türkiye’de çok fazla kişi üstelik birbiri ile de değil telefonda bağırarak konuşuyor sokaklarda her yerde. Bu çok rahatsız edici. Bizim halkımız ne yazık ki çok hadsiz bir halk olmuş. Saygısız ve hadsiz. Bilgisiz ve ukala. Mesela adamın teki açmış telefonu bar bar küfrediyor. Öbürü tartışıyor. Devamlı bir telaş var yani en sakın insanı bile huzursuz eder bir yerden sonra. İstanbul’a yılda bir ay gidiyorum ama üçüncü haftada bileti erkene alsaymışım diyorum (Yaprak:50, Bekar).
Çalışma hayatında insani ölçüt	Hani o sabahleyin bir buçuk saat yoldan geliyormuş, akşam da bir buçuk saat gidiyormuş, hayatının üç saati yolda gidiyormuş, sadece o işe gidip gelmek için bile bir sürü ödün veriyormuş ya da zorluk çekiyormuş onun (patron) için bir anlam ifade etmiyor (Özgür:40, Bekar). Endüstriyel dağcılık dediğimiz iş kolunun çok içinde çalıştığım için yaşamın endüstrileşmiş boyutunu ve enerjinin kazanıldığı boyutu çok derinden gördüm. Ve o dönemde bayağı sıkı çalışıyordum. İşten dönüşlerde yorgun bir fizik ve yorgun bir mentalim oluyordu. Yani kafa sağlığında çok yorgun oluyordu. (Ali: 35, Bekar) Bunu abartmadan söylüyorum kesinlikle çalıştığım plazalarda şirketlerde akşam eve gittiğim zaman müthiş bir bacak ağrısı yaşırdım ben. Sanki inşaatta çalışıyormuşum da sabahtan akşama kadar beşinci kata tuğla taşıyormuşum gibi bir ağrı hissedirdim ve bunun nedeni tamamen bulunduğum ortamın çok yüksek elektromanyetik radyasyon içeriyor olması (Hamit:40, Evli).
Gıda güvenliğinde kaygı	...bu çocuğu şehir şartlarında büyütmeylem dedik çünkü gıda güvenliğine önem veriyoruz... Benim biraz şüpheli bir yanımda var bayağı septik bir tarafım var. Dünyanın

	bugün geldiği nokta itibariyle, ileride yaşanabilecek Armageddon tarzı, Armageddon (büyük savaş) olarak demeyeyim de toplumsal bazı problemler ön görüyorum. Bu problemlerin de şehir insanı için büyük sıkıntılar doğuracağını düşünerek ve gıda güvenliği önceliğiyle, çocuğumuzu sağlıklı büyütme çalışma önceliğiyle ve “doğal olsun” önceliğiyle böyle bir karar verdik (Hamit:40, Evli) Şehirde büyüyen çocuğunu kendisinin yetiştirmediğini, gıda güvenliğini, şehirdeki gıdaların hepsinin zehir olduğunu, soluduğumuz havanın zehir olduğunu... Bana bunları anlattı. Bunlar benim kafamda zaten olan şeylerdi ama o videoda böyle bir hipnoz gibi defalarca dinlemek rüyalarımın girmesine sebep oldu (Ömer:36, Evli). Bu dünyaya bir çocuk getireceğimi öğrenince ki aklımda hiç böyle bir şey olmamasına rağmen, bir çocuğun kesinlikle öyle bir dünya içinde doğmasını istedim. Beni ilk harekete geçiren şey o oldu (Nehir:42, Bekar).
--	---

Çalışma hayatında var olan sorgulamaların mesleklerin toplum içindeki yeri ve rolü üzerinde de sorgulama yaratmıştır. Bir katılımcı yaptıkları işin insanlığa olan etkisi üzerinde de sorgulamaya gitmektedir. İnsani ölçüt içinde değerlendirilen önemli bulgular şu şekildedir:

Köye yerleşmemiz çok da doğa sevgisi veya biz doğada yaşayalım, insanlardan uzak olalım gibi bir nedenden değil de daha çok daha haysiyetli olduğunu düşündüğümüz bir yaşamı hem kendimiz için hem de bunu örgütlemek çoğaltmak, daha fazla insanla birlikte bunu yapmak üzerindendi (Yiğit:35, Evli).

Neyde çalışacağım mesela? İstatistik işinde çalışacağım. Kime çalışacağım bir bankaya mesela. Banka ne iş yapar? İnsanların parasını kendine çeker amacı kar etmektir. Başka birinin fakirliği üzerinden zenginleşir. Buna hizmet etmek...(Yiğit:35, Evli)

Bahsedilen tüm temalar aslında şehir yaşamının insanlar için birçok konuda hayati değerde bazı temel ihtiyaçların karşılanamaz hale gelmesini içermektedir. Doğrudan bu konudan bahseden bir katılımcının ifadeleri şu şekildedir:

Şehirler insan sağlığına uygun yerler değil bence. Mesela şu an salgın hastalıkta da görüyorsunuz. Herkes görüyor şehirler insan sağlığına uygun değil. İçecek su yok orada. Çeşmeni açıp şu içemiyorsunuz böyle bir yer olabilir mi? Dünyanın en bedava kaynağı olan oksijen yok böyle bir yerde yaşanabilir mi? Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini görmüşsünüzdür. Benim en hayvani ihtiyaçlarımı karşılamıyorsunuz (Yaprak: 50, Bekar).

Şehir yaşamının, aşırı nüfusun en büyük etkilerinden birisi en temel ihtiyaçların konvansiyonel üretimin konusu haline gelmesi ve sağlıksız bir hal almasıdır. Topluma, doğaya ve çevreye insani ölçütleri yok sayarak zarar veren üretimin, katılımcılar üzerinde büyük bir kaygı yarattığı gözlemlenmektedir. Göç etmek için motivasyon sağlayan bu kaygı insanları kendi gıdalarını

üretmek konusunda da harekete geçirmiştir. Kendine yeterlilik başlığı altında bu konu daha ayrıntılı incelenmektedir.

2.7.1.2. Kendine Yeterlilik (Otonomi) ile İlişkili Faktörler

Otonomi öncülünü hatırlatmak gerekirse kendi hayatı ve kaderi üzerinde tam kontrol sağlamak ve başkalarına olan bağımlılığını en aza indirmek anlamına gelmektedir. Göçe kararı etkileyen bir aktör olan kendine yeterliliğe ilişkin bulgular değerlendirilirken bu bağlamda öne çıkan alt anlamlarla ilişkilendirilerek aktarılmaktadır. Bunlar sırası ile özgürlük, iş sistemlerinin sorgulanması, gıda güvenliği kaygısı ve üretim, bu öncül altında ilk defa incelenecek olan pazarlama uyanlarına tepkidir (Tablo 2.5).

Tablo 2.5 Kendine Yeterlilik (Otonomi) ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Özel Alıntılar
Özgürlük	Bence insanların fiziksel ve zihinsel olarak özgürleşmeye çok ihtiyaçları var. Genetik kodlarımıza işlenmiş olan birçok kavramı hiç şu an sorgulamıyoruz. Bize bir takım kalıp halde sunulmuş düşünceler var ve bir takım inanç sistemleri var ve biz bunları sanki kabullenmek zorundaymışız gibi (Özgür:40, Bekar). Özgür hissediyoruz. Eşimle özgürlük kavramımız ve mottomuz şu insan yapmak istediği şeyleri yaptığında özgür olmuyor yapmak istemediği şeyleri yapmadığında özgür oluyor (Yalın: 32, Evli). ...hep bir oyuncak gibi içten sürekli gelen bir ses var. Yönetiliyorsun. Bir de şöyle bir istek vardı bende gidip kırsala tek başıma kampa filan gidip, tek başıma hayatta kalmak. Diyordum ki: bir virüs gelse bir savaş olsa bütün bu kaynakları elimden altından çekseler ben ayakta kalabilir miyim? Cevabı hayır. Sürekli oyuncaklarla büyümüşüm. Musluğu açıyorum suyum akıyor işiğe basıyorum yanıyor, bunlar elimde olmadan ben hayatta kalabilir miyim sorusu vardı içimde (Yonca:35, Bekar).
İş sistemleri üzerine sorgulama	Sana elektriğini devlet ya da devletin arkasındaki şirket, sana birtakım oyuncaklar veriyor; televizyon, barınma, su... Sonra da diyorlar ki sen bizim için çalışacaksın. Aslında totalinde toplum için çalışıyor gözüktüyoruz. Ve bir kölelik sistemi esasında. Zamanımın büyük bir kısmını ofiste geçirmeye başladım bir süre sonra. Sonunda da bana kalan iki gün ve öğlen aralarında Hyde Park'a koşmaya gidiyordum doğa ile buluşmak için. Şunu fark ettim bana önce beni rahat ettirecek kaynakları sağlıyorlar; elektrik, su, konser, sinema, kafelerdir bilmem ne sonrasında ben buna özgürlüğümü satıyorum. Bu şekilde sistemin bir kölesi haline getiriliyorum (Yonca:35, Bekar). ...hayatın iş olduğu, işin hayat olduğu ikisinin birbirinden ayrılmadığı, kimsenin çalışmak için başka bir kişiye, kişiliğe bürünmeden olduğu gibi bir halde de çalışabildiği bir yaşantıydı düşlediğim. Bu da mümkün olmuş oldu (Nehir:42, Bekar). Bir sene daha çalışayım evim şöyle olsun, iki sene daha çalışayım arazim daha büyük olsun, biraz daha çalışayım kendime bir kümes yaparım iki hayvan alırım. Onların parasını da şimdiden hazırlayayım gibi bir tuzağa düşüyoruz. Bu tuzak aslında bizi gerçekliği

	yaşamaktansa gene o sisteme hizmet eder hale dönüştürmüş oluyor. Çünkü o yıllarınızı aslında amacınıza hizmet ediyormuş gibi gözükse de aslında yine sistemin oyunun bir parçası olmuş oluyorsunuz ve hala bir piyon olarak devam ediyorsunuz (Özgür:40, Bekar) Bir kere şu öğretildi bize sistem tarafından, kendi yoğurdunu yapma hazırı var, kendi ekmeğini yapma hazırı var diye her şeyin hazırına alıştırılıyor ve hazır o kadar tatlı geliyor ki sonuçta başkaları için çalışan robotlara dönüşüyoruz. Hatta şöyle bir şey var saatlerimizi kiralamıyoruz da satıyoruz gibi onlar sahibimizmiş gibi hissetmeye başladık (Yalın: 32, Evli). Tamamen topluma göre çalıştığınız yere göre standartlarınız değişiyor aslında. Biz de onu hazmedemeyenlerdendik her halde çok şükür ve iyi ki de öyle. Dediğim gibi her şey eşit aslında evet gelirimiz şu an az ama giderimiz de az (Yalın: 32, Evli).
Pazarlama uyarılarına tepki	Bana bir ihtiyaç yaratmaya çalışıyorlar. Benim haberim olmayan bir şey... İstemiyorum çünkü ben onu istesem gider alırdım. Hiç öyle pazarlama oyunları ile bana almayacağım şeyi bana satın aldırılmazlar. Hiçbir zaman öyle bir tuzağa düşen bir insan olmadım. Bak mesela iki tane şampuan almışım taa ne zaman. Bunu alınca şu şampuanlar şu kadara geliyor demişler, almışım ve daha hiç açmadım öylece duruyorlar (Yaprak: 50, Bekar). Şehirde şöylede bir şey de var; çok fazla mesaj var. Bir şey satmaya dair sana. Devamlı bir mesela üç al iki öde, yüzde elli indirim yüzde otuz indirim. Her tarafta bir tabela enflasyonu var ya o mesaj enflasyonu beni çok rahatsız ediyordu. Yani hiç kendi kafanı dinleyemiyorsun (Yaprak: 50, Bekar). Sana ilham veren hiçbir şey yok şehirde. Her şey sana seni bir şey almaya yöneltecek şekilde ilham. O yüzden ben rahatsız oluyorum. Yolda yürümeyi bile sevmiyorum İstanbul'da. Çünkü gördüğüm her şey böyle dijital panolar, camii önlerinde bile ayetler akıyor. Hiçbir sevimliliği insanın içinde uyandırdığı hiçbir iyi his yok (Yaprak: 50, Bekar). ...şehirde dört duvar arasında arabaların, egzoz dumanının, kirliliğin içinde ve o sürekli uyarılar yani devamlı reklam panoları ekranlar insanlar... Bu uyarılardan uzak durmanın bir çekiciliği elbette ki var (Yiğit:35, Evli). Uyarıcı azaldı kendim dışında hiçbir dışında beni uyarıcı yok şu anda. Benim zihnim beni uyartabiliyor ya da alıp bir yerlere götürebiliyor. Ama bunun dışında beni dışarıdan tetikleyebilecek unsurlar azaldı (Ali: 35, Bekar). O kadar sistematik bir düzen var ki. Tuzaklar diyorum ben bunlara insanlara kurulmuş tuzaklar. Bunu satın al bunu öde şu kadar sürede öde seni oraya bağlayalım düşünmene sorgulamana engel olalım...(Yalın: 32, Evli)
Gıda güvenliğinde kaygı ve üretim	Ürettiğimiz ürünlerin çeşitliliği arttıkça dışa olan bağımlılığımız da azalıyor. Ne yapıyoruz pazara gideceğimize seradan topluyoruz ve o kadar bereketli ki buranın toprakları ve çok doğal bir şekilde üretiyoruz ilaç da kullanmıyoruz. Sadece solucan gübresi kullanıyoruz (Ömer:36, Evli). Şehirde de herhangi bir şey üretmediğimi, uzun süre boyunca gözlemledim. Kişisel olarak bunda çok başarılı olmadığımı gördüm. Sadece bir tüketim hayatım olduğunu fark ettim.

	İşe gidip para kazanıyordum ve geri döndüğümde içinde yaşamadığının evimin kirasını ödeyip sonra da eğlenmek için kullanıyordum geriye kalan parayı (Ali: 35, Bekar). Ürettiğiniz şeyin gözle görülür elle tutulur bir şey olmasının, yani bir başkasına karşı değil kendiniz doğrudan bir şeyi var ediyor olmanın insanın içinde yarattığı bir çekicilik de var. Doğadan topladığımız şeyleri krem, merhem gibi ürünlere çevirmeye çalışıyoruz. Bal mumu, arı ürünleri yan ürünler vb üretmeye çalışıyoruz (Yiğit:35, Evli). O kadar hazır alıştık ki hiçbir becerimizi kullanamıyoruz artık ve bu bize zarar vermeye başladı. İlk yoğurt yapmaya başladım ve yapabildiğimi öğrenmiş oldum sonra peynir yaptım ve çok mutlu oldum (Yalın: 32, Evli). Ben terim olarak organik tarıma karşıyım. Ben, bana sorarsan doğal tarım veya ekolojik tarım. İki yüz sene önce atalarımız nasıl tarım yapıyorsa öyle tarım yapmaya çalışıyorum. Çünkü, iki yüz sene önce domates, salatalık, karpuz yok muydu? Ve aynı şekilde, aynı zararlı böcekler, şimdi yaşananlarla aynı problemler. O zaman da gübre verilmesi gerekiyordu. O zaman nasıl yapıyordu bu adamlar? O zamanlarda çuval çuval zehirli gübre zehirli böcek ilacı yoktu o zaman hibrit tohum, gdo yoktu. O zaman nasıl dünya besleniyordu? Benim derdim o iki yüz sene öncesine dönebilmek (Hamit:40, Evli).
--	---

İş Sistemleri Üzerine Sorgulama: Elgin ve Mitchell (1977a: 5)’e göre çalışma hayatı için de önemli bir öncül olabileceğine inanılan otonomi: İnsanların, uzmanlaşma fikrinden uzak durmasına, entegrasyon arayışına ve çalışmalarının bütüne katkısı üzerine kurduğu ilişkilerde de sorgulamaya yol açabilmektedir. Bulgular bu düşüncayı doğrular niteliktedir ve bu sorgulamalar göç ile doğrudan bağlantı içindedir.

Pazarlama Uyarılarına Tepki: Katılımcılardan bazıları şehir hayatındaki pazarlama uyarılarının hayat kontrollerini kısıtlayan bir faktör olarak görmektedir. Otonomi öncülünün sarsıldığını hisseden katılımcılardan biri satın alım sonrası yaşadığı pişmanlığın üzerinde özellikle çok durmuştur. Dışa bağımlılığın azaltılması isteği ile zıtlasma yaratan satış promosyonları, indirimler gibi çeşitli pazarlama mesajları, bu kişilerin karar alma mekanizmalarının yönetildiği ve otonomilerini kısıtladığı hissine yol açmaktadır.

Gıda Güvenliğinde Kaygı ve Üretim: İnsani ölçeğe de bahsedilen gıda güvenliği kaygısı, kendine yeterliliğin içinde bulunan, dışa bağımlılığın azaltılmak istenmesi faktörü ile birleşerek bu insanları üretime ittiği gözlemlenmiştir. Aynı zamanda üretim ve mutluluk arasında bir ilişki ortaya çıkmıştır. Katılımcılar üretimlerinde dışarıdan girdiyi azaltan perma kültür gibi ilaçsız tarım yöntemlerini uygulamak konusunda hassasiyet göstermektedir.

2.7.1.3. Materyal Basitlik ile ilişkili Faktörler

Kavramsal çerçevede açıklandığı gibi materyal basitlik gönüllü sadelerde mülkiyetler ile ilgili birtakım sorgulamalara yol açmaktadır. Hayat amacına hizmet etmeyen tüm sahiplikler

bu sorgulamaya tabii olur (Elgin ve Mitchell, 1977a: 3). Temelde bu sorgulamalar sadeleşmek adına, kuruma olan bağlılığın azaltılması, kendi kendine yeterli bir yaşam sürmek ve çevreye karşı daha bilinçli olmak amacı taşımaktadır (Leonard-Barton, 1981: 244). Dolayısı ile otonomi ile doğrudan ilişki içindedir. Özgürlük, mutluluk, başarı yine bulgular arasında materyallerden kurtulma isteği ile buluşmaktadır. Göçe karar verirken ve göçten sonrası için de önemli bir öncül olarak karşımıza çıkan materyal basitlik, bazı katılımcılarda daha güçlü bir etkiye sahipken bazı katılımcılar için farklılık göstermektedir. Karşıt durumlar ele alınarak bulgular özetlenmektedir (Tablo 2.6).

Mülkiyet Kavramı ve Mutluluk Üzerine Sorgulamalar: Bazı katılımcılar için elde edilen gelirden ve iş koşullarından bağımsız olarak mülkiyetten uzaklaşma fikri, sadeleşme ihtiyacı, şehir hayatından uzaklaşmakta önemli bir etki yaratmaktadır. Mutlu olmak, üretim yapmak yine benzer sorgulamaların bir getirisi olarak açığa çıkmıştır.

Tablo 2.6 Materyal Basitlik ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Mülkiyet kavramı ve mutluluk üzerine sorgulamalar	Gerçekten diyorum ya bazen ne için yaşadığımızı da düşünüyorum insanoğlu olarak gerçekten mutlu olmak için yaşıyoruz ve bizi üzerinde emek harcamadan aldığımız, satın aldığımız şeyler bizi mutlu etmiyordu. O yüzden kendi emeğimiz olsun istiyorduk (Yalın: 32, Evli). Çünkü ben orada çalışırken her şey mükemmeldi. Türkiye'deki gibi değil. İlk sene giriyorsun mesela işe bizdeki gibi bir sene izin hakkın yok, ikinci sene on beş gün ile başlarsın gibi bir durum yoktu. İlk girdiğinde yirmi üç gün iznin var. Herkesin maaşı gayet yerinde. Özellikle benim sektörüm üst kademe her şey. İşe bisikletle gidip geliyordum, her şey çok iyidi... Yapacak bir sürü şey var operaya gidiyordum, tiyatroya gidiyordum, sinemaya gidiyordum... İngiltere'de şunu fark ettim ben aslında hayat amacıma ulaştım orada. Kalite olarak hayatımın kalitesi olarak belirlediğim bir amaca ulaştım ve o zaman daha da sorgulamaya başladım. O zaman da mutlu olmadığımı gördüm. Mutluluğun dış koşullara bağlı olmadığı düşüncesi geldi. Onun üzerine zaten içsel yolculuğum başladı (Yonca:35, Bekar). Gelir durumum yükselse de düşse de ben hep aynı şeyleri yapıyordum. Gelir durumumum yükselmesi benim için bankadaki rakamların artması o kadar. Zaten her şeyi minimum tuttuğum için (Yonca:35, Bekar). İnsanların sorgulayan, kendi gıdasını üretebilen, her şeyin almak olmadığını, mutluluğun satın almakla sağlanmayacağını; sistem size bunu söylüyor. Daha çok alırsan daha çok mutlu olursun, telefonunu her yıl değiştirmelisin, kıyafetlerin farklı farklı olmalı, on çantan on ayakkabın olmalı (Ömer:36, Evli). Sadece basit bir düşünce ile başladı; en çok neyi ya da neleri tüketiyorum? Bunları kendim üretebilir miyim? Düşüncesi ile başladı (Ali: 35, Bekar).

	Benim İzmir'deki hayatımda da çok eşyayı seven bir yapı yoktu zaten. Odamda sadece bir yatağım ve kıyafetlerimi koyduğum bir rafım vardı. Evimin salonunda da hiçbir şey yoktu sadece yerde minderler vardı. Arkadaşlarım evimin salon kısmına fok plajı diyordu. Gelen herkes yere uzanmak zorunda kalıyordu. Çok fazla eşya bağımlılığım yoktu. Hayat standartlarım hep sade ve lüksten uzaktı. Köyde şu an biraz daha kalabalık oldu. Çok fazla üretim malzemeleri girdi. Az eşyalı durumdan biraz daha fazla eşyalı bir duruma geçmiş oldu (Ali: 35, Bekar). Ben belli kavramları maddesel olarak hayatından elemiş bir insanım. Bir evin bir arabanın birtakım değerlerin beni heyecanlandırması etkilemesi söz konusu değil. Bunlardan ne kadar arınabilirseniz ne kadar sadeleşebilirsiniz daha da özgürleştiğinize inanıyorum (Özgür:40, Bekar). Bir de hayata şey gibi bakmıyorum yani, birçok insan işte bir eve sahip olmam lazım yıllarca çalışmam lazım bir araba almam lazım, bunları çocuklarıma bırakmam lazım gibi düşüncelere kendilerini o kadar kaptırıyorlar ki aslında hayatın yaşanması gereken bir şey olması gerekirken onları bir hedefe doğru hayatı ıskaladıklarını çok net bir şekilde görebiliyorsunuz (Özgür:40, Bekar).
--	--

Göç etmenin temelinde materyal basitliği diğer öncüllere oranla daha az ön plana çıkan katılımcılar, bazı standartların öneminden bahsetmektedir. Bu farklılıklar tüketim davranışlarına da yansımaktadır. Tüketime ilişkin farklılıklar ayrı bir başlık altında incelenmektedir. Söz konusu ifadeler şu şekilde özetlenebilir:

Şöyle bir şey hissediyorum yani durumum ne olursa olsun, yarın hiçbir şey yolunda gitmezse sefalet içinde yaşamımı gerektirmeyecek bir ekonomik durum var. Her zaman için bunun konu edinmesi gerekiyor kırsala göç edilirken. Birçok insan için bu kadar kolay olmayabilir bu mevzu. Biz çok fazla tüketimi olmayan, aslında bunu da demek istemiyorum, fazla da bir şey tüketmiyoruz demek istemiyorum, yemek yiyoruz kira ödüyoruz, arabamız var, kırsalda yaşıyorsanız ve bir üretim yapıyorsanız arabanız olmadan bir şey yapmanız çok zordur. Bir arabamız var, bilgisayarım var, elektrik faturası geliyor ödüyoruz filan, bir bara gittiğimiz de oluyor çok olmasa da. Alkol kendimiz de üretiyoruz lüks tüketimler anlamında söylüyorum. Hala bir yaşam standartı sürüyor birçok insane çok daha avantajlı bir yaşam standartı sürdürüyoruz. Tüketim malzemeleri olarak (Yiğit:35, Evli).

Hala ne yapmak istersek yapıyoruz ne sinema, eksik ne tiyatro eksik ne okul eksik ne hastane eksik ne kafe eksik ne bar. Yani aslında hayat standartlarımızı daha bile yükselttik diyebilirim, sosyalleşme dışında (Hamit:40, Evli).

Hatta doğalgazla karşılaştırıldığında ciddi paralar ödüyoruz, ucuz değil kesinlikle. Köylü gidiyor denizden kömür çıkartıyor. Biz onu yapamıyoruz. Hazır alıyoruz. Elektrik harcamamız çok oluyor ısınma ihtiyacının bir kısmını elektrikle çözüyoruz. Bahçe aydınlatmalarımız var, sobanın pompa sistemi elektrikli. O yüzden, normalden çok. Tabi ki ekstra şeyleri saymıyorum. Pera özel

okula gidiyor. Okul masrafları hariç. O beş bin lirayla şehirde yaşayamam çünkü kira bedeli bile iki bin beş yüz lira. Böyle kıyaslayınca burası çok daha avantajlı tabi (Çiğdem:38, Evli).

2.7.1.4. Ekolojik Farkındalık ile ilişkili Faktörler

Hayatın diğer canlılarla bütünlüğünün farkında olan katılımcıların ekoloji hakkındaki bu farkındalıkları, yaşam alanlarını değiştirmekte önemli bir öncül olarak açığa çıkmaktadır. Yaşanılan şehirden ve ülkeden bağımsız doğa ile bütünleşme arzusunun şehir koşulları nasıl olursa olsun böyle bir yaşama yönelmekte etkili bir faktör olmuştur. Çocuk sahibi katılımcıların çocuğunu doğa ile iç içe yetiştirme arzusu da yine bu başlık altında incelenmektedir. Aynı zamanda bu ekolojik farkındalığın katılımcılarda yeni kimlikler üretmeye yol açtığı gözlemlenmiştir. Bu durum ilişkili bir alt anlam olarak ilerleyen bölümde ayrıca sunulmaktadır (Tablo 2.7).

Tablo 2.7 Ekolojik Farkındalık ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Varoluşun bütünlüğü	Yani kalabalık kocaman bir sokağa ya da aynı türde yaşadığım bir sürü canlıya çok hızlı bir şekilde temas ettiğim kocaman bir alana değil de başka canlıların varlığından da haberdar olduğum bir bahçeye çıkıyorum (Ali: 35, Bekar). Sadece insan canlısının yaşadığı ortamda olmama gerek kalmadı yani. Başka hiçbir canlının barınmadığı alanlarda insanlar biraz bu konuda yalnızlık gibi hissediyor ama başka canlılar da varken bu hayatta nasıl yalnız olabilirsiniz ki? Ama mesela bir odanın içinde ya da şehirde olmuş olsam uzun süre bir evin içinde kalıyor olsam orada yalnız hissederim. Otobüste o kadar insan arasında yalnız hissedebilirim. Mümkün bu. Suan bunlarda değişti benim için (Ali: 35, Bekar). İngiltere’de tetikleyici unsur olarak şunu gördüm bize göre özellikle Türkiye’de İstanbul’da yaşamış bir insana göre o kadar gelişmiş bir yerde yaşamak, ondan önce Amerika’ya da gittim altı ay kaldım bu arada ve şunu fark ettim en rahat ortamında bile bu duyguları getiriyorum. İstanbul zannediyordum beni sıkı, o düzensizlik, kalabalık, koku temiz hava yok filan... İngiltere’de her şey çok daha düzenli, temiz hava var çok daha refah içindesin ama o şehir hayatı orada bile rahatsız etti. Yaşamla bağımın kopmaya başladığını hissetmeye başladım ani bir şekilde (Yonca:35, Bekar). İnsan doğadaki birçok alanı yok edercesine sömürmeye başladığında doğal olarak o alanda kendi türü dışında hiçbir canlının yaşamasına fırsat vermeyen bir ortam hazırlıyor. O yüzden insana iş düşüyor artık yani yaşamla ilgili ne yapabilir diye bir soru sorması gereken bir döneme geldik galiba. Benim hayatımda zaten en başından beri doğa ve hayvan sevgisi var. O da beni sürekli bir yerlerden yokluyordu (Hamit:40, Evli). Aslında doğadan ne kadar uzaklaştığını görebiliyorsun ve ona yaklaşmak için uyum sağlamak için harcıyorsun tüm eforunu. İnanılmaz bir uyum var. Uyumsuzluğu yaratan tek canlı insan (Yalın: 32, Evli).

	Doğa ile iç içeyiz. Leyla çok aktif bir çocuk. Onun burada bahçede yaşadığı hayatı biz ona başka türlü veremezdik mesela. İlgilendiği bir şeyden hemen sıkılabilen bir yapıya sahip. Burada her gün yeni bir macera yaşıyor. Bir gün eğitilmiş bir güvercin düşüyor bahçemize mesela onu sahibini arıyoruz, buluyoruz, nerelerden kalkıp geliyorlar kuşlarını almaya. Başka bir gün saksağan düşüp yaralanıyor, onu alıp veterinere götürmeye çalışıyoruz. Yani hep doğa ile hayvanlar ile iç içe. Ben şahsen ona bu hayatı verebildiğimiz için, doğa ile iç içe olduğu için, kendi çileğini ekip, kendi salatalığını koparıp yemesine imkân sağlayabildiğimiz için çok mutluyum (Çiğdem:38, Evli).
Ekolojik kimlikler	Türkiye genelindeki hidroelektrik santraller gündeme gelince, yurtiçindeki genel doğa talanı söz konusu olduğu zaman, insanlarla olan ilişkim kendi Nehir kimliğim dışına çıktı. Aslında halkla ilişkiler diplomam, inandığım bir dünyaya hizmet etmek için kimliğimi soyadımı değiştirdim, sosyal medya hesabımı bu yüzden açtım. Farklı bir kimlikle var olmaya başladım. Aktivist bir yönüm ön plana çıktı. Bu aktivist yönümle var olmaya başladım bu sosyal medya içerisinde. Çünkü tamamen buraya yerleşerek izole kalmak mümkün değildi elbette (Nehir:42, Bekar). Bu aslında bir felsefe. Perma kültür felsefesinin bakış açısıyla muamele etmeye çalışıyoruz tarıma, bitkiye ağaca hayvana, eşime, kızıma size, insana ve doğaya. Bunların hepsi bir bütün perma kültür felsefesinin içinde ve biz bunu uygulamaya çalışıyoruz yavaş yavaş. Birdenbire olmadık ama olmaya çalışıyoruz. (Hamit:40, Evli). Üretim yapma isteğim biraz da ürettiğim şeyin toprakla buluştuğu ana da şahit olmak istiyorum. İlaçsız ve gübresiz tarımı desteklemek için. Dokunduğum ürün fıstık ezmesi olduğu için onu burada ilaçsız üretecek ya da bakın arkadaşlar bu ilaçsız oluyor ben ilaçsızını alıyorum siz de benim için eker misiniz? Gibi bir ayak var (Yonca:35, Bekar). Müthiş bir değişiklik oldu benim için. Onun dışında tüketim alışkanlıkları ve geri dönüşüm bilinci kazanmak yönünde hayatım değişime uğradı. Bütün her şeyi bir çöp poşetine atmaktansa bunları dönüştürmeyi ve yeniden değerlendirmeyi de öğreniyorsunuz (Özgür:40, Bekar).
Hayvan sevgisi	Gerçekten köpeğin çiş yapabileceği yer yok. Bir park buldum gittim parkta köpek giremez diyor. Böyle bir yer olabilir mi ya! Abuk subuk refüjlerin içine hapsedilmiş ağaçlar onun dibi bir metrekaşe bile değil. İki kedi bir köpek çiş yapmaya çalışıyor. Böyle bir hayat olabilir mi ya? Beton mu yiyelim beton mu olsun her şeyimiz yani (Yaprak:50, Bekar). Ben buranın cennet olduğunu düşünüyorum. Ben hayvanları çok seviyorum. Şehirde zaten böyle bir hayvan, koyun vs. söz konusu bile değil. Burada söz konusu ama burada da mal gözüyle bakıyorlar. Hatta büyükbaş hayvancılığa “malcılık” diyorlar. Koyuna da kesilip eti yenecek, sütü sağılıp satılacak veya peynir yapılacak bir hayvan gözüyle bakıyorlar. Tavuğa da yumurta için bakıyorlar. Tamamen bir çıkar ilişkisi hayvanlarla bile. Yaptıkları tarım, konvansiyonel, kendilerine enjekte edilmiş, hibrit, zehirli kimyasal, kimyasal gübre, böyle bir şeytan üçgeninde boğulan insanlar. Ben bunlardan da çok farklıyım. O yüzden ne şehirli olabiliyoruz klasik manada ne köylü (Hamit:40, Evli).

Ekolojik Kimlikler: Ekolojik farkındalığın özellikle göçten sonra bazı katılımcılarda yeni kimlik oluşumuna yol açtığı farkedilmektedir. İzole bir hayattan çok daha fazlası olan göçün anlamı da böylelikle gelişmektedir. Bu kimliklerin sosyal medyada, üretim ve tüketim kararlarında da yansımaları söz konusudur. Katılımcılar yaşadıkları hayatın yeni aktivist kimliklere dönüşmesine veya daha önce ilgisi olmayan konuları kendisine bir hayat görüşü olarak adapte etmesine veya bu yönde bir benlik ifade aracı olarak üretim yapmasına yol açtığı gözlemlenmiştir.

Katılımcıların hayvan sevgisi ekolojik farkındalık altında değerlendirilmesi gereken önemli bir bulgudur. Kendileri dışında yaşayan canlılara karşı tutum, şehir hayatında yaşamlarını sürdürmekte zorlanan canlılara ilişkin tepki yaratmaktadır. Hayvancılık yapan yerel halkın bu canlılara bakışının meta statüsünde olması katılımcılardan birini özellikle rahatsız etmektedir. Göç etme kararlarında da etkili olan bulgular özetle şu şekildedir:

2.7.1.5. Kişisel Gelişim ile İlişkili Faktörler

Kişisel gelişim gönüllü sadeler için; içsel (manevi) dünyanın keşfi ve bu içselliğin genişletilmesi anlamına gelmektedir. Spiritüel kaygılar da bu başlık altında incelenmektedir (Elgin ve Mitchell, 1977a: 3; Shama, 1981a: 124; Leonard- Barton, 1981: 244). Katılımcılardan bu öncül doğrultusunda göç ile birlikte meditasyon yaptığına, yeni projeler ürettiğine, yeni şeyler öğrenme karşısında hevesli olduğuna dair bulgulara rastlanmıştır (Tablo 2.8). Kendi evini, mobilyasını yapmak, atalık tohuma karşı toplumsal bir farkındalık yaratmak kişisel gelişime yönelik ortaya çıkan bazı örneklerdir. Aynı zamanda bazı katılımcıların meditasyona yöneldiği ve doğa ile içi içe bir yaşam sürmenin kendisine karşı duyduğu güveni de geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 2.8 Kişisel Gelişim ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Meditasyon ve sürekli öğrenme arzusu	Bunların dışında projeler üretiyoruz. Yükseltilmiş sera yatakları vardı. Onu yaptık, atalık tohum projemiz var o çok önemli benim için. Bir gönül borcu. Atalık tohum çok çok önemli. Ülkemizin aslında dünyanın kurtuluşu (Ömer:36, Evli). Ama ülkemizin geleceği için herkesin taşın altına elini koymasına gerektiğini düşünüyorum. Atalık tohumlarımızı yaşatmak ilk hedefim. Dolayısıyla bir sera yaptık. Bu atalık tohumlarımızı ekip bu tohumlardan ürettiğimiz tohumları bir titan zinciri gibi benim gibi bu işe sevdalanmış ve gönlünü yüreğini koymuş beş kişi bulup onlara da yine kendileri gibi beş kişiye verme sözü ile her kişi beş kişiye dağıtma sözü ile ben o kendimden çıkan beş kişiye dağıtacak bir atalık tohum bankası projesi yapma aşamasındayım şu anda (Ömer:36, Evli).

	Kızım ile birlikte bu sefer kimseden destek almadan kendimiz bir ev yaptık. Bir kadının da kendisi kimseden destek almadan, doğada tek başına kaldığı zaman yeterli bir güce sahip olduğunu da aslında bir yandan, madem söylüyorduk, bir yandan da bunu kendime kanıtlamam da gerekiyordu. Basit dallardan oluşan bir ev yaptık. Gayet de güzel oldu (Nehir:42, Bekar). Dolayısıyla yaşam boyu öğrenme felsefesine inanıyorum ve hani bu yönde de hayatıma devam etmeye çalışıyorum. Başladığım noktadaki bir gün ve şartlarım ile şu an geldiğim gün ve şartlarım arasında çok fazla fark var. O yüzden de sürekli olarak yeni bir uğraş katılıyor buna (Özgür:40, Bekar). Şu an için konuşacak olursak elektrik ihtiyacımı, su ihtiyacımı, barınma ihtiyacımı belli bir düzene oturttuğum için şu an biraz daha diğer temel ihtiyaçlarımı bitirmeye çalışıyorum. Mesela bir çardak yaptım, bir atölye yapıyorum birkaç eksikim daha var bir kiler yapmak istiyorum (Özgür:40, Bekar). Aslında doğadan ne kadar uzaklaştığını görebiliyorsun ve ona yaklaşmak için uyum sağlamak için harcıyorsun tüm eforunu. İnanılmaz bir uyum var. Uyumsuzluğu yaratan tek canlı insan. Çünkü egomuz çok yüksek. Sadece insan. Ve her birimiz Allahçılık oynuyoruz doğaya karşı. Sonuç olarak daha çok kendinize çekiliyorsunuz. Meditasyon yapıyoruz mesela inanılmaz iyi geliyor (Yalın: 32, Evli). Burada inanılmaz kendime güveniyorum. Çünkü kendimi bulmaya çalışıyorum ve her gün kendimi keşfetmeye çalışıyorum. İçimdeki bene biraz daha yaklaşıyorum ve her gün ister istemez doğaya ayak uydurdukça size başka şeyler başka bakış açıları katıyor. Bakmakla görmek arasındaki farkı anlıyorsunuz bu da sizin kendinizi kapatmanız ve açmanızla alakalı burada kendinizi daha çok açılıyorsunuz. İçinizi huzur kaplıyor ve hayatımdaki en büyük değişiklik huzur (Yalın: 32, Evli).
--	--

2.7.1.6. İz Bırakma ile İlişkili Faktörler

Göç etme kararlarına dair sorulan sorularda ortaya çıkan iz bırakma arzusu, bazı erkek katılımcılar için; ölümsüz olmak, toplumsal fayda ve oluşan ekolojik kimliklerin dünyayı değiştirmeye yönelik bir motivasyon yarattığı gözlemlenmektedir (Tablo 2.9). Özellikle sosyal medyayı çok aktif kullanan katılımcılardan elde edilen bulgular devam eden bölümde özetlenmektedir.

Tablo 2.9 İz Bırakma ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Toplumsal fayda yaratarak ölümsüz olmak	...dedim ki benim iz bırakacak bir şeyler yapmam lazım. İnsanların hayatlarına dokunmak beni çok mutlu ediyor. İyilik yapmak karşılıksız iyilik yapmak ve iz bırakacak bir şeyler yaparsam, bir iz bırakabilirsem ardımda bu açık bir defter gibi sürekli oradan bir etkileşim olmaya devam edecek. Ben ölsem bile... O an içimde bir ölümsüzlük duygusu gibi bir şey hissettim sanki sonsuz mutluluk duygusu gibi müthiş bir heyecan hissettim (Ömer:36, Evli).

	Ama benim için başka bir yaşamı kurmak için bu geniş bir anlatımın konusu ama politik bir tavır olarak, dünyayı değiştirmek için ya! Kendimi değiştirmek doyurucu ve yeterli değil, dünyayı değiştirmek, gerçekten bir fark yaratabilmek olanı hem başka bir şekilde hem yeniden kurmak hem de mevcut devam edene müdehale edebilecek bir güç olmak adına. Bunu da kırsalda gördüm (Yiğit:35, Evli). Dünyanın herhangi bir yerinde hayvancılık ile ulaşan ama hayvanlarının yem ihtiyacını dışarıya bağımlı bir şekilde karşılayan bir çiftçi, bir gün benim taze hayvan yemi üzerine yaptığım cihazı ve videosunu izlediyse ve bunu alıp hayatına uyguladıysa ve bunun karşılığında hem yem maliyetlerini onda bire düşürmüş hem de hayvanlarını daha sağlıklı beslemişse ve o sağlıklı hayvandan daha sağlıklı çocuklar ve daha sağlıklı toplumlar oluştuysa bundan daha muazzam bir keyif olabilir mi? Tek arzum aslında bu tarz izler bırakabilmek hayatta (Özgür:40, Bekar). O dört duvar üzerime doğru geliyordu. Hayatım boyunca yapmak istediğim çok fazla şey oldu ama sürekli ertelemek zorunda kaldım. Netice itibari ile sistemden kopamadım ve sistem içindeki yaşantım devam ediyordu. Ameliyat sonra kesin karar vermiştim daha fazla hayallerimi ertelemek istemiyordum. Yapmak istediğim şeyleri düşünsel anlamda yaşamak istemiyordum. Fiziken ve ruhen duruyor olmak beni çok rahatsız ediyordu (Özgür:40, Bekar). Çünkü iz bırakma arzum var bu dünya üzerinde ulaştığım değerleri, temas ettiğim değerleri başkalarına faydalı olacağını düşündüğüm değerleri aktarmak istiyorum. Bilginin paylaştıkça çoğaldığına inanıyorum. O yüzden de duramadım (Özgür:40, Bekar).
--	--

2.7.1.7. İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Söz konusu çalışmada gönüllü sadelik aktörlerinin göç kararına doğrudan etkisi üzerine ayrıntılı bir betimleme sunulmuştur. Aynı zamanda bu aktörler altında daha önce hiç işlenmemiş bazı kaygıların gönüllü sadelik ile ilişkisi kurulmuş, göç kararına etkisi aktarılmaya çalışılmıştır. İnsani ölçek öncülünün şehir hayatının sunduğu zorunluluklardan kurulan, samimiyetsiz ilişkilerden kurtulma isteği ile birleştiği gözlemlenmiştir. Yine evli bazı katılımcılarda aile ile daha fazla vakit geçirme isteği, toplumun ortaklaşa kullanıma girdiği alanlarda var olan tahammülsüz ve saygısız ilişkilerin göç etmekte etkili olduğu anlaşılmıştır. Çalışma koşullarının insani ölçütten uzaklaşması, mesleklerin insanlığa etkisi üzerinde sorgulamalara yol açmış, göç etmekte etkili olduğu anlaşılmıştır. Bu öncül altında ortaya çıkan gıda sağlığına ilişkin güvensizlik ise dikkat çekmiştir. Temel ihtiyaçların insan sağlığını gözetmeden üretime girmesi ve konvansiyonel üretimin bir parçası haline gelmesi büyük bir kaygıya sebep olmuştur. Söz konusu kaygı hem üretime geçmeleri hem de göç etmeleri konusunda motivasyon yaratmıştır.

Kendine yeterlik başlığı altında kurumsala olan bağımlılıkların azaltılma istemi, özgürlük ihtiyacı, çalışma sistemlerinin, iş koşulları ne kadar iyi olursa olsun, temelde birer

kölelik sistemi olduğu düşüncesi ön plana çıkmıştır. Bu başlık altında ilk defa gözlemlenen şehirlerdeki reklam, satış promosyon, indirim gibi pazarlama uyarılarının insanların otonomi ihtiyaçlarına zıtlık yarattığı ve tepki oluşturduğu gözlemlenmiştir. Düşünce sistemlerinin ve algılarının yönetildiğinin hissedilmesi yine bireyleri köye göç etmek noktasında harekete geçirmiştir. Dışa olan bağımlılığın azaltılma isteminin gıda güvenliği konusunda duyulan kaygı ile birleşmesi kişileri kendi gıdalarını üretmek konusunda motive etmiştir. Üretim ve mutluluk arasında bazı katılımcıların bağ kurduğu gözlemlenmiştir.

Materyal basitliğin mülkiyet kavramı ile ilgili sorgulamalara yol açması, şehrin sunduğu yaşam standartlarını yükselten hizmetler ve ürünlerden kurtulma isteği yaratmıştır. Öyle ki İngiltere’den göç eden bir katılımcı Türkiye şartlarına göre koşullarının daha iyi olmasına rağmen, şehir hayatının sunduğu “oyuncaklar”dan kurtulmak istediğini ifade etmiştir. Katılımcılar mutluluğun maddesel, dış koşullardan bağımsız bir kavram olduğu düşüncesine varmıştır. Fakat 2 kadın 1 erkek katılımcı bu duruma zıt sayılabilecek ifadelerde bulunmuştur. Göç etseler dahi bazı materyal standartların kendileri için önemli olduğu ifade edilmiştir. Bu farklılıklar tüketim davranışlarına da yansımıştır. Söz konusu etki bir sonraki bölümde incelenecektir.

Ekolojik farkındalık; var oluşun diğer canlılardan ayrılmazlığı, doğa ile bütünleşme arzusu, yine göç etmekte etkili olan bir öncül olarak açığa çıkmıştır. Bu farkındalıkların bireylerde yeni kimlik üretimlerine de yol açtığı gözlemlenmiştir. Geri ve ileri dönüşüm hassasiyetleri, perma kültür gibi yöntemler öğrenerek ilaçsız tarım üreticileri haline gelmeleri, yeni ekolojik kimliğin günlük yaşamda bir sunumu haline gelmiştir. Özellikle sosyal medyayı aktif kullanan katılımcıların bu konuda etkileşime girdikleri gözlemlenmiştir. Hayvan sevgisine sahip katılımcılar şehir hayatının hayvanlar için de uygun olmadığı konusunda hassasiyetler barındırmaktadır. Bir katılımcının hayvanlara atfedilen meta statüsünü eleştirdiği gözlemlenmiştir.

Kişisel gelişim öncülünün kendi evini, mobilyasını üretme, atalık tohuma karşı toplumsal bir farkındalık yaratma gibi yeni projeler geliştirmeye yol açtığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda bazı katılımcıların meditasyona yöneldiği ve doğa ile içi içe bir yaşam sürmenin kendisine karşı duyduğu güveni de geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Yine sosyal medyayı çok aktif bir şekilde kullanan 3 erkek katılımcının göç etme kararlarında iz bırakma arzusunun, toplumsal fayda sağlama arzusunun varlığı açığa çıkmıştır.

2.7.2. Gönüllü Sadelik Yaşam Tarzınının Anlamı: Bu Bir Din Olmamalı

Araştırmanın bir diğer sorunu olan: “Kentte köye göç eden gönüllü sadeler hayat tarzlarını nasıl tanımlıyorlar?” ile ilgili bulgular bu bölümde ayrıntılı olarak betimlenmeye çalışılmıştır. Yaşanılan ve deneyimlenen dünya şüphesiz bireyin dışında “ötekiler” ile olan etkileşimden de sürekli etkilenmektedir. Toplumsal bilincin, grupların oluşmasının temelinde bu etkileşim yatmaktadır. “Öznel arasıllık” olarak adlandırılan bu durum söz konusu bireylerin kendi yaşamlarını toplum içinde nereye koydukları noktasında da ayrıntılı bilgi edinimi sağlamaktadır (Schütz; 2018: 186). Öznel anlamlara yani bireyin doğrudan yorumlamalarına yer verilen bu bölümün nesnel anlamlarla yorumlanması bulgular sonunda verilmektedir.

Söz konusu aşamada ilgilenilen benliğin günlük yaşamda nasıl ifade edildiği ve toplumla ilişkisinin incelenmesidir. Açığa çıkan alt anlamlarda ise; var oluşun bütünlüğü üzerine kendisini başkalarından üstün veya alçakta görmedikleri bulgusuna rastlanmıştır. Fakat katılımcıların çoğunda karşıt kültür öğelerine rastlanılmıştır. Daha sonra bu karşıtlık durumunun girilen etkileşimler ile yeni bir kültürün oluşmasına yol açtığı ortaya çıkmıştır.

Varoluşun bütünlüğü üzerine: Katılımcılardan bazıları ekolojik farkındalığın getirilerinden biri olan, gönüllü sadeliğin temellerinde de hissedilen varoluşun çeşitliliğine ve bütünlüğüne saygı duymaktadır. Kendilerini tanımlarken de bu açıdan her bireyin birbirinden farklı, eşsiz ve aynı zamanda da bütünü oluşturan yapısı ile değerlendirmektedirler (Tablo 2.10).

Tablo 2.10 Ekolojik Farkındalık ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Varoluşun bütünlüğü	Bu kentten köye göç hikayesi işlenirken bile bir hata yapılıyor aslında. Bir köylü var ve bir şehirlili var gibi algılanıyor. Yıllarca bu toplum birlikte iç içe yaşadı. Bu kavramlara ihtiyacımız var bizim bir şeyleri hatırlamaya ihtiyacımız var. Aslında biz müthiş bir mozaığın bir parçasıyız (Özgür:40, Bekar). Herkesin hayatı birbirinden farklı. Herkes farklı çünkü. Çok normal bir durum. Her bilinç her zihin her beden birbirinden farklı yaratılmış o yüzden yaşadığı hayatta farklıdır. Bu kadar ama (Ali: 35, Bekar).

Karşıt Kültür: Bulgular değerlendirilirken göç eden bireylerin bir alt kültür oluşumundan ziyade karşıt kültür öğeleri ile kendilerini ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Alt kültür sosyo demografik özellikler ile toplumun genelinden ayrılan kendi içlerinde ritüelleri olan ama aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun kültürüne de tamamen sırt çevirmeyen bir grubu temsil etmektedir. Karşıt kültür ise toplumun geçerli değerlerinden ve kalıplaşmış tüm kültür öğelerinden bir tepki ile ayrışması sonucu oluşmaktadır (Doğan, 2000: 122-123). Genel olarak gözlemlenen ise; bu bireylerin toplum içinde kendilerini hem bir şehirliden hem de bir

köylüden, farkındalıklar anlamında, düşünce sistemleri, çevre bilinci ve tüketimler anlamında, yaşayış biçimleri anlamında ayırttıklarıdır. Köy yaşamının şehirli için “bir de kırsal tüketmek” anlamı taşıdığını, kendilerini bu açıda köye yerleşen insanlardan farklı buldukları, endişelerinin ve hassasiyetlerinin yine hem şehirde yaşayanlardan hem de köylerde yaşayanlardan zıt bir durumda olduğu bulgularına rastlanmıştır. Ayrıntılı olarak bulgular Tablo 2.11’de gösterilmektedir.

Tablo 2.11 Karşıt Kültür ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Toplum değerlerine tepki	Şehirlinin kaygıları başka. Kıyafet kaygısı, saçımı nasıl yaptırırım kaygısı, nasıl görünüyorum acaba kaygısı, Nişantaşı’na ne zaman gidebilirim, gezebilirim kaygısı. Biz şehirdeyken de bunları yaşamıyorduk. Şehirliden farkımız aslında bu. Köylülerden neden uzağız? Köylülerle bir kere kültür olarak farklıyız. O adam bizim başımızdan geçenler başından geçmediği için burada doğmuş burada büyümüş, görebildikleri sadece burası ve televizyon. Ve beklentileri de farklı zaten. Mesela onlar, biz buraya göç ederken burada on tane köylüyü çevir, bana yaptığın gibi görüşme yap, dokuz tanesi şehre gitmek istiyor. Buralı, yaşadığı cennetin farkında değil. İzledikleri tv dizlerinde güzel kızları, yakışıklı çocukları izliyorlar ve İstanbul’da plazaları, avm’leri görüyorlar ve zannediyorlar ki İstanbul’daki hayat o tv’de gördükleri kadar tatlı, zengin veya güzel-yakışıklı insanlar (Hamit:40, Evli). Kırsala dönüşte de böyle bir şey var aslında ben birçok insana baktığımda şuradan yorumluyorum; bir de kırsal tüketmek... Onun lezzeti, onun tadı, onun hazzı yani... Peki burada onun tüketicisi olma durumunu kıran şey ne? Nedir yani burada o veya bu kırsalda geçen yaşamda hangisi tüketim oluyor da hangisi olmuyor? Burası mesela uzunca tartışılması gereken bir konu, nereden algıladığınız, kendiniz bu nu yapıyorken, başkalarına da bunu öneriyorken, başkalarının bunu yapabiliyor veya yapamıyor olması nelere bağlı? Hangi sistemsel, ekonomik koşullara, mülkiyet ilişkilerine, hangi kişilik tutumlarına bağlı? Buraları tartışmadan nasıl bir örgütlenme mümkün olabilir? Tek başına sen yaptın öbürü nasıl yapacak? Parası mı var? İmkânı mı var? Bunların hiç tartışılmadığı, bunları değiştirmek için hiçbir şeyin kurulmadığı bir yerde bu bana göre bir tüketim konusu (Yiğit:35, Evli). Genel olarak; tüketim alışkanlıkları üzerine, iletişim üzerine, dil üzerine birçok konuda aslında farklılık var. Değerler, öncelikler alanında, farklı hassasiyetlere sahip olduğumuzu görüyorum. Mesela kapıdan çıkarken bile bin kere düşünüyorum, bez torba aldım mı çünkü karbon sıfır üzerine düşününce her şeyi yanına aldığım şeyleri planladım mı, bir yere götüreceksin bir şeyi. Yanıma su aldım mı? Dışardan plastik şişeden su almamak için. Eve yeni bir plastik poşet daha getirmemek gibi...(Nehir:42, Bekar) Zihinsel olarak, hayatta değer verdiğim şeyler olarak çok yalnız hissediyorum kendimi. Her şey o kadar boş ki gelmiş bana “basenin büyümüş” diyor. Ee ne yapayım büyümüşse. Allah çaresiz dert vermesin. Bana ne basenimden. Saçımın burasını şöyle kestirmişim. Saçıcıma altı yıldır kendim kesiyorum. Şekilsel boş işlerle hiç ilgilenmiyorum. Dünyada çok daha önemli şeyler var. Soluduğun havanın içeceğin suyun olmaması gibi. İnsanlar buna kafa yormalı. Ben

	niye yıllardır pet şişeye para veriyorum demeli. Su firmaları sana su satmıyor pet şişe satıyor. Ben niye coco colanın dünyanın içine etmesine izin verdim diye düşünmeli insanlar... İstedğim gibi anlaşılabilirliğim hiç olmayacak...(Yaprak:50, Bekar). Bizim buraya gelmemize de “şımarık şehirli gelişi” gözüyle bakıyorlar. “Burada tutunmayacaklar, bunlar para kazanmışlar, şimdi o paraya istinaden burada sayfiye gibi bir yerde ha hu yapacaklar, bir iki seneye dayanamayıp dönecekler” bakış açısıyla bakılıyor (Hamit:40, Evli). Kendi içinde huzurlu ve mutluyum. Kendimle ilgili bir çelişki yaşamıyorum. Ancak sosyal iletişimde ve dış dünya ile bir bağlantı kurduğumda acı çekiyorum. Onu da işte vakıf olmak gibi süreçlerle aşabileceğimizi düşünüyorum. Bir araya gelip bir iş çıkartırsak ortaya, hani bizde bunu yapıyoruz ve biz buyuz gibi, bir algının kırılmasında, bunun bir tembellikten ve bir şeylerden kaçmak için seçtiğimiz bir yol değil aslında daha çok yüzleşmek ve dönüştürmek üzerine kurduğumuzu. Bilinçli bir yaşam var’ı daha net bir şekilde ifade etmemize yarayacak vakıf gibi oluşumları ya da sizin gibi üniversitedeki araştırma yapan insanların bir araya gelip bunu açıklaması ve ifade etmesini önemli buluyorum. Bu yaşantının farklı bir açıdan görülebilmesini önemli buluyorum. Şu anki derdim biraz daha o. Fakat bununda bir dine dönüşmemesi gerekiyor (Nehir:42, Bekar).
--	--

Çevre ile etkileşim ve karşıtlıkların yeni bir kültüre dönüşmesi: Günlük yaşam deneyimlerinin “ötekiler” şeklinde adlandırılan diğerleri ile etkileşime girdiği anlarda kişiler bir değişim ilişkisi içine girmektedir. Schütz (2018: 246-250) bu durumu “doğrudan toplumsal deneyimin dolaylı toplumsal deneyime dönüşümü” olarak ele almaktadır. Katılımcıların gıda güvenliğine karşı kaygı duyması, ilaçsız tarım ürünleri üretmeye yol açmıştır. Bu yeni deneyimleri sosyal medya aracılığı ile paylaşımları organik bir ticaret yaratmıştır. Aynı şekilde göç motivasyonlarına ilişkin, hayata bakış açıları ile hissedilen zıtlıkların paylaşımı, çevre ile etkileşime girmeleri hem yerli halkı hem de şehirde yaşayan insanların hayatlarında değişimler yaratmıştır. Öyle ki bazı katılımcılar yerli üreticilerin ilaçsız tarımın verimli olmayacağına yönelik algısını kırmaya başlamış, şehir yaşamında benzer durumlardan dolayı göç etme isteği barındıran kişilerin de göç etmelerine katkı ve motivasyon sağlamıştır (Tablo 2.12).

Tablo 2.12 Çevre ile Etkileşim ve Karşıtlıkların Yeni Bir Kültüre Dönüşmesi

Alt Anlamlar	Alıntılar
Ortaklaşan vitrinlerin kolektif temsil oluşturması	Yani buradaki köylünün de ufkunu açmaya biraz başladık. İlaç neden istemiyorsunuz diye soruyorlar diyoruz ki bu kanser yapıyor. Öldürüyor, sen bunu çocuğuna da yediriyorsun. Adam diyor ki hayır, yapmadı biz yıllardır yiyoruz, olmadık kanser diyor. E diyoruz ki bir sene de yapmıyoruz zaten on sene on beş sene sonra herkes kanser olacak. Bu kanıtlanmış bir şey sen anında zehirlenmeyen bir şeyi faydalı mı zannediyorsun. “Hee evet dooğru söylüyorsun” diyor (Hamit:40, Evli).

	Sosyal ilişkimiz, buradaki insanları biraz daha “aa böyle de yapılabilirdiymiş” dedirtecek yönde, yerli halka. Bu beklemediğimiz şekilde hızlı oldu. Organik bir şekilde aslında oldu. Biz kendi ürünlerimizi satmaya başladık. Satmaya başladıktan sonra da büyük bir talep oluştu. “Biz de bu limondan yemek istiyoruz, bize bunu satar mısınız?” Buradan bu fikir çıktı. Elimizdeki fazla ürünü göndermeye satmaya karar verdik. Çok bereketli bir ticaret başladı hem harcamalarım azaldı hem gelirim arttı (Ömer:36, Evli). Sonrasında biz talebi karşılayamayınca insanlar dedi ki etrafınızda yok mu güvendiğiniz üretim yapan kimse? Ee soruyoruz hepsi ilaç atıyor. On üç kere ilaç attığı için aracı ondan o ürünü yirmi beş kuruştan alıyor. Çok iyi dönemde bir liradan alıyor. Biz ilaçsız bir bahçe bulduğumuz zaman o insanı desteklemek için dört liradan aldık o insanın ürününü. Bu da yayılmaya başladı (Ömer:36, Evli). İnsanlar bu dertten o kadar muzdaripmiş ki “Biz göçmek istiyoruz lütfen bize yardımcı olun” Sizi seyrederiz sanki biz oradaymışız gibi geliyor. Biz kesinlikle kafamıza koyduk göçmek istiyoruz. Şu anda bu süreç geçene kadar sizin videolarınızla teselli oluyoruz ve öğreniyoruz. Tecrübe ediniyoruz kanal sayesinde diyenler var çok sayıda. Hem izleyip göçen var ondan çok daha fazla sayıda da göçme hayali kuran var...(Ömer:36, Evli) Hepimiz birbirimizi etkiliyoruz. Şehirden kırsala geçtiler ve tüketim alışkanlıklarında satın almak yerine paylaşmayı seçtiler. Beslenme alışkanlıklarında değişim yaşadılar. Et yerine daha bitkisel beslenmeye başladılar... Birçok insan evet (Nehir:42, Bekar). Buraya ilk geldim köylüler dediler ki bu bir ay sonra gider duramaz. Şehirden geldi bu karda kışta deli bu zaten ya gayrimeşru koşturuyor ya da başka bir şey var diye düşündüler. Kaçtı geldi bu deli burada donacak orada diye (Özgür:40, Bekar). Ailemize ilk söylediğimizde biz kendi evimizi yapmak istiyorduk o zamana kadar da dört kişilik bir çadır alıp aldığımız araziye çadırı kurup evi yapana kadar orda yaşamak istediğimizden bahsettik. Belki de bu denli karşı çıkmalarının sebebi buydu. İnsanlık ileriye giderken siz ne yapmaya çalışıyorsunuz böyle tepkileri aldık. Aslında biz olması gerekeni yapıyorduk. Yapabileceğimize inandık (Yalın: 32, Evli). Çok fazla bir üretimimiz olmadığı için şu an genellikle kendi çevremizde satıyoruz. Sosyal medya hesaplarımız üzerinden. Henüz bir sayfamız yok yapmak istiyoruz, yapmaya çalışıyoruz biraz uğraşmaya başladık ama normal kendi sosyal medya hesaplarımızdan duyurduğumuz oluyor. Senelerdir doğal üretimin içinde olduğumuz için, bir de ekoloji camiası oluştuğu için bunlar hem üretim hem de tüketim anlamında bir iletişim halinde olduğu için oradan tanıdığım ne ürettiğini bildiğim bir sürü insan var (Yiğit:35, Evli). Fıstık ezmesini çok sevdiğim için sürekli fıstık ezmesi yapıyorum. Etrafa dağıtıyorum bir de. Bu da bir süre sonra tanıdık çevremden; parasal değerini verelim, en azından maliyetini verelim diye birçok söyleme dönüştü. Bana maliyeti şu kadar sen ne istiyorsan ver tarzı bir satışa dönüştü. Öyle bir üretim var aslında (Yonca:35, Bekar). Çünkü aslında o videoları izleyen insanlar genelde bizim kafalara yakın insanlar. Bulduk birbirimizi. Benim youtube kanalım çok aktif değil, yeni yeni video paylaşmaya
--	--

	başladım, çekingenliğim sürüyor hala. Ama Ömer'den dolayı gelen çok insan var. En son gelen insanlar ile çalışıyorduk, bahçeyi kazıyorduk. İnsanlar da bir de görünce inanıyor. Sanki biz rol yapıyormuşuz, abartıyormuşuz gibi görünüyor. Mesela benim alnımda terler akıyordur, elimde kazma falan. “Aa çalışıyor musun?” dedi, “e çalışıyoruz tabi” dedim. Biz burada hiçbir zaman boş durmuyoruz ki. Her zaman çalışıyoruz. Gelenleri de çalıştırıyoruz (Çiğdem:38, Evli).
--	--

Görüşmelerin yarı yapılandırılmış formu, katılımcıların komün yaşama bakış açıları hakkında da önemli bulgular elde edilmesini sağlamıştır. Bazı katılımcılar hassasiyetle; köye göç etmiş olmanın göç eden diğer insanlar ile bir ortaklık yaratmadığını ifade etmiştir. Komün bir hayat yaşamaya karşı olumsuz düşüncelere sahip katılımcılardan bazıları bu konudan özellikle kaçındıklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise komünel bir yaşamın düşünsel olarak çekici geldiğini fakat uygulamada bunun mümkün olamayacağını düşünmektedir. İki görüşü de kısaca öneklendirmek gerekirse:

Kontrollü bir şekilde ben komün hayatından uzak durmayı tercih ediyorum. Çünkü yüzde yüz demokratik bir şekilde komün hayatına inanamıyorum. Çünkü insanın kodunun bozuk olduğunu düşünüyorum, eninde sonunda bir gün egolarına yenileceğini düşünüyorum (Ömer:36, Evli).

Ben komün olma mevzuunu mutluluğun bir kaynağı olarak görüyorum. Ta ki o komün içindeki bireyler kendi bireyselliklerini değil de komünün birliğini yaşatan insanlar olunca. Şehirli kafası ile kurulunca ben çıkarı ile kurulmuş bir komün hayalim yok. Ama ortak bir amaç uğruna çalışan insanların bir araya gelmesi benim en büyük hayalim. Bunun üzerine çok düşündüm. Çıkmaza girdiğim yerler oluyor özellikle insan ilişkileri konusunda, onların çözülebilmesinin tek yolu da insanların egolarının kurbanı değil de egonun bir yardımcı olarak orada bulunduğunu idrak edebilmesi. Ama hala insanların o noktada olmadıklarını görüyorum. Ben dahil. Dolayısı ile komün olmak çok zor geliyor bana. İdealde böyle olabilsek çok isterdim. Herkesin kendi egosunu bir kenara koyup gerçekten bir amaç uğruna bir araya geldiği bir nokta olsa komünden ziyade eski kabileler gibi (Yonca:35, Bekar).

2.7.2.1. İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Fenomenolojik felsefe hem özneye odaklanan hem de nesnelleştirmeyi önemli gören bir yaklaşımdır. Bu noktada deneyimi, olguyu canlandırmak önemlidir (Ponty, 2016: 10). Bu sebeple ayrıntılı betimlemeler kullanılmıştır. Perspektiflerin kesişmesi birbirlerini tekrarlar hale gelmesi bir takım nesnel anlamlar doğurmaya müsaade etmiştir (Ponty, 2016: 26). Böylelikle söz konusu gönüllü sadelik yaşam tarzının ne anlam ifade ettiği konusunda bazı saptamalar ve nesnelleştirmeler oluşturulmaya çalışılmıştır. Karşıt kültür öğelerini barındıran katılımcıların toplumsal etkileşimler yolu ile bazı değişimlere sebep olduğu görülmüştür.

Sembolik etkileşim kuramının aktörlerinden Goffman (2014: 35-28) bireyin benlik sunumunun; hayatı bir oyun sahnesi gibi görerek bu sahnede roller üstlenen performanslar sergileyen aktörler gibi gerçekleştiğini düşünmektedir. Bu süreçte oyuncuların sahip olduğu demografik özellikleri, kişisel ifadeleri, konuşma tarzlarını vitrin olarak adlandırmaktadır. Kişi eğer bu vitrini çok fazla içselleştirmişse ve benzer aktörlerde aynı vitrinleri kullanıyorsa kolektif⁵ bir temsil oluşabileceğini ifade etmiştir. Böylece katılımcıların karakteristiklerinin, sosyal medya aracılığı ile ifadesi aynı şekilde üstlenen yeni ekolojik kimliklerin üretim yapma ve çevrelerini de bu yönde harekete geçirmeye yönelik çabası bu şekilde açıklanabilir. Söz konusu vitrinin sosyal medya aracılığı ile etkileşime girmesinin, benzer özellikler barındıran başka bireylerin de göç etme, tüketim alışkanlıklarını değiştirme yönünde bir değişim yarattığı gözlemlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında söz konusu katılımcıların toplumsal bir referans aktörü haline gelmiş, gönüllü sadelik yaşam tarzının yayılması ve kabulü konusunda bir etki yaratmıştır.

Sosyal çatışma kuramı bireyin kendine ve topluma yabancılaşmasını, üretimden uzaklaşmaya dayandırır. Toplumsal çatışmaların ise sınıfsal ayrımlar ve fırsat eşitsizliklerinden kaynaklandığını ifade eder. Bazı katılımcılar için bu yorum üretimle kurulan mutluluk ilişkisinde, el emeğinin önem kazandığı anlarda anlam kazanabilir. Fakat göçün ve bu hayat tarzının seçilmesinin ana sebebi gönüllü sadelik öncülleridir. Çoğu zaman katılımcıların üretime ve ticarete yönelmesi sembolik etkileşimin ürünüdür. Edinilen yeni ekolojik kimliğin yarattığı etkileşim ve sağlıksal kaygılar üretime geçmeye müsaade etmektedir. Bu insanların üretime, göçe atfettiği anlam; toplumsal mirası koruma, iz bırakma, sağlıklı yaşama gibi birçok alt etken barındırmaktadır.

2.7.3. Gönüllü Sadelik Tüketim İlişkisinin Kurulması

Görüşmeci soru formu oluşturulurken kullanılan kategorilere ilişkin bulgular her bir başlık altında ayrıntılı olarak incelenmektedir. Sırası ile kategoriler yoğun ve sınırlı çabaya

⁵ **Kolektif:** Birçok kimseyi veya nesneyi içine alan, ortaklaşan. Kaynak: <https://sozluk.gov.tr> (erişim tarihi: 01.06.2020).

Araştırmacı notu: Korona sizi nasıl etkiledi? sorusuna verilen cevaplarda açığa çıkan önemli bir bulgu: Korona salgının kendilerini hiç etkilemediği fakat şehirde yaşayan çevrelerine karşı sosyal kabulü arttıran bir etki yarattığı yönündedir. Örnek bir ifadeye yer vermek gerekirse:

Ben göçme kararı aldığımda kendi annem başta olmak üzere herkes bana sen deli misin İstanbul gibi bir yerde yaşayamayan orada hiç geçinemez. Canınız sıkılır orada ne yapacaksınız? Nasıl sosyalleşeceksin? Okul var mı şu var mı? Şimdi onların hepsi teker teker arayıp özür dilediler benden. Dediler ki; bize orada yer var mı? Bizde gelelim. Biz bittik perişan olduk biz burada (Ömer:36, Evli).

ilişkin tüketimler; yoğun-düşük ilgilenimli tüketim olarak diğerleri ise; rutin, dürtüsel ve gösterişçi tüketim olarak sunulmuştur.

2.7.3.1. Yoğun İlgilenimli Tüketim

Yoğun zaman, yoğun çaba ve genellikle yoğun bir para harcamayı gerektiren, algılanan riskin genellikle yüksek olduğu düşünülen tüketimler üzerine sorulan soruya karşılık verilen cevaplar, ortaya çıkan temalar ile incelenmektedir. Kişisel gelişim, materyal basitlik, ekolojik farkındalık, bu doğrultuda açığa çıkan temalardır (Tablo 2.13). Marka değeri insanların materyal basitliğine yönelik tüketim kararlarını etkileyen bir alt tema olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 2.13 Yoğun İlgilenimli Tüketim

Ana Temalar	Alt Anlamlar
Kişisel gelişim	Yeni kimliklerin, mesleklerin ve hobilerin tüketim etkisi
Materyal basitlik Marka değeri	Fayda-maliyet dengesi, uzun ömürlülük ve ucuz üründen sakınmaya yönelim
İnsani ölçek	Yerelden tüketim-kurumdan tüketim
Ekolojik farkındalık	Bilgi edinme süreci ve üretim

Kişisel Gelişime Yönelik Bulgular: Katılımcılar kişisel gelişime yönelik, yeni edindikleri mesleklere, hobilere ilişkin kendilerini geliştirmek adına teknolojik ürün satın almaktadır. Bunun yanı sıra hayatlarına giren yeni üretim malzemeleri de kişisel gelişime katkı sağlayan bir faktör olarak bu başlık altında incelenmektedir (Tablo 2.14).

Tablo 2.14 Kişisel Gelişim ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Yeni kimliklerin, mesleklerin ve hobilerin tüketim etkisi	Şu an ki harcamalarım youtube üzerine, teknolojik oluyor. Go pro almak, drone almak, kamera almak yönünde başka çok büyük harcamam yok (Ömer:36, Evli). Tablet aldım onu da eğitim amacıyla kızıma faydası olacağını düşündüğüm için. Teknolojinin doğru kullanıldığı zaman işe yarar bir şey olduğuna inanıyorum (Nehir:42, Bekar). Burada tırmanışa gidiyorum. Tırmanışa giderken kullanmak için kuvvetli bir ayakkabı almam gerekti çünkü kırk dakika, elli dakika tırmanıyorum (Yonca:35, Bekar). Taşındıktan sonra buradaki hayatıma dair yüzlerce şey sayabilirim. Bir el çapası aldım bir sırt çapası, bir ilaçlama makinesi. Bu saydıklarımın hepsinin üzerinde yoğun odaklanmam söz konusu. Ben bir şeyi yaparken çok uzun düşünürüm. Satın alacakken de öyle mesela bir çapa makinesi alacakken bir ay düşünmüşümdür (Hamit:40, Evli). Ar-ge yapıyorum ve kimi zaman yaptığım ürünlerde birtakım parçalara ihtiyacım oluyor ya da küçük bir modüle ihtiyacım oluyor. Bunları da bulamadığım zamanlar oluyor. Böyle bir durumda mesela 3D bir yazıcıya ihtiyacım oldu. En son böyle bir yazıcı alımı yaptım. Çok kısa bir süre sonra o üç boyutlu yazıcıya yaptığım yatırımın

	iki katı kadar daha yatırım yaparak daha büyük bir üç boyutlu yazıcı almaya karar verdim. Yani benim tüketim davranışım beni aynı yönde biraz daha fazla tüketmeye doğru itti. Ama bunlar benim özde bakış açımda gelişime hizmet eden şeyler (Özgür:40, Bekar).
--	--

Satın alım dışı tüketimlerin de incelendiği çalışmada kişisel gelişime yönelik yoğun çaba ve zaman harcamayarak üretime geçtikleri durumlar incelenmiştir. İki katılımcı üretimlerini bu alanda değerlendirmek istemiştir:

Bir kuluçka makinesi yapmıştım burada çok işime yarayacak. Kümesi yaptıktan sonra o kuluçka makinesini tekrar toplayacağım. Daha önce yaptığımda yüzlerce kaz ördek deneyimim oldu (Özgür:40, Bekar).

Pekmez üretmemde yoğun bir çaba söz konusu. Bilgi edinmek de buraya girebilir (Ali: 35, Bekar).

Materyal Basitliğe Yönelik Bulgular: Mülkiyetler üzerine yapılan sorgulamaların dışında materyal basitliğinin tüketimde oynadığı faktörün özünü hatırlamak gerekmektedir. “Sahip olduğum veya aldığım şeyler yaratıcı yönüme hizmet mi ediyor yoksa pasiflik ve bağımlılık mı yaratıyor? Buna gerçekten ihtiyacım var mı? Tüketimim, dünyayı ve diğer insanları nasıl etkiliyor? Gelirim ve giderim arasında var olan balansı dikkate alıyorum mu?” (Elgin ve Mitchell, 1977a: 3). Materyal basitliğinin yoğun ilgilenimli ürünlerin tüketiminde fiyat-fayda dengesinin sağlanması, daha büyük harcamalardan sakınmak adına marka değerine önem verilmesi, teknolojik ürünlerde ikinci el kullanmamak gibi yönelimlere sebep olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 2.15). Yine uzun süreli kullanım, internet üzerinden yoğun bir araştırma süreci, fiyat duyarlılığı bu başlık altında gözlemlenmiştir. Bazı katılımcılar fiyat duyarlılığı sergilerken bazı katılımcıların uzun vadede daha büyük kayıptan kaçınmak adına yüksek meblalar ödemeye hazır olduğu anlaşılmıştır. Yani materyal basitlik söz konusu bireyleri her zaman daha düşük fiyatlı ürünlerin kullanımına itmemektedir. Marka değeri yoğun çaba ile satın alımlarda yine uzun dönemde ürünün bozulması vb. risklere karşı kişilere güvence sağlayan bir aktördür. Dolayısıyla uzun vadede daha fazla ürün kullanmamak adına materyal basitlik teması ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 2.15 Materyal Basitlik ile İlişkili Bulgular

Ana Temalar	Alıntılar
Fayda-Maliyet dengesi, uzun ömürlülük ve ucuz	En son 3 yıl önce bir araba satın aldım. Burada pekmez üreterek bir arkadaşşımdan satın aldım arabayı. Aldığım dönemde param yoktu ve yaz dönemi gelmişti. Benim de elimde ürettiğim pekmezler vardı. Galiba onun için yoğun bir çaba harcadım. Sabah

üründen sakınmaya yönelim	erkenden kalkıp kurabiye pişirip aşağıdaki insanlara tadıma götürüp sonra o kurabiyeyle bu pekmezele ürettiğimi anlatıp pekmezi satmıştım yazın. O sırada arabayı satın almak için 1 lira vermiştim. Parasını sonra ödedim pekmezlerimi satarak (Ali: 35, Bekar). Uzun süreli ve amacıma hizmet ediyor mu kısmına dikkat ettim. Dayanıklı mı? Etik olarak nasıl koşullarda üretilmiş (Nehir:42, Bekar). Cep telefonu aldım. Fiyat kalite unsuruna dikkat ettim. Bir şey alırken ilk sorum şu: gerçekten ihtiyacım varmı? ihtiyaç skalasında önemli bir yerdeyse alıyorum. İkinci sorum hangisini almalıyım? Bunun da dediğim gibi fiyat kalite ya da fiyat performans kıyaslaması yapıyorum. Bir Android cihaz aldım. Bunun aynı özelliklerine sahip bir iPhone alsaydım 11 12 bin TL ödeyecektim. 2650 liraya bir android cihaz aldım ve tamamen bire bir özellikler (Hamit:40, Evli). Büyük bir şey alacaksam da kızım için alırım. Mesela üç yüz lira civarında bir oyuncak vardı. Normalde benim oyuncak için vereceğim bir para değildir ama çok istediği için kırmak istemedim. Bir ürün alacakken büyük para vermem için onu on on beş yıl kullanacak olmam gerekir. Biraz tutumluyumdur (Çiğdem:38, Evli). İnternet üzerinden aldım. Yapmak istediğim iş için en uygun fayda maliyet oranında en optimum, verimli makineyi araştırdım youtubeden. Kullanıcı yorumlarını okudum. İnternette en ucuz fiyatı veren online fotoğraf şirketini buldum ve oradan kartım ile satın aldım. İkinci el üründe elde ettiğim karı böyle bir şey yaşarsam çok büyük bir israf olacağını düşündüğüm için teknolojik konularda ikinci ele yönelmiyorum (Ömer:36, Evli). Çünkü en son hedeflediğim droneyi ilk seferde alsaydım eminim çok daha büyük kayıp yaşamış olacaktım. Aslında teknik olarak daha fazla para harcamışım gibi gözükse de daha fazla deneyim ve daha fazla ekipmana sahip olmuş oldum (Özgür:40, Bekar). Üç adet dizüstü bilgisayarım vardı ama youtube canlı yayında problem yaratıyordu. İyi bir bilgisayar alıp rahat etmek istedim. Laptoplara baktım ciddi maliyetler beni uzak tuttu. Aklıma masaüstü bilgisayarlar geldi. 4500 liraya almaya karar verdiğim laptopu masaüstü olarak 1200 liraya aldım geçen hafta aldım onu da. İnternette aldım ve çok düşük maliyetle aldım çok mutluyum. Kesinlikle internette arıyorum, ürünleri karşılaştırıp kendi bilgim dahilinde teknik özelliklerini araştırıp seçiyorum ve muhakkak yorumlara bakıyorum. O yorumlar çok önemli benim için (Hamit:40, Evli). Makinem yandı ve üç gün o mu? Bu mu? Bu da çok pahalı diye araştırmaya giriştik. Sanayi tipi bir makine aldım. Online aldım, çok teknik detaylar var ve markanın Türk olmasına dikkat ettim. Fiyat daha uygun oldu çünkü kur farkı şu an çok olduğu için yansıtıyorlar fiyatlara (Yonca:35, Bekar). 150 cc'lik bir motosikletim var başlangıç seviyesi olarak almıştım kullanırken öğreneyim diye ama şu an burada hem yol şartları hem arazi şartları için yeterli. Şehirde olsaydım kesin büyümüş olacaktım. Burada ihtiyaç duymadığım için motosikletimi büyütmedim (Özgür:40, Bekar).
----------------------------------	--

Marka Değeri	Ürün seçerken kurumsallık ve marka değeri belki birazcık daha pahalı olmasına neden oluyor ama onu göze alarak bildiğim ve güvenebileceğim markalarla her zaman çalışmaya çalışıyorum (Özgür:40, Bekar). Uzun süreli kullanım ve çöp olmaması gibi bir isteğimiz varsa şayet şu an için yüksek meblalar ödemeye biraz hala daha mecburuz (Nehir:42, Bekar). Türk marka olması, güvenilir olması, teknik standartları taşıyor olması, elektrik tüketimi de önemliydi. Bunların hepsinde en optimumunda bir şey oldu. Fiyat olarak da piyasanın dörtte birine geldi Türk olduğu için. Aşırı memnunum. Araştırdığıma değmiş. Turizmli arkadaşlar özellikle Türk alma diye bizi uyardı ama kafaya işlenmiş; “yerli malı yurdun malı herkes onu kullanmalı” sadece fiyattan değil aslında (Yonca:35, Bekar).
---------------------	--

İnsani Ölçeğe İlişkin Bulgular: İnsani ölçek bireyleri yerelden tüketime yönlendiren en önemli öncüllerden bir tanesidir. Fakat bu öncül yalnızca bir katılımcıda yoğun ilgilenimli tüketimin konusu olarak açığa çıkmıştır. Genel anlamda kurumsallığın yarattığı güven konusunda hassasiyet sergilemektedir.

Belli bir bölgede satılan, bildiğim belli bir üreticiye ait bir ürünse, ilgili üretici neredeyse onun olduğu yere giderek ona sorarak bir istişare yaparak almayı tercih ediyorum (Özgür:40, Bekar).

Ekolojik Farkındalığa İlişkin Bulgular: Ekolojik farkındalığın, katılımcılardan bazılarını uzun süreli uğraşlar içeren yeni projeler üretmeye ittiği gözlemlenmektedir. Ortaya çıkan ekolojik kimlikler yoğun bir bilgi edinme çabası ile üretim süreçlerinde hassasiyetler göstermeye yol açmaktadır (Tablo 2.16). Ulaşım aracı tercihinde de yine bir katılımcı için etkili olan bir öncüdür. Yine bir katılımcının beyaz eşya seçiminde enerji tasarruflu ürün tercih ettiği gözlemlenmiştir.

Tablo 2.16 Ekolojik Farkındalık İle İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Bilgi edinme süreci ve üretim	Burada topraksız tarım ile ilgili uygulamalar yapacağım. Topraksız tarım seraları yapacağım. Aynı zamanda iklim simülatörü üzerinde çalışıyorum (Özgür:40, Bekar). Edinim olarak da tohumlarımız var. Buraya geldik ekmek istiyoruz tohumla ilgili bilgi almak istiyoruz ama herkes hibrit üretim fide aldığını söylüyor bize de uğraşmayın siz de öyle yapın diyorlardı. Sonra harika bir grupla bir araya geldim Muğla yerli tohum grubu. Facebook’tan iletişim kurdum. Onlar sağolsunlar envai çeşit tohum yolladılar meyveler çiçekler vs ve inanılmaz mutlu olduk. Buraya geldiğimizden beri en değerli edinimdi bizim için çünkü atalarından kalan mirasları paylaştılar bizimle. Bilgi alışverişimiz de oluyor bu grupla. Bitki yetiştirmek ile ilgili hiçbir bilgisi olmayan insanlar olarak detay sorduğunuzda vermedikleri bilgi yok (Yalın: 32, Evli).

	Üretim süresinde edindiğim bilgi, o meyveyi ve ağacı tanımak üzerine oldu. Ve orada işte ağacın doğa ile zamanla ilgili nasıl yol aldığını ve bütünleştiğini gözlemleme fırsatım oldu. Benim pekmeze bakışım sadece keçi boynuzunu kır ve sonunda kavanoz lansın gibi değil de bütün süreçte meyve nasıl ilerliyor kısmını gözlemlemek. Buradan bayağı bilgi edindim aslında (Ali: 35, Bekar). Bir motosikletimiz oldu. Çaba harcadığımız kısım araştırma tarafı oldu. Çünkü motosikletlerle ilgili hiç bilgimiz yoktu. Buranın ulaşım aracı motor ve iyi ki de öyle çünkü karbon salınımı açısından büyük araçlarla kıyasla daha az zararlı ki bu konuya da çok dikkat ediyoruz (Yalın: 32, Evli). Bulaşık makinesi. Altı ay elimde yıkadım. Bir de tam yaz dönemiymi, geçen yazdı. Dedim ya yazın bizim misafirimiz de çok olur diye. Artık arkadaşlar plastik tabak, çatal falan alalım, onları kullanalım diyorlardı. O durum da benim içime sinmiyor, plastik tabak çatal vs. kullanmak. Yani gerçekten bir altı ay kadar elimde bulaşık yıkadım. Misafirler de yıkadılar da, ondan sonra ama dedim ki su zayıtı. Yenisini aldım basit az programlı A ++ en az enerji harcayan, çok su harcamasın, çok elektrik harcamasın diye en basitini aldım (Çiğdem:38, Evli).
--	--

2.7.3.2. Düşük İlgilenimli Tüketim

Bu başlık altında eskiyen ve bozulan eşyalar üzerinden sınırlı efor harcanan tüketimlerin nasıl gerçekleştiği sorgulanmıştır. Ekolojik farkındalık, materyal basitlik ve otonomi öncülleri tema olarak ön plana çıkmıştır (Tablo 2.17).

Tablo 2.17 Düşük İlgilenimli Tüketim

Ana Temalar	Alt Anlamlar
Ekolojik farkındalık	Tüketim karşıtlığı: geri ve ileri dönüşüm-çöp üretmemek
Materyal basitlik	İkinci el ürünlere yönelim
Kendine yeterli (otonomi)	Tamir edilebilen teknolojik ürünlerin kullanımı

Ekolojik Farkındalığa İlişkin Bulgular: Tüketim karşıtlıkları alt başlıklarından biri olan yeniden üretim, ekolojik farkındalıkla ilişkili olarak sınırlı efor harcanan tüketim ürünlerinde açığa çıkmıştır. Bu kapsamda katılımcıların çevreye olan duyarlılıkları gereği ileri dönüşüm yapmaktıkları gözlemlenmiştir. Kompost yapmak, çöp üretmemek ve arda kalan ürünleri başka şekillerde değerlendirmek, bağışlamak bunlara örnek gösterilebilir. Aynı şekilde ikinci el kıyafetlerin tercih edilmesi, sürekli bir tamir süreci ve geri dönüşüm ekolojik kaygılardan dolayı açığa çıkan diğer bulgular arasındadır (Tablo 2.18).

Tablo 2.18 Ekolojik Farkındalık ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Tüketim karşıtlığı: geri ve ileri	Eskiyen şeyleri gübre yapıyoruz. Solucan gübresi yaptığımız için onların bir maması var buna kompost deniyor. Kompost yataklarımız var hatta ben evimde gıda çöpümü

dönüşüm-çöp üretmemek	ayrı tutarım. Orada mama yapıp solucanlara yediririz ve doğaya tekrar geri döndürürüz gübre olarak (Ömer:36, Evli). Genelde eskidiğinde ya da bozulduğunda onları tamir edebilecek ya da onları yenileyebilecek, kullanır hale getirebilecek bir yapım olduğu için genelde çok zor malzeme değiştiririm. Tamamen bunları kullanarak yarattığım şeyler de oluyor. Geri dönüşümü çok önemsiyorum sadece elektronik ya da bir takım maddesel fiziki materyaller adına değil, biyolojik geri dönüşümü de çok önemsiyorum (Özgür:40, Bekar). Kırılan televizyonu kapı yaptım mesela. Atölyemin kapısına koydum tavukların ve koyunların gitmesini engellemek için. Masrafı bir tv parasıydı, atmak da istemedim bir işe yarar diye saklamıştım ve işime de yaradı (Hamit:40, Evli). Bir ambalajı saklıyorum mesela. Onu bir yerlerde kullanacağımı biliyorum. Bunu çok yapıyorum hata yapıyor da olabilirim ama çoğunu da dönüştürüyorum (Yalın: 32, Evli). Mesela ben bu mantıkla euro dizel kullanıyorum. Atık yağları toplayıp kimyasal bir işlemle mazota çeviriyorum. Bu beni acayip mutlu ediyor. Hem parasal olarak faydası var bir litre mazotun 2 liraya mal ediyorum bir litresini. Aynı zamanda çevreci de ve bu inanılmaz bir haz veriyor (Hamit:40, Evli). Bu kıyafet kumbaraları var ya oradan tonla mal alınıp Güney Amerika’da filan satılıyorlar. Hiçbir fakire filan gitmiyor. Mesela Türkiye’ye geri döndüğümde onlarca takım elbisem vardı bunları birilerine vermek istedim. Verecek yer bulamıyorum. Kumbaralara at diyorlar. Ben işe başladığımda maddi olarak çok zorlandım. Takım elbise giymem gerektiği için. Gerçekten çok pahalı. Dedim ki “Bunlar az giyilmiş çok güzel takım elbiseler. Üniversiteyi yeni bitirmiş işe başlayacak genç kız, ihtiyacı olan kimseyi bulamaz mıyım?” Van’da buldum (Yaprak:50, Bekar). Eski makinemi de içindeki davulundan abajür yaptım. Kapağından da çok güzel meyve tabağı oluyormuş başka bir arkadaşımın gördüm (Yaprak:50, Bekar). Burada o kadar çok şey yapıyoruz ki. Ayakkabılarımı tamir ettiriyorum. Giyebildiğim yere kadar sonuna kadar diktiriyorum ayakkabıyı. Bir dikişi patladı diye bırakacak değilim. Onun üzerinde bir tane hayvanın derisi var. En azından hayvana saygı olsun diye. Artık deri alır mıyım bilmiyorum (Yaprak:50, Bekar). Çöplerimi biriktiriyorum mesela çöp çıkmıyor. Kompost yapıyorum bir şeyler yapıyorum. Mesela örnek veriyorum nohut almışsın torbası, artık bez torba ile geliyor nohutlar gerçi ama, onu mesela buz dolabı poşeti yapıyorum. Buz dolabı poşeti almıyorum. Eve poşet sokmuyor dört beş yıldır. Ben sokmama rağmen onun bunun evinde getirdiklerinden dolayı evde devamlı poşet var. Mesela çöp torbası olarak da köpeklerin mama ambalajlarını kullanıyorum (Yaprak:50, Bekar). Eski telefonu da ihtiyacı olan birine versem mi diye düşündüm ama iki bin lira vermesi saçma olur. O yüzden küçük bir kayıt cihazı olarak kullanmayı düşünüyorum şimdilik. Burada üretime dair bir cihaz olarak da kullanabilirim diye düşündüm. Çekim yapmak istiyoruz. Bir şey okunacağı zaman da onu kullanırım diye düşünüyorum (Yonca:35, Bekar).
-------------------------------------	---

	Tekstil sektörü, çevresel anlamda dünyayı en çok kirleten hatta insan sağlığını da, çok kirletici olduğu için olabildiğince ikinci el satın almaya çalışıyorum (Yonca:35, Bekar). Kot pantolon aldım mesela, arkadaşlarımız bir marka çıkarttılar, eski kotları alıp dönüştürüyorlar. Bedenimize göre yeni bir kot imal ediyorlar. Hayatınız boyunca giyebiliyorsunuz ve onlar sana hayatın boyunca terzilik hizmeti sunuyorlar bu pantolonu aldığında. Bunu eski ve kaliteli kodlardan yapıyorlar. Çünkü kot pantolon sektörü de şu anda dünyadaki en çok içme suyunu, kirleten bir sektör. Onlarda bunu dönüştürmeye çalışmışlar kendilerine göre. Herhangi bir markadansa oradan almayı tercih ettim. İnternet üstünden veya belli anlaştıkları mağazalara bırakıyorlar (Nehir:42, Bekar).
--	---

Materyal Basitliğe İlişkin Bulgular: Materyal basitliğin mülkiyet ile kurulan ilişkiye etkisi bireylerde ikinci el eşya kullanımı ve karşılıksız paylaşma gibi etkileşimlere yol açtığı gözlemlenmiştir (Tablo 2.19). Bir katılımcı ise materyal basit yaşamın; başkaları tarafından kullanılmayan ürünlerin, değerlendirilme kapısı olarak görülmesinden rahatsızlık duyduğunu ifade etmiştir.

Tablo 2.19 Materyal Basitlik İle İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
İkinci el ürünler yönelim	Evdeki her şey biraz ikinci el zaten. Beyaz eşyalardan bahsederek. Doğrudan aldığım bana ait bir eşya yok. Etrafta herkes bir şeyini vermeye çalışıyor. Bu da bence biraz sıkıntılı bir durum. Benim böyle bir yaşam tarzına sahip olduğumu düşünenler; “aa o zaman benim buyum var o zaman sen bunu alabilirsin” gibi bir yaklaşım da var (Nehir:42, Bekar). Özellikle kıyafet konusunda eskime oluyor hayvanlar hep pati atıyor yırtılıyor. Yama yapıyoruz dikiyoruz. Yeni almaya gerek duymuyoruz çünkü burada kimse yamalı giyip giymediğinize dikkat etmiyor (Yalın: 32, Evli). Çamaşır makinem bozuldu çünkü makinem yaklaşık yirmi yaşında filandı. Artık üretimden kalktığı için parçası, yapamadılar. Yenisini iki bin beş yüz lira filandı onun yerine ikinci el tamirci bir çocuktan aldım. “Ben sana güzel bir şey olunca haber veririm ablacım biraz bekle” dedi bekledim. İkinci el bir tane makine aldım (Yaprak:50, Bekar). Parke lazım oldu bir abimiz parke getirdi, bir arkadaşım kendi tabaklarını değiştirip tabaklarını bize gönderdi, öbür arkadaşımız tencere gönderdi, biz böyle ikinci el olarak bir ev oluşturduk burada (Çiğdem:38, Evli).

Kendine Yeterlik (Otonomiye) ilişkin Bulgular: Kendine yeterli, otonom bir yaşam sürme isteğinin bir katılımcıda tamir edilebilir ürünlere karşı ilgi yarattığı gözlemlenmiştir. Bazı katılımcıların da kendi kendine tamir yapabilme yetenekleri yine bu başlık altında değerlendirilmiştir.

Mesela telefonum bozulmuştu. Telefon alırken bayağı düşünüp taşındım. Aradığım gibi bir telefon Almanya’da buldum aslında. Tamamen kendim tamir edebildiğim... Parçalarını takıp çıkartıp kendin yapabileceğin bir telefon buldum (Nehir:42, Bekar).

Genelde eskidiğinde ya da bozulduğunda onları tamir edebilecek ya da onları yenileyebilecek, kullanır hale getirebilecek bir yapım olduğu için genelde çok zor malzeme değiştiririm (Özgür:40, Bekar).

Üretim malzemelerimde bir şeyler eskirse bozulursa değiştiriyorum. Ev zaten eski olduğu için bir şeyler bozulabiliyor. Çoğunluğunu da kendim yapıyorum (Ali: 35, Bekar).

2.7.3.3. Rutin Tüketim

Göç kararı alırken ortaya çıkmış olan, insani ölçek ile ilişkilendirilerek bulguları paylaşılan gıda güvenliği kaygısı, rutin tüketimler üzerinde de önemli ölçüde rol oynamaktadır. Söz konusu kaygının özellikle göç sonrasında kişilerin kendi ürünleri üretmesi ve de tüketim tercihlerini değiştirmesi yönünde önemli etkiler yaratmaktadır. İlaçsız tarım ve küçük ölçekli işletmelere yönelim söz konusu olmuştur (Tablo 2.20). Fakat var olan gıda güvenliği kaygısının bazı anlarda yerelden tüketime karşı da tepki doğurduğu anlaşılmıştır. Bu durum söz konusu bireyleri, kendi ürünlerini üretmek ve kendileri gibi göç etmiş veya benzer hassasiyetler barındıran üreticilerden alışverişe yönlendirmiştir (Tablo 2.21). Ayrıca rutin tüketim ürünleri üzerinde önemli bir bilişsel süreç izlendiği gözlemlenmiştir. Diğer tüketim ürünlerine nazaran katılımcıların rutin tüketime daha çok efor harcadığı karar verme süreçlerinde birçok süzgecin varlığı dikkat çekmiştir.

Tablo 2.20 İnsani Ölçek ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
İlaçsız tarım, küçük ölçekli işletmelere yönelim.	Güvendiğimiz komşumuzdan alıyoruz yani ilaçlı bir yem vermeyen komşumuzdan tercih ediyoruz. Bunun dışında birçok sebzemizi kendimiz üretiyoruz (Ömer:36, Evli). Burada bolluk olduğu için, bir çuvalı hayvanlar yiyecek hayvanlar yiyeceğine sen ye diyebiliyorlar. Böyle yine bir çuval biber toplamış mesela ya sana biber topladım diyebiliyor köylü (Özgür:40, Bekar). Tanıdık tavuklardan yumurta alıyorum. En çok tükettiğim süt ve yumurta onu da tanıdık ineklerden alıyorum. Komşum var mandrası var inekleri koyunları tavukları var. Burada yiyecek bir şey üretmek beni çok zorluyor. Çünkü Antalya çok sıcak bir yer (Yaprak:50, Bekar). Mesela kendi keçi boynuzu ağaçlarım var devasa, onları bir komşum topluyor ve bir sürü şey yapıyor. Un da veriyor bana pekmez de veriyor, elinde ne varsa ürettiklerinden. Ben ona keçiboynuzu veriyorum. Ağaçlarımı toplamasına izin veriyorum. O da bana yiyecek bir sürü şey veriyor (Yaprak:50, Bekar).

Ben markete gitmeyi sevmediğim için daha iyi hissettiriyor tabi ki. Ruhsuz bir yer çünkü. Gerçi şimdi nohuda fasulyeyi falan da Ovacık/Tunceli komünist başkandan alıyorum. (Gülüyor) Onun kooperatifinden. Güzel bir yerden gidip kendi elimle toplamak varken marketten almayı tercih etmiyorum. Bir sürü kooperatif var yeni yeni bulmaya başladığım. Çünkü temiz olsun yediğimiz şeyler. Zaten ne kadar yiyoruz ki? Yapan insan iyi insan olsun duygusal inanımdır ben romantik insanımdır. Yapan insan da iyi olsun. Güzel birine gitsin (Yaprak:50, Bekar).

Ben aramayı severim. Hani sesini de duyayım en olmadı çok emin değilsem ne olduğuna ararım. Baharatlarımı Antep'te bir çocuktan sipariş ettim. Abla bak şu an kendi ellerimle çekiyorum söz veriyorum sana diyor. Ne çektiği önemli değil ben sana güvenmişim. Birileri aracılığıyla tanışmışım (Yaprak:50, Bekar).

Bunların ham maddelerini mümkünse unu değirmenden aldığım gibi veya kakao yerine keçi boynuzu tozu kullanmak gibi alternatiflere yöneliyorum. Bazen mümkün olmayabiliyor pazara gidip, mesela iç güdüselle hareket etmeyi de seviyorum. Karşıma çıkan kişi ile iletişim kurup da sonuçta bu anlatılmayacakta bir iletişim (Nehir:42, Bekar).

Kendi bez torbalarımızla alışverişe gidiyoruz. Bilmiyorum ama iletişime çok dikkat ediyorum galiba. Yani üründen çok iletişime dikkat ediyorum çünkü dediğim gibi İstanbul'dan büyük şehirlerden kaçarken de insanların iletişimsizliği bizi daha çok etkilemişti her halde o yüzden dikkat ediyorum bu kadar (Yalın: 32, Evli).

Günlük rutinimde gıda en çok ilgilendiğim alan mutfak olabilir. Tükettiğimiz gıdaları ürettiğimiz pekmez ile takas ederek ediniyoruz artık (Ali: 35, Bekar).

Çanakkale bölgesinde üretimde olan peynir üreten arkadaşlarımız var. Yerelde ve düzgün üretim yapan üreticiler arasında bir bağ kurduk biz. Ve bu bağ içerisinde hem arkadaşlığımız olan, yoğun bir şekilde görüştüğümüz insanlar var (Ali: 35, Bekar).

Gıdayı üreten insanları tanıyorsunuz ve nasıl hassasiyet ve özen gösterebileceklerini görebiliyorsunuz. Ki çoğunun yerini de ziyaret ettim ya da kişisel olarak yüz yüze tanıştım. Banim için belirleyici şeyler bunlar galiba kurduğum sosyal ilişkiler yani. Ürünle ilgili kısmı da biraz o belirliyor. Çünkü o insanın toprağına ve yaşamına nasıl baktığını da görebiliyorsunuz. Oradan çıkan ürünün de ne kadar lezzetli olabileceğini tahmin edebiliyorsunuz. (Ali: 35, Bekar).

Arkadaşlarımızın ürettiği zeytin, peynir, tahin, pekmez bal bunları alıyoruz. Ama marketten almayıp teyzeden alıyorum çünkü teyze daha pahalıya satıyor ve teyzenin para kazanması daha iyi diye düşünüyorum. Yine de daha da güzel oluyor yem de yese çiftlik yumurtasından daha güzel oluyor. Sadece vicdan rahatlatmakta ibaret bir şey değil (Yiğit:35, Evli).

Zaten şehirde yaşarken de market alışverişi yapmıyordum. Burada da o devam ediyor çünkü market dediğin anda her ürünün ayrı ayrı ambalajlanması bir kere işin içine giriyor. Lokal üreticiyi desteklemiyor aynı zamanda zehir tüketiyorsun. Onların paketlenmiş olması, bu isterse buğday olsun, bunların depolanması anlamına ve toplu üretilmesi anlamına geliyor. Dolayısıyla sen de temiz ürüne ulaşmamış oluyorsun. O yüzden son iki senedir SAKÜDA (Sakarya Üretici Ağı), Kadıköy Kooperatifi, Kızıltoprak Eppek var

	arkadaşımız ekmek üretiyor ekşi mayadan organik bir şekilde, küçük, temiz, güvendiğimiz üreticiler, lokal üretici ve sadece lokalde yetişen, üretilen şeyleri almaya çalışıyordum hala daha öyle. Çoğunu bireysel tanıdığım için telefonlaşarak ya da mail listeleri var formları doldurup gönderiyorsun, ellerinde olan ürüne göre pay ediyorlar. Öyle bir sistem iletişim de bu şekilde kuruyorum (Yonca:35, Bekar). En çok yumurta tüketiyoruz. Normalde tavuklarımız varken kendi ihtiyacımızı karşılayabiliyorduk. Ama şimdi köydeki iki yumurta çiftliğinden biri olan bir ablamızdan alıyoruz. Her yumurta alışımızda bir on bağ kadar da kıvrıcık hediye ediyor sağ olsun (Çiğdem:38, Evli).
--	--

Gıda Güvenliğinde Kaygı: Konvansiyonel üretimin bir parçası haline gelen rutin tüketim ürünlerinde, özellikle gıdaya karşı çok büyük bir güvensizlik söz konusudur. Bu sebeple paketlenmiş ürünlerden uzak durmak, paketliyse bile üzerinde kullanılan kimyasal maddelere göre ayrıntılı incelemeler yapmak katılımcılarda gözlemlenen bulgular arasındadır. Aynı zamanda tüketicilerin organik ve doğal içerik mesajlarına karşı güven duymadıkları, yerelden tüketime karşıda tepkili oldukları anlaşılmıştır. Güvendikleri, kendileri gibi bir yaşam süren bireylerden oluşan dernek gibi kuruluşlardan alışveriş ön plana çıkmaktadır. Bazı katılımcılardaki kaygının üretime geçme konusunda da motivasyon yarattığı görülmüştür. Ayrıntılı olarak incelemek adına Tablo 2.21’de katılımcı ifadelerine yer verilmektedir.

Tablo 2.21 Gıda Güvenliğinde Kaygı ile İlişkili Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Yerelden tüketime tepki, üretimin başlaması	Pazardan alışveriş yapıyoruz ama mümkün mertebe bunu azaltmayı düşünüyoruz. Çünkü pazarda üretilen ürünler de ilaçla üretiliyor. Kötünün iyisidir diyerek alıyoruz. Raf ömrü uzun olsun diye içine ilaç katılmış paketlenmiş gıdaları tüketmiyorum. Süpermarket alışverişini dediğim nohut mercimek... (Ömer:36, Evli). Herkes konvansiyonel üretim içerisinde ve bunun bir parçası olduğu için bu pasif halden de bir şekilde içimde kıran bir aktivist taraf oluyor tabi. Biraz daha öfkeli, değişim için çabalayan... O zaman daha çok ekiyorum. Güven duyamıyorsam (Nehir:42, Bekar). Paketli olmamasına dikkat etmeye çalışıyorum. Paketliyse de üzerinde yazanları incelemeye çalışıyorum. Bazen incelemediğim de oluyor. Paketten de bir şeyler anlamaya çalışıyorum. Gerçekten ne kadar dürüst bir paket? Yoksa ne kadar yalancı bir paket olabileceğini. Üstünde bazen doğal yazabiliyor tüm paketlerde yazabilir ama bu paket gerçekten ne kadar doğruyu söyleyip söylemediğine dair bir hassasiyet geliştiriyorum (Nehir:42, Bekar). Genelde köylülerden alışveriş yapmıyorum. İlk başta hep onları tercih ediyordum. Çünkü o doğallık açıldığı vardı daha organiktir fikri ile ama buraya geldiğimizde hiç öyle olmadığını aslında sera ürünlerinin çok daha sağlıklı olduğunu gördük. Çünkü köylü insanlar kendi bahçelerine attıkları ilacı göz kararı atıyorlar. Bir litre suya 5 ml koymaları

	gereken ilacı daha etkili olsun diye daha fazla atabiliyorlar ama seralarda ziraatçiler denetime geliyor (Yalın: 32, Evli). İlaçsız tarım yapamıyoruz. Atalık tohumdan yetiştiriyoruz ama yandaki ağaca gelip ilaç sıkıyorlar ve bir şey yapamıyoruz. Şey çok komik ev sahibimize abi ilaç attın bizim biberlerimiz vardı diyoruz, e yirmi bir gün yemeyin ben zaten kimyasal ilaç kullanmıyorum diyor e madem öyle neden yirmi bir gün yemiyoruz diyoruz. O sebepten buraya hiçbir şekilde ağaç dikemedik (Yalın: 32, Evli). Günlük tüketim malzemelerinin neredeyse tamamını dalaman merkezdeki Migros'tan alıyoruz. Bizim için en önemlisi içerik. Ürünlerde bulunan koruyucu madde, sodyum, benzoat ya da mono sodyum glutamat, çin tuzu diye tabir edilen, bunların olmadığı, doğala en yakın veya temizlik malzemesi alıyorsak içinde zehir, doğaya zararlı bileşenler olamayanları seçiyoruz. Birinci dikkat unsuru bunlar ikincisi kalite üçüncüsü fiyat (Hamit:40, Evli). Mesela İstanbul'daki organik pazarlardaki ürünlerin organik olduğunu pek düşünme. Buradaki köylülerden de köy yumurtası alıyorsun. O da fabrika yemiyle veya antibiyotikli yemlerde hayvanlarını besliyor veya yumurtası yoksa marketten alıp saman bulayıp köy yumurtası diye satabiliyor. Zaten çoğu ürününü kendim üretiyorum gerek kalmıyor (Hamit:40, Evli). Markette de kalite yani, pek fazla doğal olan bir şey yok zaten her şey sonuçta kimyasallara bezeli, kirli, GDO'lu tohumla vesaire ile üretiliyor ama biraz daha iyisini sağlıklıasını almaya çalışıyorum. Burada teyzeler yumurta satıyorlar teyzeler ya kendileri üretmiyor bu yumurtaları ya da kendisi üretebiliyorsa bile yem ile beslediği için bir standart yakalıyor. Hepsi birbirinin aynı yumurtaların (Yiğit:35, Evli). Burada ama maalesef sağlıklı sebze üreticisi bulamıyoruz. Antalya kooperatifinden de bir kaynak bulamadık mecburen benim SAKÜDA ağıma devam ediyoruz. Ama Ali zaten bir takas sistemi oturtmuş. SAKÜDA ile de bağı varmış zaten. Şimdi takas ile sebzelerimizi Sakarya'dan alıyoruz. Kargolanıyor maalesef ama (Yonca:35, Bekar). Dışarıdan aldığımız hiçbir şeyin ne yazık ki nerde yetiştiğini, ne olduğunu bilmiyoruz ve organik pazarlara da inanmıyorum. Yediğim hiçbir meyve sebzenin tadı yok. Ama kendi ürünlerimizi ektiğimizde her şeyin tadına varıyoruz. Biberi biber olarak, domatesi domates olarak yiyorsun. Üretmediğimiz ürünler için şehre gitmek zorunda kalıyoruz. Dışarıdan alınan ürünlerin organik sıfatına uyduğuna çok inanmıyorum (Çiğdem:38, Evli).
--	--

2.7.3.4. Dürtüsel Tüketim

Tamamen duygusal ve ani kararlar ile genellikle haz amaçlı yapılan dürtüsel tüketimin, söz konusu bazı katılımcılarda materyal basitlik öncülü gereği açığa çıkmadığı gözlemlenmiştir. İnsani ölçeğin gönüllü sadelerde önemi bazı katılımcıları dürtüsel satın alımlara yönlendirmiştir. Örneklendirmek gerekirse:

Materyal basitlik:

Hiç planlamadan kısmı benim yaradılışıma o kadar uzak ki. Bir şeyi almadan önce kendi içimde kendimi ikna etmem gerekir. Önce benim bu ürünü almaya ihtiyacım var mı? Almazsam ne olur? Alırsam ne olur? Hayatıma ne katar? Elimdeki ürünlerle onu ikame edebilir miyim? Muadil ürünüm var mı? (Ömer:36, Evli)

Aniden aldığım, aklımda yokken aldığım şey, kızıma aldığım kutu oyunu. Yan yana duran, bir marka 180 liraydı. Onun bir de yerli versiyonunu yapmışlar, o da 45 liraydı. Tabi ki 45 liralığı aldım ben. Tamam, içini açıp bakınca, kalitesinin biraz daha düşük olduğunu, o kağıtların daha ince olduğunu vs. görüyorsun ama bu çocuk da ne kadar uzun süre oynayacak ki zaten? Ben genelde çok alıcı bir insan değilim (Çiğdem:38, Evli).

İnsani Ölçek: İnsani yaşamın ve iletişimin vurgu noktası olan öncül, katılımcılardan bazılarını ekolojik anlamda, iletişimsel anlamda ortaklık duygusu yarattığı ortamlarda dürtüsel tüketime sebep olmuştur. Bir katılımcının ise kızının istediği oyuncakçı yerelden iletişimde olduğu üreticiden satın alması dikkat çekmiştir. İlgili bulgular şu şekildedir:

Orada ekolojik bir pazar açmış belediye. O pazara gittiğimde gider gitmez eski tanıdık bir insanla karşılaştım. O da doğa derneğinin dükkanında çalışıyormuş. Bir baktım ki açtıkları standta Alakır Nehri Kardeşliği'nin bez çantalarını satıyorlar. Karnımız da çok açtı bir baktık orada kendi elleri ile kadın kolektifinin hazırladığı börekler, hem de vegan börekler vardı. Tabii ki hiçbir şekilde düşünmeden direk sevgi ile aldım (Nehir:42, Bekar).

Kızıma akülü araba aldım. Bunu Ortaca'daki bir oyuncakçıdan aldım ve bu oyuncakçı, bizim göç ettirdiğimiz ailelerden biri. Aynı ürünü internetten çok daha ucuza alabilirdim. Ben de tanıdık olması vasıtasıyla ve bir muhababım olması münasebetiyle hem de arkadaşımın yardımcı olacağını bildiğim için (Hamit:40, Evli).

2.7.3.5. Gösterişçi Tüketim

Yaşam tarzının, benliğin veya sınıfsal ayrımın ifadesi haline gelen gösterişçi tüketim katılımcıların oluşan ekolojik kimliklerine atfettiği semboller aracılığı ile yeni bir form kazandığı gözlemlenmiştir. Böylelikle bireylerin ileri dönüşüm ile yeniden üretim ile varoluşlarını sergiledikleri ortaya çıkmıştır. İkinci el tüketim veya karşılıksız paylaşımlar bu konuda örnek gösterilmiştir. İnsani ölçeğin, kurulan ilişkilerin öneminin, bu konuda yine iki kadın katılımcıda gösterişçi tüketime yol açtığı gözlemlenmiştir. Gelirini burs için ayıran bir üreticiden alışveriş yapmak veya insani bir yardım yapmış olmanın katılımcıların yaşam tarzına uyan tüketimlere verdiği örneklerdir. Sadece tek bir katılımcıda materyal basitliğin gösterişçi tüketime engel olması dikkat çekmektedir. İlgili bulgular Tablo 2.22'de aktarılmaktadır.

Tablo 2.22 Gösterişçi Tüketimlere İlişkin Bulgular

Alt Anlamlar	Alıntılar
Ekolojik kimlikler ve yeni semboller: Soyut kavramlar atama ve ekolojik farkındalığın yaşam tarzı ifadesi.	Var. Ağaç. Çünkü onlara baktığımda sevgi görüyorum bünyelerine sadece sevgi aldıklarını ve yıllarca yaşamalarının tek sebebinin sevgi olduğunu düşünüyorum (Yalın:32, Evli). Yirmi adet varil aldım. Hurdacıdan aldım. Kendi ürettiği mısır ve buğdayı depolayabilmek için yirmi tane iki yüz litrelik varil aldım ve onların içerisine koydum. Bence beni en iyi yansıtan satın almadır. Hurda olarak alıyor olmam çok önemli, benim birinci önceliğim atıl durumdaki ürünleri değerlendirmek. Bu beni en çok mutlu eden şey ve mümkünse çevreyi, zehirleyebilecekse onu engellemek (Hamit:40, Evli). Bol bol fide aldık bu son zamanlarda, hatta şimdi biraz önce bile eşim çilek fideleri almış, çileğimiz az, çilek al demiştin ona. Komşumuz mesela bakla, atalık tohum bakla getirdi bize. O benim için çok kıymetli mesela. Şimdi mesela onları ekip, çimlendirip, filizlendirip onlardan geri tohum almak için heyecanlanıyorum böyle, hevesleniyorum (Çiğdem:38, Evli). Mesela bir tane hobim için ikinci el kot ceketler aldım bir sürü internetten. Uganda’da safarideyken terzilerin kumaş artıklarını getirdim. Şu an inanılmaz güzel kot montlar yapıyorum, satacağım. Çok güzel oldular satmaya kıyabileceğimi sanmıyorum. Bir de bir kere Kadıköy’de pazara gitmişim tekstil sektörünün atıkları oradan atıklar topladım acayip güzel kot montlar yapıyorum. Yine kumaş artıkları ile çocuk oyuncakları yaptım bir sürü. Bunları satacağım herhalde. Ama bakıyorum çok güzel oldular nasıl satacağım bilmiyorum. Sanat eseri gibi gerçekten. Hele o kont montlar çok güzel oldu. Benim için hobi aslında ama ben orada up scyle yapmış oluyorum. Bir israfın önüne geçmiş olduğum için kendimi iyi hissettiriyor (Yaprak:50, Bekar). Bir arkadaşımızın evinin oraya yürümüşüz kapıda bir tane evin duvarında kırık bir gitar duruyordu. Bu gitar niye terk edilmiş diye sorduğumda atıyoruz çok kırık, telleri yok, dediler. Dedim bana verin neden atıyorsunuz dedim verdiler. Kumluca’dan tel aldılar kırık yerlerini yapıştırdım. En son beni yansıtan edinim bu olabilir. Geri dönüşüm, neden bir daha tüketelim hazır üretilmiş bir şey var işte. Aynı zamanda bir enstrüman sanat yapabileceğin, bir şey üretebileceğin bir şey (Yonca:35, Bekar).
Materyal basitlik	Bu soruyu bana beş yıl önce sormuş olsaydınız motosikletim derdim. Çünkü onu almak için çok fazla çaba sarf etmişim. Derdim ki bu benim her şeyim buna bir şey olursa ölürüm mahvolurum, evet bu motosiklet beni ifade ediyor diyebilirdim. Şu anda ama hiçbir şey yok çırılçıplak hissediyorum kendimi aslında. Hiçbir şeyin kıymeti yok maddelerin... (Ömer:36, Evli)
İnsani ölçek: Dayanışma ve yardımlaşma ifadesi	Kaç gün kalacaksam o kadar tişört alıp her gün birini giyip oradan birine veriyorum. Çünkü hiçbir kimsenin hiçbir şeyi yok. Ben oradan dönerken yirmi

	tane çocukta benim birer tane tişörtüm var. Bana el sallıyorlar. Bir anı bırakmanın daha güzel bir şeyi yok yani bu başka bir şey (Yaprak:50, Bekar). Normalde ben komposttan kendi toprağımı yapıyorum aslında ama ben de o solucan gübresinden bir fazla çuval alıp, kendi bahçeme koymuş oldum. Elde ettikleri geliri burs olarak kullanıyorlar. Biri fide almak isteyen olduğunda burada yaşayan insanlardan, onlara yönlendirip yardımcı oldum. Böylelikle herhangi bir pazardan herhangi bir tekerci firmadan o tohumları almak yerine, yerel ve gelirin nereye gittiğini bilebileceğimiz bir yere doğru gitmesine yardımcı oldum. O yüzden böylesi bir vakıftan alışveriş yapmak en azından bir güven duygusu oluşturduğu için, kafamda şüphe oluşturmuyor. Gönderdikleri paketlerden de anlaşılıyor. İletişimi telefonla whatsapp'tan kuruyoruz. Soba da olabilir. Sonuçta bir soba aldıktan sonra uzunca bir zaman hayatınızın bir demirbaşı oluyor. Kuzineli odun sobası. Bir evi ev yapan sıcaklık hissettiren bir şey (Nehir:42, Bekar).
--	--

2.7.3.6. İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Gönüllü sadelik öncüllerinin tüm tüketim davranışlarında aktif rol aldığı gözlemlenmiştir. Kişisel gelişim öncülü; yeni ekolojik kimliklerin yarattığı meslek ve hobilerin geliştirilmesi yönünde tüketimler yapmalarına sebep olmuştur. Go-pro, profesyonel kamera, drone gibi teknolojik ürünler, spor malzemeleri, kuluçka makinesi vb. tarım ve hayvancılık makine-malzemeleri gibi yoğun ilgilenimli ürünlerin satın alımına etki etmiştir.

Materyal basitlik öncülünün; kişilerin fiyat duyarlılığını ortadan kaldırması ise ilgi çeken bir bulgudur. Bazı katılımcılar için fiyat duyarlılığı hala söz konusu olsa da teknolojik ürünlerde, özellikle marka değerinin yarattığı güven, bireyleri daha yüksek fiyatlar ödemeye razı hale getirmiştir. Bunun açıklaması ise materyal basitliğin uzun süreli kullanıma karşı hassasiyet yaratması ile sağlanmıştır. Fiyat ve fayda dengesi, uzun vadede daha büyük kayıplardan kaçınma isteği, kişilerde yoğun bir araştırma sürecine girmelerine sebep olmuştur. Kurumsal kimliğin, etik üretim koşulları ile desteklenmesi bu kişilerin tercihlerini yönlendiren aktörler olarak açığa çıkmıştır. Satın alımların çoğunlukla internet üzerinden yapıldığı ve kredi kartı kullanımından kaçınıldığı gözlemlenmiştir. Yine materyal basitlik ile incelenen mülkiyet bağının sorgulanması; araba, motor gibi ulaşım araçlarının satın alımlarında kişileri ikinci ele yönlendirmiştir. Ekolojik farkındalık öncülü ise beyaz eşya tercihinde enerji tasarruflu, az programlı ürünlere yönelim yaratmıştır.

Bozulan veya eskiyen eşya tüketiminin sorgulandığı düşük ilgilenimli tüketim başlığında ise ekolojik farkındalık, materyal basitlik ve kendine yeterlik (otonomi) öncüllerinin aktif rol oynadığı gözlemlenmiştir. Ekolojik farkındalığın, tüketim karşıtlığı olarak

değerlendirilen, yeniden üretim; ileri ve geri dönüşüm gibi hassasiyetler yarattığı gözlemlenmiştir. Kompost yapmak, çöp üretmemek, âtıl ürünlerin değerlendirilmesi ve kıyafet başışı bu bağlamda gözlemlenen bulgulardır. Materyal basitlik öncülü katılımcıları ev mobilyaları, kıyafet gibi ürünlerde ikinci el tüketime yönlendirmiştir. Bir katılımcının basit yaşamın, çevreleri tarafından kullanılmayan eşyaların değerlendirilme kapısı olarak görülmesinden rahatsızlık duyması dikkat çekmiştir. Kendine yeterli (otonomi) öncülünün ise kendi kendine tamir edilebilen özellikte eşyaların kullanımı konusunda hassasiyet yarattığı gözlemlenmiştir.

Rutin tüketimin konusu olan ürünlerde, bilişsel bir süreç işlenmesi, aşırı hassasiyetin varlığı dikkat çekmektedir. İnsani ölçek ve gıda güvenliği kaygısı bu konuda açığa çıkmış temalardır. İnsani ölçek; alışveriş yapılan bireyler ile kurulan insani iletişimin önemi ile ilişkilendirilmektedir. Yerelden tüketim, üretimin etik koşullarda gerçekleşmesi, kendileri gibi gıda üreten kooperatif vakıf gibi kuruluşlardan alışveriş, takas ve karşılıksız paylaşma yine bu başlık altında açığa çıkmıştır. Gıda güvenliği kaygısı gönüllü sadelerde daha önce açığa çıkmamış bir durum yaratmıştır. Özellikle göçten sonra, köylü halkın üretiminin de konvansiyonel üretimden bir farkı olmadığını fark ettikleri ifade edilmektedir. Dolayısıyla yerelden tüketimi kısıtlamaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Karbon ayak izine dikkat etmelerine rağmen, farklı bölgelerde bulunan kooperatiflerden kargolar yolu ile alışverişe yönelmeleri, yine bu şekilde açıklanmıştır. Alışveriş kararlarının genellikle insani ölçüt ile ilişkilendirilen iletişimden etkilendiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda katılımcılar için telefonla konuşarak veya kooperatiflerin özel etkinliklerinde buluşarak üreticiler ile bağ kurmak önem kazanmıştır. Çoğu katılımcı güvenilir gıda kaygısı ile rutin tüketim ürünlerini kendi üretme yoluna gitmiştir. Yetersiz kalınan durumlarda ise market alışverişlerine yönelim; paketli ürünlerden kaçınma, doğal ve organik ürün mesajı içeren paketlere karşı güvensizlik duyma gibi hassasiyetler ile gerçekleşmiştir.

Materyal basitlik öncülünün ihtiyaca yönelik sorgulama yaratması, katılımcıların çoğunda dürtüsel satın alımı önleyen bir etki yaratmıştır. Yine de insani ölçek aktörlerinin, ekolojik kimliklerin, ortaklaşa alanlarda dürtüsel satın alıma yönlendirdiği gözlemlenmiştir. Kendileri gibi ekolojiye önem veren ürünler üreten satıcılarla iletişimin, ani satın alımlara yol açtığı gözlemlenmiştir. Çocuk sahibi iki katılımcının ise dürtüsel satın alımlarında fiyat duyarlılığı ve insani ölçek faktörlerinin etki yarattığı gözlemlenmiştir.

Gönüllü sadeliğin gösterişçi tüketime yeni bir form kazandırması araştırmanın en önemli bulgularından biridir. Ekolojik kimliklerin ağaç, tohum, fide gibi maddelere yeni anlamlar yüklediği gözlemlenmiştir. Benzer bir şekilde yeniden üretimin konusu olan ileri

dönüşüm kişilerin benlik ifadelerinin bir parçası haline gelmiştir. Kırık bir gitarın alınması ve kullanıma uygun hale getirilmesi, eskiyen varillerin satın alınarak yeniden kullanıma sokulması, kumaş artıklarından yeni ürünler üretilmesi katılımcılar tarafından kendilerini ifade eden tüketimlere örnek gösterilmiştir. Bu bireyler için ekolojik yaşam yeni bir anlam kazanmıştır. İnsani ölçek doğrultusunda önemli görülen iletişim, yardımlaşma ve dayanışma duyguları da bazı katılımcılar için kendilerini ifade etmekte araç olan tüketimlere yönlendikleri bulgulanmıştır.

SONUÇ

Yorumsamacı bir yaklaşım ile gerçekleştirilen bu araştırmada, gönüllü sadelik felsefesi; kentten köye göç olgusu, yaşam tarzı ve tüketici davranışları ile anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Öznel verilere dayandırılarak elde edilen bulgular kendi içinde, her başlık altında ayrıca değerlendirilmiştir. Göç deneyiminin; insani ölçek, kendine yeterlilik (otonomi), materyal basitlik, ekolojik farkındalık ve kişisel gelişim temaları ile doğrudan ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Gıda sağlığı üzerine var olan kaygıların yine göç etmekle ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır. İz bırakma arzusu da ortaya çıkan temalar arasında değerlendirilmiştir. Araştırmaya dahil olan katılımcıların bakış açılarından yola çıkılarak söz konusu öncüllere ait yeni özgün yorumlamalara yer verilmiştir.

Gönüllü sadelik felsefesinin teorik gelişimi için önemli araştırmalar yapan Elgin (1981:30) bu yaşam tarzının bir kırsala dönüş hareketi olmadığını ifade etmiştir. Oysa günümüze ulaşan çalışmalar, gönüllü sadelerin sadeleşmek adına kırsal hayata, küçük yerleşim yerlerine göç ettiği, komün yaşama adapte olan bireylerin gönüllü sadelik ile ilişkisine dikkat çekmiştir (bk.Craig-Lees ve Hill, 2002; Huneke, 2005; Kraisornsuthasinee ve Swierczek, 2018;Mardache, 2018). Ülkemizde gönüllü sadeliğe adapte olmuş, büyük şehirlerde yaşayan bireylerin daha çevreci bir yaşamı sürdürmekte zorlandıkları ve göç etmek istedikleri ifade edilmiştir (Bozdoğan, 2018). Araştırma sonuçları söz konusu ifadeyi ve ilişkiyi doğrular niteliktedir; fakat bu kararı etkileyen birçok etken açığa çıkmıştır. Yorumsamacı bir yaklaşım, katılımcıların toplumsal eylemine ilişkin öznel anlamların açığa çıkartılması süreçlerini kapsamaktadır (Neuman, 2014: 132). Dolayısıyla göçe ilişkin araştırma bulguları gönüllü sadelik öncülleri ile genelleme yapmaktan kaçınarak aktarılmaya çalışmıştır. Çalışmanın bulgularını şu şekilde özetlemek mümkündür:

İnsani ölçek; saygısız ve zorunluluklardan kurulmuş ilişkilerden kurtulma isteği ve çalışma hayatının insani koşullardan uzaklaşması ile göç motivasyonu yaratmıştır. Bu tema altında ayrıca insani koşullardan uzak, konvansiyonel üretimin bir parçası haline gelen, paketlenmiş ve ilaçlı gıdaların tüketilmek istenmemesi, göçe neden olan etkenler arasında değerlendirilmiştir. Kendine yeterlilik (otonomi) öncülü; özgürlük arayışı, iş sistemlerinin bireye ve bütüne katkısı üzerinde sorgulamalar yaratmıştır. Şehir yaşamında sıklıkla karşılaşılan pazarlama uyarılarının (reklam panoları, indirim mesajları, satış promosyon çalışmaları) bireyin hayat kontrolü üzerinde kısıtlayıcı bir etki yarattığı sonucuna varılmıştır. Söz konusu uyarılara ait söylemler; düşünce ve karar alma sistemlerinin yönetildiği hissi

yaratığına yöneliktir. Kendine yeterlilik öncülü içinde değerlendirilen bu durum önemli ve yeni bir bulgudur. Hayatı üzerinde tam kontrol sağlamak anlamıyla açığa çıkmış kendine yeterlilik öncülünün, şehir yaşamında maruz kalınan uyranlar ile yeniden anlam kazandığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Başcı (2019: 16)'nın göçe sebep olan etmenlerde ele aldığı sağlıklı yaşam ve özgürlük arayışının göç motivasyonundaki anlamı derinleştirilmiştir. Materyal basitliğin; mülkiyet ve mutluluk ilişkisinin sorgulanması ile yine göç kararında aktif rol almış bir gönüllü sadelik öncülü olduğu anlaşılmıştır. Ekolojik farkındalığın doğa ile bütünleşme arzusu yaratması göç kararına etki etmiştir. Söz konusu tema yeni ekolojik kimliklerin oluşmasına da katkı sağlamıştır.

Katılımcıların kişisel gelişim öncülü doğrultusunda göç ile birlikte meditasyona yöneldiği, yeni projeler ürettiği, yeni şeyler öğrenme karşısında hevesli olduğuna dair bulgulara rastlanmıştır. Kendi evini, mobilyasını yapmak, atalık tohuma karşı toplumsal bir farkındalık yaratmak, kişisel gelişime yönelik ortaya çıkmış olan bazı örneklerdir. Altını çizmekte fayda görülen en önemli kısım; söz konusu öncüllerin her birey için aynı oranda açığa çıkmamasıdır. Leonard-Barton (1981: 244) bu durumu; gönüllü sade yaşam tarzının etkilerinin, yapısının, bireyden bireye gönüllük esasına bağlı olarak değişmesi ile açıklamaktadır. Fakat gönüllü sadelik anlayışında var olan öncüllerin tamamının, kentten köye göç etmek konusunda bir motivasyon yarattığını söylemekte sakınca görülmemektedir. Nitekim şehirde yaşayan gönüllü sadeler üzerinde yapılan bir çalışmada bireylerin bu yaşamı şehirde sürdürmekte zorlandıkları ve göç etmek istediklerine yönelik bulgular içermektedir (bkz. Bozdağan, 2018). Açığa çıkan bu durumun daha geniş bir örneklem ile karşılaştırmalı olarak ele alınmasının söz konusu teorik katkıyı derinleştireceği düşünülmektedir. Yine de çalışmaya iki yönlü bakmakta fayda vardır. Bir köylü gönüllü sade ve bir şehirli gönüllü sade olmanın çok ötesinde açığa çıkan insanca yaşamaya dair engellerin üzerine eğilmek toplumsal olarak fayda sağlayacaktır.

Araştırma sonuçlarının şehir yaşamında altını çizdiği problemler, günümüzün kentleşme sistemini eleştiren Murray Bookchin (2017)'nin "Kentsiz Kentleşme" eserindeki ifadeler ile oldukça örtüşmektedir. Boockin (2017:41-45) kent ideolojisinin katılımcı yurttaşlık ile geliştirilmesi gerektiğini, maddi ve zevke yönelmiş zenginleştirilmiş yaşamlardan ziyade erdemli, dürüst ve insani koşulları gözetken sistemlere ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir. Kırsal alanların kentlerden ayrı tutulmadığı, doğal yaşamın herkes için mümkün olduğu yeni sistemler geliştirilmesi gerekliliğini savunmaktadır. Nitekim araştırma bulguları, kırsal alanın da şehrin ihtiyaçlarına yönelik konvansiyonel tarıma yönelmesinin yeni hassasiyetler yaratığına yöneliktir. Bu durum birçok katılımcımız için insani koşullar ile yeni üretim sistemleri geliştirme konusunda motivasyon kaynağı olmuştur. Perma kültür gibi üretim

felsefelerini benimsemeleri ve bunu hayata geçirmeleri gelecek çalışmalar için daha derin araştırmalara ihtiyaç duymaktadır. Nitekim rutin tüketime konu olan ürünlerde açığa çıkan kaygıların günden güne büyüdüğü anlaşılmıştır. Vandana Shiva (2006: 18-22) “Çalınmış Hasat” eserinde; 2030 yılında dünya nüfusunun ikiye katlanacağı ön görüşü ile konvansiyonel hale gelmiş tarımın, her canlı için gereken gıda güvenliğinin nasıl riske attığını ele almıştır. Serbest ticaret anlaşmalarının ve tarım anlaşmalarının, atalık tohumları nasıl yok ettiğini ve gıda kaynaklarımızı arttırmaktan ziyade riske ettiğini açıkça ifade etmiştir. Söz konusu bulgular bu konudaki kaygı, farkındalık ve çözüm önerileri ile karar verici otoriteye, toplumsal refahın artırılmasına ilişkin çalışan kurumlara iç görü oluşturduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın örneklem başlığında ayrıca belirtilmiş olan değişen meslekler, bazı katılımcılar için, göç kararında etkili olan iz bırakma arzusundan ve yeni ekolojik kimliklerden kaynaklanmaktadır (bk. Tablo 2.1). Bazı katılımcıların youtuber olmaları, ilaçsız tarım üreticisi olmaları veya sosyal medya fenomeni olmaları bu bağlamda göç ile de ilişki halindedir.

Söz konusu araştırma, örneklem komün hayat yaşamaması, göç motivasyonlarının farklılaşması ve tüketimin her boyutunda tüketim karşıtı söylemler geliştirmemesi ile Başcı (2019)’dan ayrılmaktadır. Fakat örneklem var olan sınıfsal ayrımlardan Etzioni (1998)’nin bütünsel gönüllü sadeleri, Kraisornsuthasinee ve Swierczek (2018)’in geniş ölçüde adapte olmuş gönüllü sadeleri ile karakteristik benzerlikler göstermektedir. Bu durum Erdoğan ve Karapınar (2015: 16)’ın Türkiye’de güçlü gönüllü sadelerin olmadığına yönelik bulgusuna zıtlık yaratmaktadır. Benzer şekilde Özgül (2011) iyi eğitilmiş, gelir durumu yüksek tüketicilerin gönüllü sadeliği daha az benimsediğini ifade etmiştir. Katılımcılarımız yüksek eğitim seviyeleri ve gönüllü olarak yüksek gelirlerini, kurumsal mesleklerini bırakmaları ile bu ifadeyle örtüşmemektedir.

Yaşam tarzını hem bir köylüden hem de bir şehirliden, tüketim, iletişim, hassasiyetler ve beklentiler yönüyle farklı gören katılımcıların karşıt kültür öğelerini barındırdığı gözlemlenmiştir. Çevre duyarlılıkları ve hassasiyetleri topluma eleştirel bir bakış açısı yaratmıştır. Göç ile birlikte yeni ekolojik kimliklerin oluştuğu gözlemlenmiştir. Sosyal medyayı aktif kullanan katılımcıların karşıt tutumları zamanla hem kendi çevrelerinde hem de etki alanları dahilinde bazı değişimler yaratmıştır.

Gıda güvenliğinden duyulan kaygının, ilaçsız tarım ürünleri üretmeye yol açması, bu yeni deneyimlerin sosyal medya aracılığı ile paylaşılması organik bir ticarete yol açmıştır. Aynı şekilde göç motivasyonlarına ilişkin, hayata bakış açıları ile hissedilen zıtlıkların paylaşımı, çevre ile etkileşime girmeleri hem yerli halkı hem de şehirde yaşayan insanların hayatında değişimler yaratmıştır. Schütz (2018: 246-250) bu durumu “doğrudan toplumsal deneyimin

dolaylı toplumsal deneyime dönüşümü” olarak ele almaktadır. Schiffman ve Kanuk (2007: 312-313) yüzyüze iletişime geçmeseler de gönüllü kurulan ilişkilerin, etnik grupların veya toplulukların dolaylı bir referans grup olduğuna işaret etmektedir. Elde edilen bulgular katılımcıların bu yönde bir referans grup olabileceğine ilişkin ipuçları içermektedir. Böylelikle söz konusu bulguların zenginleştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Girdikleri etkileşimin ulaştığı alan, yarattıkları değişimin boyutu ve oranı gibi soru işaretleri gelecek çalışmalar için araştırılmaya ihtiyaç duyulan noktalar olarak belirlenmiştir.

Gönüllü sadelik ve tüketim ilişkisinin doğrudan kurulduğu araştırma sonuçları ise teorik anlamda oldukça önemli katkılar sunmaktadır. Gönüllü sadelikte insani ölçüt; küçük ölçekli üreticilerin desteklenmesi yerelden tüketimin önem kazanması gibi bazı hassasiyetler barındırmaktadır (Elgin ve Mitchell, 1977a: 5; Shama, 1981a:125-126). Karbon izinin azaltılmak istenmesi ve yerel ekonomiyi destekleme isteği de gıda ürünlerinde yerel tüketimi önemli hale getirmiştir (Rich vd., 2019). Bulgular rutin tüketimler konusunda bu hassasiyetlere farklı bir bakış açısı getirmiştir. En temel ihtiyaçların, yerel üretimde de konvansiyonel üretime dönüşmesi, gıda güvenliği kaygısı, göçten sonra yerelden tüketimi azaltan zıt bir etki yaratmıştır. İlaçsız tarımı destekleyen, kendileri gibi göç etmiş veya benzer hassasiyetler barındıran üreticilerden tüketim ön plana çıkmıştır. Karbon ayak izi hassasiyetlerine rağmen farklı şehirlerdeki kooperatif, vakıf gibi kuruluşlardan tüketim söz konusu olmuştur. İnsan ölçeği öncülü böylelikle yeniden anlam kazanmıştır. İletişimin, samimi ilişkilerin satın alım kararlarında etkili olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların yüzyüze veya telefon gibi geleneksel iletişim kanallarını daha samimi bulduğu anlaşılmıştır. İnsani ölçek bu anlamda rutin tüketim kanallarının seçiminde de aktif bir rol oynamıştır.

Pravet ve Holmlund (2017: 94)’un gönüllü sade bireylerin ambalajlara karşı olumsuz bir tutum sergiledikleri ifadesi de rutin tüketime dair bulgular ile benzerlik göstermektedir. Bu duruma ek olarak ambalajlarda bulunan “organik ve doğal ürün” mesajlarının inandırıcılığını yitirdiğine dair ifadelerle rastlanmıştır. Söz konusu bulguların rutin tüketime konu olan çevreye duyarlı ürünlere ilişkin yeni pazarlama iletişimi kanallarının geliştirilmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kişisel gelişim öncülünün ise yeni meslek, hobi ve ekolojik kimliklerin yoğun ilgilenimli ürünlerin tüketimine yol açtığı gözlemlenmiştir. Go pro, profesyonel kamera, üretim malzemeleri bunlara örnek gösterilmiştir. Marka değerinin güven yaratması, uzun süreli zarardan kaçınmak isteği, özellikle teknolojik ürünlerde bazı katılımcılar için fiyat duyarlılığını ortadan kaldırmıştır. Kurumsal firmaların etik koşullar ile üretim yapıyor olması tercih edilmesine katkı sağlamıştır. Oysa ki Özgül (2011: 33-37), gönüllü sade tüketicilerin

fonksiyonel ürünlere yöneldiğinde moda ve marka uyaranlarından etkilenmedikleri, indirim ve fiyata duyarlı kişiler olduklarını belirtmiştir. Araştırma bulguları bu yönüyle de farklılık göstermiştir.

Eskiye ve bozulan eşyaların tüketimi ile sorgulanan düşük ilgilenimli ürünlerde ekolojik farkındalık, materyal basitlik ve kendine yeterlilik öncülleri ön plana çıkmıştır. Katılımcılar özellikle bu kategoride ileri dönüşüm, geri dönüşüm ve çöp üretmemek gibi tüketim karşıtı hassasiyetler göstermişlerdir. Tamir edilebilir teknolojik ürünlere karşı ilgi, beyaz eşyalar konusunda ikinci el ürünlere yönelim yine önemli bulgular arasındadır. Dolayısıyla gönüllü sadeliğin tüketim karşıtlığı ideolojiler ile ilişkisi düşük ilgilenimli ürünlerin tüketimi bağlamında ortaya çıkmıştır.

Cherrier, (2009: 187-188) ise tüketim yolu ile benlik sunumunun gönüllü sadelerde söz konusu olmadığını, hazır ve yaratılmış yaşam tarzı ürünlerinden uzak duran bireylerin, yaratıcı tüketimlere yöneldiklerini belirtmektedir. Gösterişçi tüketimin irdelendiği alanda ekolojik kimliklerin, tüketime yeni semboller atfetmesi, bu yorumla bir açıdan örtüşmektedir. Katılımcıların ikinci el, artık ürün gibi satın alımlar ve edinimler yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu ürünleri ileri dönüşüm ile yeniden kullanıma hazır hale getirmeleri bir benlik ifadesi haline gelmiştir. Yanı sıra ağaç, tohum, fide ve solucan gübresi satın alımları yaşam tarzları ile ilişkilendirdikleri satın alımlara örnek gösterilmiştir.

Materyal basitlik öncülünün ihtiyaçlar üzerinde sorgulama yaratması ise dürtüsel tüketimlerin büyük ölçüde önüne geçmiştir. Bu açıdan bulgular Bayat ve Sezer (2018)'in gönüllü sadelerde planlı satın alım davranışları yönünde motivasyona sahip oldukları ifadesi ile örtüşmektedir. Yine de az sayıda katılımcının, ekolojik kimliklerin ortaklık yarattığı alanlarda (ekolojik pazarlar, kooperatif standları gibi) dürtüsel tüketim yapabildiği gözlemlenmiştir. Çocuk sahibi bir katılımcının oyuncak alması dürtüsel satın alıma örnek gösterilmiştir. Fiyat duyarlılığı, markasının Türk olması gibi hassasiyetler açığa çıkmıştır. Ani bir satın alım olmasına karşın bilişsel sürecin hala terk edilmediği gözlemlenmiştir.

Tüketim alışkanlıklarının yeniden şekillendiği gönüllü sadelik yaşam tarzı, şehir ve kırsal hayat için örnek olabilecek sürdürülebilir bir yaşam tarzıdır. Şehirde yaşayan birçok insanın da ürettikleri ürünlere büyük bir talep gösterdiği anlaşılmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda söz konusu üretici rolleri, dayanışma içinde oldukları kooperatif gibi kuruluşlar ile kurulan ilişkiler ve iş sistemleri, araştırılmaya değer konulardır. Fakat araştırma bulgularının tüketimlere dayalı önemli hassasiyetleri açığa çıkartmasının; organik ve doğal ürün üreticilerine, tarım kooperatiflerine, çevreye duyarlı teknolojik ürün üreticilerine fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

Vurgulanan özgün katkılara rağmen araştırma bazı kısıtlara sahiptir. Nitel araştırmaların var olan olguları açıklamaya yönelik girişimi, genellenebilir sayısal verilerin oluşturulması konusunda sınırlıklar yaratmaktadır. Dolayısıyla söz konusu kentten köye göçün boyutunun anlaşılması, motivasyonların ve tüketim deneyimlerinin genellenmesi mümkün olmamıştır. Yüz yüze görüşmelerde veriyi desteklemek amacı ile not alınan davranış, yüz ifadesi ve vücut hareketleri gibi sözel olmayan davranışlar, görüşmelerin çevrimiçi yapılması sebebi ile sınırlı olarak gözlemlenebilmiştir.

Söz konusu kısıtlara rağmen kentten köye göç eden gönüllü sadeler üzerinden yapılan çalışmanın bulguları, gelecek çalışmalara yönelik önemli soru işaretlerine dikkat çekmiştir. Yine göç ve gönüllü sadelik, tüketim ve gönüllü sadelik ilişkisinin, sürdürülebilir yaşam elementleri dikkate alınarak, detaylıca ortaya konması açısından öncül sonuçlar barındırmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alexander, S. ve Ussher, S. (2012). "The Voluntary Simplicity Movement: A multi-national survey analysis in theoretical context". *Journal of Consumer Culture*, 12(1): 66–86.
- Ambrose, M. (2010). *Voluntary Simplicity as an Urban Lifestyle: Resisting a Consumer Economy*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. The University of Calgary Department of Sociology, Calgary.
- Aydin, H. ve Kazancoglu, I. (2017). "The Relationship Between Consumption Value and Voluntary Simplicity Lifestyle and Effect on Environmentally Responsible Consumerism". *Eurasian Journal of Business and Management*, 5(3): 35–47.
- Başcı, E. (2019). "Köylüleşen Gönüllü Sadeler Üzerine Etnografik Bir Araştırma". *Sosyoloji Notları*, 3(2): 1–19.
- Baudrillard, J. (2018) *Tüketim Toplumu Söylenceleri Yapıları*. (Çev. N. Tural ve F. Kenkin), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Bayat, M. ve Sezer, A. (2018). "Evaluating Individuals' Voluntary Simplicity Lifestyles and Life Satisfaction in Terms of the Tradition Value: The Example of Düzce University". *Turkish Journal of Business Ethics*, 11(1): 69–87.
- Bookchin, M. (2017). *Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü*. (Çev. B. Özyalçın), Sümer Yayıncılık, İstanbul.
- Bozdoğan, M. (2018). *Habitus of Sustainability: Daily Life Consumption Practices Among Green Consumers in Turkey*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Middle East Technical University Department of Sociology, Ankara.
- Cassen, R. H. (1987). "Our common future: report of the World Commission on Environment and Development". *International Affairs*, 64(1): 126–126.
- Cater, J. (2011). "SKYPE – A Cost-effective Method for Qualitative Research". *Rehabilitation Counselors & Educators Journal*, (4/2): 3.
- Chapman, B. R. (1971). "Concern About The Environment". *Pyhsics Bulletin*, 22(11): 682.
- Cherrier, H. (2009). "Anti-consumption discourses and consumer-resistant identities". *Journal of Business Research*, 62(2): 181–190.
- Chi, K. R. (2008). *The Motivations and Challenges of Living Simply in a Consuming Society*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. The University of North Carolina Department of Journalism and Mass Communication, Chapel Hill.

- Chowdhury, R. M. M. I. (2018). "Religiosity and Voluntary Simplicity: The Mediating Role of Spiritual Well-Being". *Journal of Business Ethics*, 152(1): 149–174.
- Craig-Lees, M. ve Hill, C. (2002). "Understanding Voluntary Simplifiers". *Psychology and Marketing*, 19(2): 187–210.
- Diler, S. (2019). *Gönüllü Sadeliğin Tüketici Karar Verme Tarzlarına Etkisi ve Satış Promosyonlarının Bu İlişkideki Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Elgin, D. (1981). *Voluntary Simplicity: Toward A Way Of Life That Is Outwardly Simple, Inwardly Rich*. William Morrow and Company Inc., Newyork.
- Elgin, D. ve Mitchell, A. (1977a). "Voluntary Simplicity in Co-Evolution Quarterly". *The Co-Evolution Quarterly*, (January 1977): 1–30.
- Elgin, D. S. ve Mitchell, A. (1977b). "Voluntary Simplicity: Life-Style of the Future?". *The Futurist*, 11(4): 254–261.
- Erdoğan, I. ve Karapinar, E. (2015). "Understanding levels of voluntary simplicity in Turkey". *Bogazici Journal*, 29(2): 1–19.
- Etzioni, A. (1998). "Voluntary simplicity: Characterization, select psychological implications, and societal consequences". *Journal of Economic Psychology*, 19(5): 619–643.
- Fisk, G. (1973). "Criteria for a Theory of Responsible Consumption". *Journal of Marketing*, 37(2): 24.
- Fuguitt, G. V., & Beale, C. L. (1996). "Recent Trends in Nonmetropolitan Migration: Toward a New Turnaround?". *Growth and Change*, 27(2), 156-174.
- García-de-Frutos, N. ve Ortega-Egea, J. M. ve Martínez-del-Río, J. (2018). "Anti-consumption for Environmental Sustainability: Conceptualization, Review and Multilevel Research Directions". *Journal of Business Ethics*, 148(2): 411–435.
- Goffman, E. (2014). *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*. (Çev. B. Cezar), Metis Kitap, İstanbul.
- Grant, J. (2007). *Yeşil Pazarlama Manifestosu*. (Çev.N. Özata ve Y. Fletcher), MediaCat Yayınları, İstanbul.
- Gregg, R. B. (1936). "The Value of Voluntary Simplicity". *Visva-Bharati Quarterly*, 111–126.
- Huneke, M. E. (2005). "The face of the Un-consumer: An Empirical Examination of the Practice of Voluntary Simplicity in the United States". *Psychology and Marketing*, 22(7): 527–550.
- Husserl, E. (2015). *Fenomenoloji üzerine beş ders*. (Çev. H. Tepe), BilgeSu, Ankara.
- Iacono, V. Lo ve Symonds, P. ve Brown, D. H. K. (2016). "Skype as a Tool for Qualitative Research Interviews". *Sociological Research Online*, 21(2): 1–25.

- Iwata, O. (1997). "Attitudinal and Behavioral Correlates of Voluntary Simplicity Lifestyles". *Social Behavior & Personality*, 25(3): 233–240.
- Iwata, O. (1999). "Perceptual And Behavioral Correlates of Voluntary Simplicity Lifestyles". *Social Behavior and Personality*, 27(4): 379–386.
- Kennedy, E. H. ve Krahn, H. ve Krogman, N. T. (2013). "Downshifting: An Exploration of Motivations, Quality of Life, and Environmental Practices". *Sociological Forum*, 28(4): 764–783.
- Kozinets, R. V. ve Handelman, J. M. ve Lee, M. S. W. (2010). "Don't read this; or, who cares what the hell anti-consumption is, anyways?". *Consumption Markets and Culture*, 13(3): 225–233.
- Kraisornsuthasinee, S. ve Swierczek, F. W. (2018). "Beyond Consumption: The Promising Contribution of Voluntary Simplicity". *Social Responsibility Journal*, 1(1): 53–62.
- Kropfeld, M. I. ve Nepomuceno, M. V. ve Dantas, D. C. (2018). "The Ecological Impact of Anticonsumption Lifestyles and Environmental Concern". *Journal of Public Policy & Marketing*, 37(2): 245-259.
- Kuanr, A. ve Pradhan, D. ve Chaudhuri, H. R. (2019). "I (do not) consume; therefore, I am: Investigating materialism and voluntary simplicity through a moderated mediation model". *Psychology and Marketing*. 37(2): 1-18.
- Kumar, P. (2016). "State of green marketing research over 25 years (1990-2014): Literature survey and classification". *Marketing Intelligence and Planning*, 34(1): 137–158.
- Kurtulus, S. ve Karapinar, E. ve Özkan, E. (2019). "Organik Ürün Tüketicilerinin Tipolojisi : Gönüllü Sadelik , Çevre Bilinci ve Değerler Açısından Pazar Bölümlerinin İncelenmesi". *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, (11): 107–142.
- Lee, M. ve Roux, D. ve Cherrier, H. ve Cova, B. (2011). "Anti Consumption and Consumer Resistance: Concepts, Concerns, Conflicts and Convergence". *European Journal of Marketing*, 45(11/12): 1680–1687.
- Leonard- Barton, D. (1981). "Voluntary Simplicity Lifestyles And Energy Conservation". *Journal Of Consumer Research*, 243–253.
- Lim, W. M. (2017). "Inside the sustainable consumption theoretical toolbox: Critical concepts for sustainability, consumption, and marketing". *Journal of Business Research*, (78): 69–80.
- Mardache, A. C. (2018). *Intentional Communities In Romania- The Motivation To Live in The Community*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Transilvania University of Braşov Department of Sociology, Praque.
- Meadows, D. H. ve Meadows, D. l . ve Randers, J. ve Behrens, W. W.. (1972). *The Limits to*

Growth : A Report to The Club of Rome The Limits to Growth. The Club of Rome.

- Memushi, A. (2013). "Conspicuous Consumption of Luxury Goods: Literature Review of Theoretical and Empirical Evidences". *International Journal of Scientific & Engineering Research*, 4(12): 250–255.
- Merriam, S. B. (2018) *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. S. Turan), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Nepomucano, V. M. ve Laroche, M. (2014). "The Impact Of Materialism And Anti-Consumption Lifestyles On Personal Debt And Account Balances". *Journal of Business Research*, 53(9): 1689–1699.
- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (Çev. S. Özge), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- O'Cass, A. ve McEwen, H. (2004). "Exploring consumer status and conspicuous consumption". *Journal of Consumer Behaviour*, 4(1): 25–39.
- Özgen, Ö. (2012). "Seferihisar : A Sustainable Place In A Fast World". *Milli Folklor*, 24(95): 135–147.
- Özgül, E. (2011). "Tüketicilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Hedonik Tüketim ve Gönüllü Sade Yaşam Tarzları Açısından Değerlendirilmesi". *Ege Akademik Bakış*, 11(1): 25–38.
- Peattie, K. ve Peattie, S. (2009). "Social marketing: A pathway to consumption reduction?". *Journal of Business Research*, 62(2): 260–268.
- Peyer, M. ve Ingo, B. ve Seegebarth, B. ve Alexandra, K. (2016). "The Role Of Sustainability in Profiling Voluntary Simplifiers". *Journal of Business Research*, 53(9): 1689–1699.
- Pir, E. Ö. (2019). "Yeşil Tüketim ve Gönüllü Sade Tüketim Davranışlarının Tüketici Haklarının Farkındalığı Üzerine Bir Araştırma". *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(4): 1555–1572.
- Ponty, M. M. (2016). *Algının Fenomenolojisi*. (Çev. E. Sarıkartal ve E. Hacımuratoğlu), İthaki, İstanbul.
- Pravet, I. ve Holmlund, M. (2017). "Signing up for voluntary simplicity – consumer motives and effects". *Society and Business Review*, 13(1): 80–99.
- Rich, S. A. ve Wright, B. J. ve Bennett, P. C. (2019). "Development of the Voluntary Simplicity Engagement Scale: Measuring Low-Consumption Lifestyles". *Journal of Consumer Policy*.
- Sandıkcı, Ö. ve Ekici, A. (2009). "Politically Motivated Brand Rejection". *Journal of Business Research*, 62: 208–217.

- Schiffman, L. G. ve Kanuk, L. L. (2007). *Consumer Behavior*. Pearson Prentice Hall, New Jersey.
- Schütz, A. (2018). *Fenomenoloji ve toplumsal ilişkiler*. (Çev. A. Akan ve S. Kesikoğlu). Heretik, Ankara.
- Schultz, P. W. ve Oskamp, S. (1996). "Effort as a Moderator of the Attitude-Behavior Relationship: General Environmental Concern and Recycling". *Social Psychology Quarterly*, 59(4): 375–383.
- Seitz, S. (2016). "Pixilated Partnerships, Overcoming Obstacles in Qualitative Interviews Via Skype: A Research Note". *Qualitative Research*, 16(2): 229–235.
- Shama, A. (1981a). "Coping With Stagflation: Voluntary Simplicity". *Journal of Marketing*, 45(3): 120–134.
- Shama, A. (1985b). "The Voluntary Simplicity Consumer". *Journal of Consumer Marketing*, 2(4): 57–63.
- Shama, A. ve Wisenblit, J. (1984). "Values Of Voluntary Simplicity: Lifestyle And Motivation". *Psychological Reports*, 55(1): 231–240.
- Shiva, V. (2006). *Çalınmış Hasat: Küresel Gıda Soygunu*. (Çev. A. K. Saysel). Bgst Yayınları, İstanbul.
- Stephen, Z. (2002). "The Social-Psychological Bases of Anticonsumption Attitudes". *Psychology and Marketing*, 19: 149.
- Stratone, M. C. N. (2014). "A Society Of The Postabundance From The Consumption's Reduction to the Growth of The Spritual Satisfaction". *Challenges of the Knowledge Society*, 1876–1882.
- Taljaard, H. ve Sonnenberg, N. (2019). "Basic psychological needs and self-determined motivation as drivers of voluntary simplistic clothing consumption practices in South Africa". *Sustainability (Switzerland)*, 11(13).
- Thoreau, H. D. (2015). *Doğal Yaşam ve Başkaldırı*. (Çev. Çiftçi S.), Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Twitchell, J. (1999). "Two Cheers for Materialism". *The Wilson Quaterly*, 35(3): 7–52.
- United Nations. (1977). *Report of The United Nations Conferense on the Human Environment*. United Nations. New york.
- Uygun, M. ve Akın, P. D. ve Güner, E. (2019). "Gönüllü Sade Yaşam Tarzi, Alishveriş Motivasyonu ve Marka Deneyimi Arasindaki İlişkiler". *Turkish Journal of Marketing*, 3(3): 199–222.
- Veblen, T. (2005). *The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions*. Aakar Books, Delhi.

Vermeir, I. ve Verbeke, W. (2006). "Sustainable food consumption: Exploring the consumer "Attitude - Behavioral İntention" gap". *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 19(2): 169–194.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Walther, C. S. ve Sandlin, J. A. (2013). "Green capital and social reproduction within families practising voluntary simplicity in the US". *International Journal of Consumer Studies*, 37(1): 36–45.

İnternet Kaynakları:

Kentten Köye Göç Destekleri. <https://www.devletdestekli.com/koye-donus-kredisi/> (Erişim Tarihi: 10.06.2020)

Kolektif: Birçok kimseyi veya nesneyi içine alan, ortaklaşan. Kaynak: <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 01.06.2020)

Köye Yerleştirm Çok Uygun Arsa Aldım Ev ve Havuz Yaptım. https://www.youtube.com/watch?v=o_gsB3NGF9w. (Erişim Tarihi: 15.05.2020)

Yaşa Bu Hayatı Kanalı. https://www.youtube.com/results?search_query=yaşa+bu+hayatı (Erişim Tarihi: 08.09.2019)

Yeni Bir Hayata Merhaba. https://www.youtube.com/results?search_query=ahmet+çakır (Erişim Tarihi: 13.05.2019)

EK 1- GÖRÜŞMECİ FORMU

1. Bana kendinizden bahseder misiniz?
2. Göç etmeye nasıl karar verdiniz?
3. Göç ettikten sonraki bir günlük rutininizi anlatır mısınız?
4. Bana en son yoğun para, zaman ve çaba harcadığınız satın alımdan/edinimden bahseder misiniz?
5. Bana hayat tarzınızı yansıttığını düşündüğünüz bir satın alımdan/edinimden bahseder misiniz?
6. Rutin/günlük olarak tükettiğiniz ürünleri nasıl satın alırsınız/edinirsiniz?
7. Bana en son hiç planlamadan/düşünmeden yaptığınız satın alımdan/edinimden bahseder misiniz?
8. Bana en son eskidiği veya bozulduğu için yaptığınız satın alımı/edinimi anlatır mısınız?
9. Hayat tarzınızın genelden/diğerlerinden farklı olduğunu düşünüyor musunuz?
Düşünüyorsanız nasıl?
10. Son olarak böyle bir hayat yaşamının avantajları ve dezavantajları hakkında neler söylemek istersiniz?
11. Eklemek istediğiniz başka şeyler var mı?

EK 2

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Katılımcı / Gönüllünün Protokol Numarası: 1

1. Araştırmayla İlgili Bilgiler:

- a. Araştırmanın Adı: Kentten Köye Göç Eden Bireylerde Yeni Bir Tüketim Deneyimi: Gönüllü Sadelik
- b. Araştırmanın İçeriği: Kentten köye göç eden gönüllü sade bireylerin motivasyon ve tüketim alışkanlıklarının keşfi söz konusudur.
- c. Araştırmanın Amacı: Gönüllü sadelik bağlamında tüketim alışkanlıklarının keşfedilmesi.
- d. Araştırmanın Nedeni:
 - () Bilimsel araştırma
 - (x) Tez çalışması
- e. Araştırmanın Öngörülen Süresi: Araştırmanın veri toplama aşaması Mart-Nisan 2020 tarihi arasında yapılması planlanmaktadır. Veri toplama ile birlikte analiz süreci de eş zamanlı başlayacak olup çalışmanın 15 Mayıs 2020 tarihinde tamamen bitmesi planlanmaktadır.
- f. Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı: Katılımcı sayısı veri uygunluğunun sağlanması kriteri ile belirlenecektir.
- g. Araştırmada İzlenecek Deneysel İşlemler: Araştırmaya katılacak kişiler aşağıdaki cümleye katılma derecelerine göre belirlenecektir:

“Yaşamın asıl amacına hizmet etmeyen tüm sahipliklerden, mülklerden uzak dururum. Bununla birlikte var olan enerji ve arzumu, yaşamın diğer yönlerinde bolluğu sağlamak adına, kısmi olarak kısıtlarım. Manevi yönümü geliştirmek benim için maddi olarak gelişmekten çok daha önemlidir...” Bunu söyleyen kişi:

Asla ben değilim.....Kesinlikle benim

Araştırmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış soru formu ile yüz yüze görüşme tekniği ile toplanacaktır. Herhangi bir deneysel işlem barındırmamaktadır.

2. Gönüllünün/Katılımcının Uygulama Sırasında Karşılaşabileceği Riskler ve Rahatsızlıklar:

Yukarıda açıklanan araştırma sırasında uygulanacak olan işlemlerin bana aşağıda belirtilen riskleri ve rahatsızlıkları getirebileceğinin bilincindeyim:

Katılımcılardan bazıları sosyal medya fenomeni olma özelliği taşımaktadır. Sonuçlar tez çalışmasında raporlandığında, bazı katılımcıların kim olduğunun yapılacak olan alıntılardan yola çıkarak tespit edilme ihtimali düşük da olsa söz konusudur.

3. Gönüllüler/Katılımcılar İçin Araştırmadan Beklenen Yarar:

Bu araştırma ile gönüllü katılımcılar için bilimsel bilgi birikimine katkı sağlamaları beklenmektedir.

4. Araştırma Konusundaki Soruların Cevaplandırılması

Araştırmanın yürütülmesi sırasında olası yan etkiler, riskler ve zararlar ile haklarım konusunda bilgi almak için aşağıda belirtilen kişiyle bağlantı kurmam yeterli olacaktır.

Adı- Soyadı: Sinem Makul

Adı- Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Ayşen Coşkun Çelen

5. Zararların Karşılanması:

Bu çalışmaya katıldığım için zarar göreceğim olursam, gerekli olan tıbbi bakımın sorumlu araştırmacı tarafından yerine getirileceği, uygulanan işleme bağlı olarak gelişebilecek her tür hasara (sakatlanma ve ölüm dahil) karşı güvencede olduğum, masraflarımın Sinem Makul tarafından karşılanacağı bana bildirildi.

6. Araştırma Giderleri:

Araştırma kapsamındaki bütün işlemler için benden ya da bağlı bulunduğum sosyal güvenlik kuruluşundan hiçbir ücret istenmeyecektir.

7. Gönüllülük, Çalışmayı Reddetme ve Çalışmadan Çekilme Hakkı, Çalışmadan Çıkarılma:

- Araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama altında olmaksızın gönüllü olarak katılıyorum.
- Araştırmaya katılmayı reddetme hakkına sahip olduğum bana bildirildi.
- Sorumlu araştırmacıya haber vermek kaydıyla, hiçbir gerekçe göstermeksizin istediğim anda bu çalışmadan çekilebileceğimin bilincindeyim.
- Çalışmanın yürütücüsü olan araştırmacı ya da destekleyen kuruluş, çalışma programının gereklerini yerine getirmedeki ihmali nedeniyle ya da araştırma prosedürüne bağlı olarak onayımı almadan beni çalışma kapsamından çıkarabilir.

8. Gizlilik:

Çalışma süresince tutulan bütün kayıtlar ve dosya bilgileri gerektiğinde,firması ve yöneticilerine ulaştırılacaktır. Bu çalışmadan elde edilen bilgiler, verilere gereksinimi olan öteki ülkelerin hükümetlerine ve ilgili birimlerine iletilebilir. Çalışmanın sonuçları bilimsel

toplantılar ya da yayınlarda sunulabilir. Ancak, bu tür durumlarda kimliğim kesin olarak gizli tutulacaktır.

9. Çalışmaya Katılma Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce gönüllüye / katılımcıya verilmesi gereken bilgileri gösteren Aydınlatılmış Onam Formu adlı metni kendi anadilimde okudum ya da bana okunmasını sağladım. Bu bilgilerin içeriği ve anlamı, yazılı ve sözlü olarak açıklandı. Aklıma gelen bütün soruları sorma olanağı tanındı ve sorularıma doyurucu cevaplar aldım. Çalışmaya katılmadığım ya da katıldıktan sonra çekildiğim durumda, hiçbir yasal hakkımdan vazgeçmiş olmayacağım. Bu koşullarla, söz konusu araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Bu metnin imzalı bir kopyasını aldım.

Gönüllünün / katılımcının Adı- Soyadı:

Yaş ve Cinsiyeti:

İmzası:

Adresi (varsa telefon ve/veya fax numarası):

Tarih:

Velayet ya da vesayet altında bulunanlar için;

Veli ya da Vasinin Adı- Soyadı:

İmzası:

Adresi (varsa telefon ve/veya fax numarası):

Tarih:

Açıklamaları Yapan Araştırmacının Adı- Soyadı: Sinem Makul

İmzası: *S. Makul*

Tarih: 11.04.2020

Onam alma işlemine başından sonuna kadar tanıklık eden kuruluş görevlisinin

Adı- Soyadı: Ayşen Coşkun

İmzası:

A. Coşkun

Görevi: Akdeniz Üniversitesi Pazarlama Bölümü Dr. Öğr. Üyesi

Tarih: 11.04.2020

EK 3- ETİK KURUL ONAY FORMU

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KARAR

Toplantı Tarihi : 23/03/2020

Karar Sayısı : 96

Üniversitemiz Uygulamalı Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü **Dr. Öğr. Üyesi Ayşen COŞKUN ÇELEN**'in danışmanlığını, **Sinem MAKUL**'un araştırmacılığını üstlendiği, "*Kentten Köye Göç Eden Bireylerde Yeni Bir Tüketim Deneyimi: Gönüllü Sadelik*" başlıklı tez çalışması kapsamında kullanılacak olan çalışmanın uygunluğunun görüşülmesi istemi.

Üniversitemiz Uygulamalı Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü **Dr. Öğr. Üyesi Ayşen COŞKUN ÇELEN**'in danışmanlığını, **Sinem MAKUL**'un araştırmacılığını üstlendiği, "*Kentten Köye Göç Eden Bireylerde Yeni Bir Tüketim Deneyimi: Gönüllü Sadelik*" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucuya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan
Prof. Dr.
Osman ERAVŞAR
(imza)

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Bahattin ÖZDEMİR
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Mustafa ŞEKER
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Adnan DÖNMEZ
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Abdullah KARAÇAĞ
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Eyyup YARAŞ
(imza)

23.03.2020
A.A.DİKİŞ
Bil.İşl.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı	Sinem MAKUL
Doğum Yeri- Tarihi	İstanbul- 11.07.1994

EĞİTİM BİLGİLERİ

Mezun Olduğu Lise	Türkçe – Eşit Ağırlık, Mehmet Emin Horoz Anadolu Lojistik Meslek Lisesi, İstanbul 2008-2012
Lisans Diploması	Pazarlama Bölümü, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya 2012-2017
Yabancı Diller	İngilizce

İŞ DENEYİMİ

Staj Bilgileri	Kuehne+Nagel, Hava Kargo İhracat Bölümü Stajyeri, İstanbul, 19.09.2011- 08.06.2012
Çalıştığı Kurumlar	Atatürk Havalimanı Duty Free Old Bazaar Atü İnsan Kaynakları, Satış Uzmanı, İstanbul, 01.07.2015-31.09.2015
	Nestle Professional, Nescafe Üniversite Marka Temsilcisi, Antalya, 01.09.2015- 30.06.2016
	Atatürk Havalimanı Duty Free Old Bazaar Atü İnsan Kaynakları, Satış Uzmanı, İstanbul, 01.07.2016 - 31.08.2016
	Urart – Nuance Duty Free Store, Satış Uzmanı, Antalya, 27.05.2018- 23.09.2018
	56. Altınportakal Film Festivali Supervisor, Antalya

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres	Ulusoy Cad. Ahatlı Mah. Kepez/ Antalya
E- Posta	sinem.makul@gmail.com
Telefon	05398639376